

Innehållsförteckning till Finström folkdräkter

1. Inledning

2. Vävning

3. Kvinnodräkt

4. Mansdräkt

5. Bindmössa

6. Kjolsäck

7. Mönsterark kvinnodräkt

8. Mönsterark mansdräkt

9. Strumpeband, förklädesband och hängslen

10. Korsstygnsbroderi, virkade spetsar, frivolité, trådknapp

11. Sömnadstekniker

12. Övrigt

SVENSK-FINLANDS BYGDEDRÄKTER

UTGIVET AV BRAGES SEKTION FÖR BYGDEDRÄKTER
OCH ALANDS UNGDOMSFÖRBUND

ENLIGT MANUSKRIFT AV
YNGVAR HEIKEL

bearbetat av RUT LINDFORS och VIKING SUNDBERG

HÄFTE 6-7

ALAND

Finström, Jomala, Geta, Saltvik, Sund, Lemland, Lumparland, Vårdö,
Hammarland, Eckerö, Föglö, Sottunga, Kökar, Kumlinge, Brändö.

BRAGES FÖRLAG

Ålands Marthadistrikt, hemslöjdssektionen dokumentation av de åländska folkdräkterna.
Materialet till dokomentationen är hämtat ur Svenska-Finlands Bygdedräkter, häfte 6-7.

Sammanställt av : Elisabeth Dahlén

FENSTROM

Mossa med stycke i ull

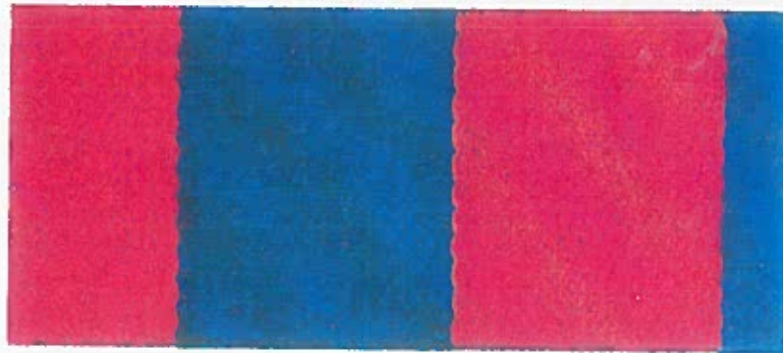

Livstykstyg

Rut Lindfors
Fensterm

Kvinnodrakt

(1)

Kpölyg i nat. storlek

Förklodsband i nat. storlek

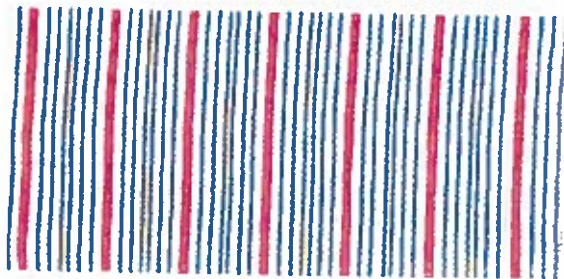
FINSTRÖM

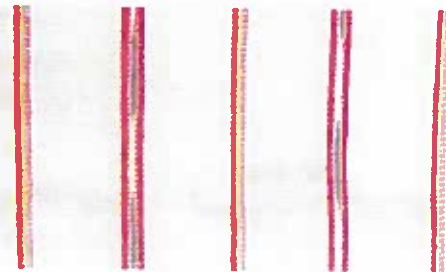
Kvinnodrakter med olika förkläden

(10)

Helsingfors Topaze - lämnat

1/3 av nat.storlek

1/4 av nat.storlek

Förklädstyg i nat.storl.

FINSTRÖM

Hängslen i 1/2 av nat. storl.

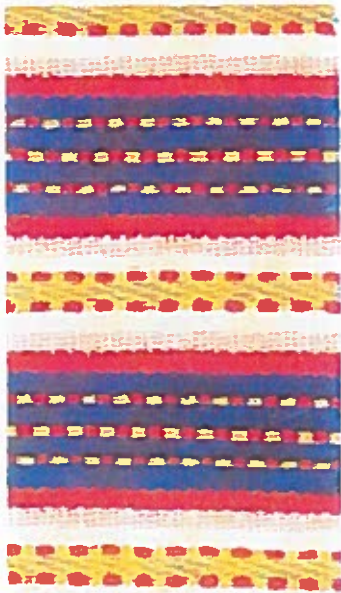
Mansdrakt

CO

Viking Sundberg Finström

Hängsl. 1 nat. storl.

Mansvästygg 1 nat. storl.

Mörkblå vadmal

Strumpband

De åländska folkdräkterna

Ålands Folkdräktsråd
Ålands Hembygdsförbund
Bygdeserie nr 17

Finström

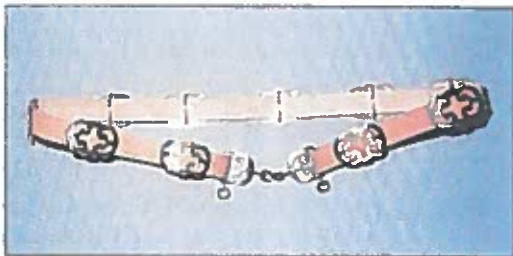

Finströms folkdräkter var bland de första som sammanställdes år 1908. Tack vare noggranna uppteckningar av äldre personers berättelser om dräktskicket i socknen och inte minst med hjälp av Karl Emanuel Janssons (1846-1874) målningar "Talmannen" 1871 och "Slant i häven" 1872, har man haft bra utgångsmaterial för kommunens folkdräkter.

Under senare tid, har den mångkunnige konstsmeden, folkdansaren och folkdräktskännaren Viking Sundberg (1908-1988), gjort ett mycket stort och värdefullt arbete för sin hembygd, i synnerhet med dokumentation och framställning av Finströms folkdräkt. Hans dräktintresse sträckte sig även över sockengränserna runt om hela Åland.

I Finström har både mans- och kvinnodräkterna många detaljer, som kan ge variation inom dräktens fastställda ramar.

Kvinnodräkten har flera variationsmöjligheter. För bindmössan kan man välja mellan olika broderimönster.

Söljebälte till mansdräkten.

Tyllstycken finns även med olika mönster. Axelduk i siden eller yllemuslin kan användas. Dukspännen finns i tre olika modeller, i tenn eller silver. Kjolsäcken har broderi i stil med mössans mönster. Förklädet kan vara vävt i halvyulle. Man kan också använda ett ljusare förkläde, antingen i bomull eller i halvlinne. Dessutom kan man använda sidenförkläde. Strumporna kan vara vita eller röda.

Skjortan av hel- eller halvlinne kan ha hålsömsbroderi eller frivolitet på kragen. Skorna är svarta med låg klack och spännen. Kvinnodräktens kjol är jämnrandig i rött och blått. Livstycket och tröjan är enfärgade mörkblå, samma färg som i kjolen.

Till mansdräkten kan man välja mellan olika huvudbonader; svart filthatt, sidenbrännare, läderkaskett eller stickad luva. Mönstervävda hängslen och strumpband finns i olika färger och mönster. Olikfärgade halsdukar, blå eller vita strumpor, två olika söljebälten och olika skospännen finns att variera med. Mansdräktens byxor och tröja sys av mörkblått vadmal och knäpps med mässingsknappar. Västen sys av tvärandigt, handvävt halvyulletyg i flera färger. Den har uppstående krage och knäpps med små mässingsknappar. Skjortan sys av hel- eller halvlinne, enligt en gammal brudgumsskjorta.

FINSTRÖMS FOLKDRÄKT

"Slant i häven"

Oljemålning av K.-E. Jansson, 1872.

Målningen finns i J.-A. Runebergs hem i Borgå.

Tavlan "En slant i häven", motiv från Finströms kyrka. Gubben med häven har en blå rock med bred nedvikt krage och stora uppslag, två fickor med rakt sydda fick-klaffar och ärmar med breda uppslag utan knappar. Den har mittelsöm och svängda sidosömmar i ryggen med skörtveck vid sidosömmarna och ett "steg" (sprund) vid mittelsömmen. Där är två par gula knappar, ett par vid sidoskörtens övre ända och ett par inuti skörtvecken vid deras nedre ända. Han har bruna knäbyxor utan knappar eller spännen och grå strumpor. Gossen har en svart rock med uppstående krage med rätvinkliga hörn och 5 par knappar, en helröd väst med 8 par stora gula knappar i två rader, som något närmar sig varandra nedtill, svarta knäbyxor med bred lucka, knäppt med 4 gula knappar och med 3 knappar vid knäna, samt mellanblå strumpor. Modern har tröja och kjol av randigt tyg med röda ränder på svart

botten, grått förkläde och en blommig axelschal. Hon bär, liksom gumman i kyrkhänken och den sittande kvinnan till vänster, bindmossa och stycke som sluter lätt kring håret. Den unga flickan bär duk på huvudet, en rutig axelduk, mörk tröja och kjol samt ett vitt förkläde med tre smala tvärbårder nedtill. Gubben med långbyxor har en rock med bred nedvikt krage med rätvinkliga hörn och uppslag med 3 knappar i lodräta rader. Skjortkragen är uppstående. Han har en mörk väst med hög uppstående krage med trubvinkliga hörn och 6 knappar. Den är lätt kuläppt under hakan med ett par knappar högt uppe och på längre avstånd från följande knapp-par än avståndet mellan de övriga paren. Gubben har en silverkedja med en stor röd karneol.

FOLKDRÄKT

DEL VÄVNING

Är Du intresserad att själv väva tyger till Din folkdräkt ?

*Då behöver man lite kunskaper om materialval , revning ,
trädning i bomsked, bomning, solvning , trädning i vävsked ,
uppknytning av trampor och översyn att allt fungerar bra innan
man börjar själva vävningen.*

*Om Du är helt nybörjare , kontakta någon, som kan om vävning.
Läs även ur vävböcker om hur man sätter upp vävar .*

*Var inte rädd, även om Du aldrig har vävt , om Du har någon
som visar och hjälper vid behov. Att väva – är roligt och att väva
till sin egen folkdräkt är mycket värdefullt flera generationer
framåt !*

LYCKA TILL !

VIKTIGA RÅD VID VÄVNING

Folkdräktvävning :

Flytta spännaren ofta, efter ca 1 – 2 cm

Spola inte mer garn än du väver / gång – elasticiteten går ur annas

Ha ränningen så spänd att du tror att den brister !

***Ha några käppar runt garnbommen som alltid flyttas vid framflyttning ,
den sista alltid vid möte med garnbom o. garn.***

***Ta inte av garnet vid randning , sno garnet vid ”långa partier ”.
Byt färg i samma sida.***

***Lämna spännaren kvar vid tygkanten när du slutat väva varje gång och ”
slappna av ” ränningen en aning.***

Ränning : blå bomullsgarn nr. 20/2 , tex 28 x 2

Sked : 60/2 = 1 tråd i solv o. 2 trådar i rör
4 trampor, 4 skaft

Bindning: 4- skaftig atlas med inslagseffekt
Bredd: 110 cm skedbredd

Inslag: kamyllegarn (tex 28 x 2) 1-trådigt
Inslagstäthet : ca 25 -28 inslag/ cm

Längd : 9 m (räcker till kjol, livstycke, ficka + ficka, väst och tröja),obs efsingar o. krympmån med.

Trådantal : 1320

vävning

X			
	X		
		X	
			X

			X				X	
		X			X			
	X							X
X						X		

Solvning

uppknytning

FINSTRÖM KJOLTYG

Bindning: Inslagsatlas.

Kjolygget kan vävas på svart eller mörkblå ränning.

Bomullsgarn 28tex $\times 2$.

Sked $6\frac{1}{2}$ = täthet 19.

Breddisked 110 cm. = 1. ~~110 cm.~~

Inslag: Kamgarn 28tex $\times 2$.
(100% ullgarn)

Färger: Mörkt blått + rött.

Kjolygget vävs 3 m.

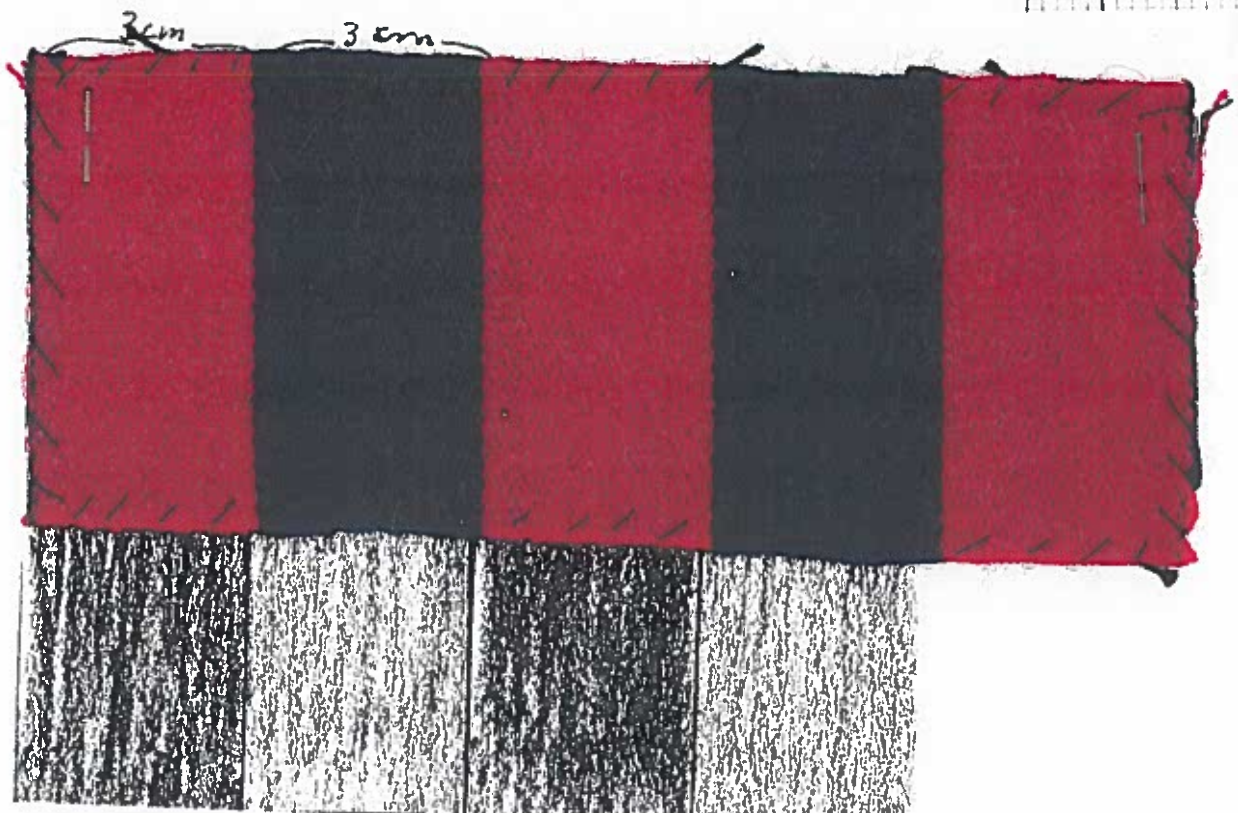
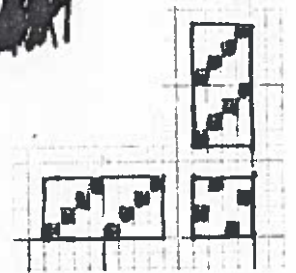
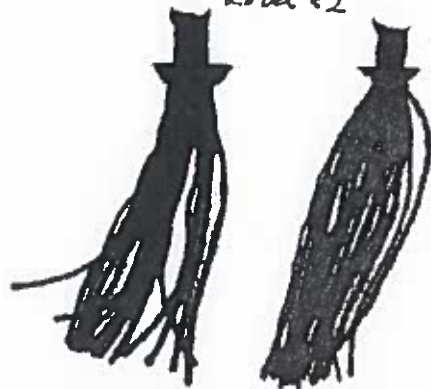
Varje rand = 3 cm.

Första o. sista randen vävs 4 cm. - 5 cm. (sömsmån inräknad)

Tyg till midjeband vävs 3,5 cm med blått inslag.

Ränning: Svart eller mörkblått bomullsg. 28tex $\times 2$.

Inslag: Kamgarn (ull)
28tex $\times 2$

FINSTRÖM, TYG TILL FÖRKLÄDE

(halvylle)

Bindning: inslagsattas.

Förklädstyget kan vävas på
svart eller mörkblå ränning.

Bomullsgarn 28tex x 2.

Sked $6\frac{1}{2}$ = täthet 12.

Bredden avpassas till kjollängden.

Förklädet bör som färdigsytt
vara 5-8cm. kortare än kjol...

Inslag: kamgarn 28tex x 2.
(100% ullgarn)

Färger: Mörkt blått + rött (samma som
i kjolränderna) + ljusare blått, vitt,
ljusgult och mörkare gult.

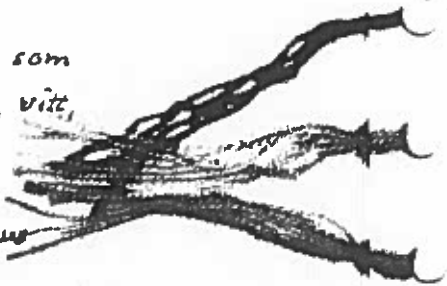
Förklädstyget vävs ca. 75cm.

Första och sista m. blå botten vävs
med tillägg för smala fallar.

Första och sista granna randen
bör vara samma.

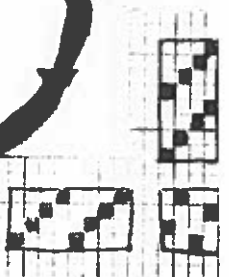
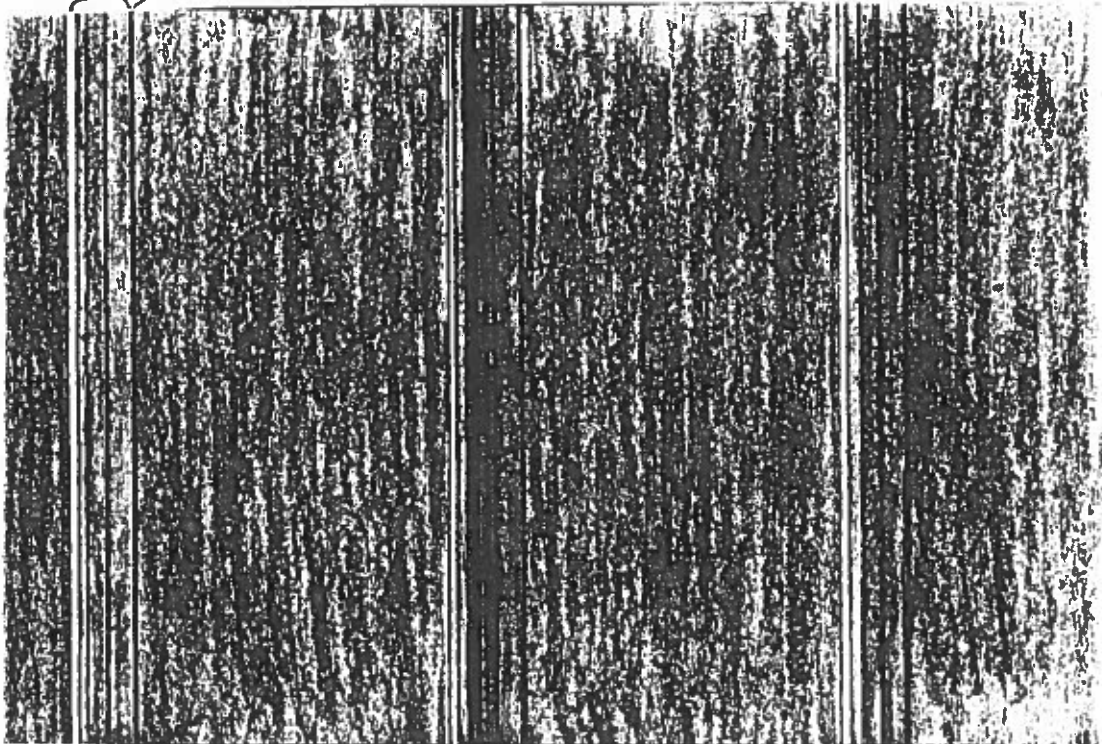

Inslag: Kamgarn (ull) 28tex x 2

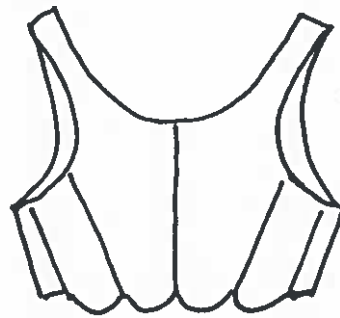
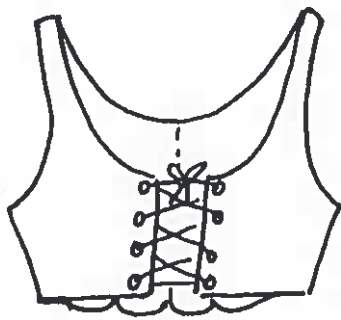

Ränning →
Bomullsgarn 28tex x 2

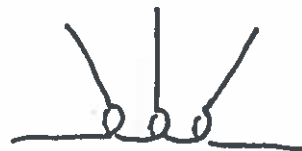
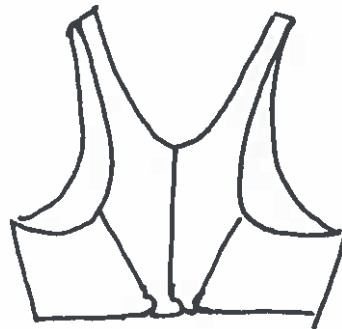
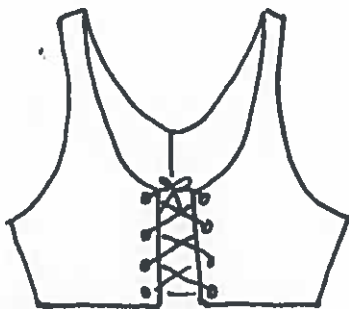
1cm. 4cm. 1cm.

FINSTRÖM, LIVSTYCKE

Livstycket snöres framtili
med röda snören genom
sydda hål. (4 par hål). Vid
Varje hål, en slät kulrig
mässings knapp

Tyg till Livstykke

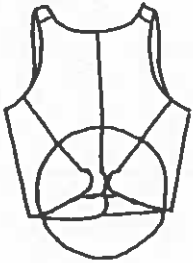
Fodertyg till Livstykke

Passformen

Toilen har nu rätt storlek både på längden och bredden. Nu återstår inprovningar som skall göra att plagget sitter bra. Vissa detaljer på plagget som har lokal särprägel eller är påverkade av tidens mode måste särskilt uppmärksammas.

Ryggskörtets storlek ändras inte även om plaggets storlek ändrats för övrigt. Om det till exempel är 2 cm från sidsöm till sidsöm vid ryggskörtet på originalet, skall det vara så på alla storlekar.

Om livstycket har *skörtflikar* runt om, kan dessa behöva ändras något. Vid en liten ändring kan flikarna breddas och höjden behållas. Vid stor storleksförändring kan antalet skörtflikar ökas.

Sidsömmen har olika placering vid skilda tidsepoker. På ålderdomliga plagg är sid- och axelsömmen placerad ungefär normalt, det vill säga mitt i sidan respektive mitt på axeln. Vid slutet av 1700-talet flyttades dessa sömmar bakåt och ryggsstyckena blev extremt små på en del plagg. Randriktningen kan ha lokal särprägel och skall ej ändras. Sidsömmen kan vara parallell med ena eller båda styckenas randriktning. Tag reda på hur ränderna skall vara på ditt livstycke.

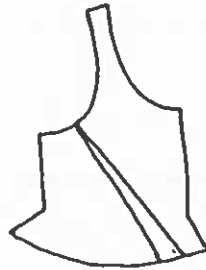
Axelbandens bredd är olika. Originallets bredd skall kopieras, men om storleksförändringen är mycket stor, som mellan storlek 36 och 46, kan bredden ändras 0,5 cm. Originallets

randriktning på axelbandet skall också kopieras exakt.

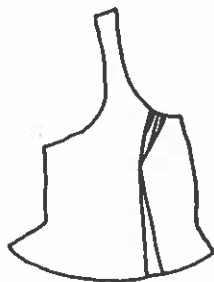

Om livstycket är för stort i *midjan*, kan en inprovning göras mot högsta punkten på fram- eller bakstycket och ett uppklipp görs från någon ytterkant eller också kan en kilformig intagning göras från nederkanten mot ärmhålet. Intagningen kan vara lodrätt eller sned.

Kilformiga in- eller uttagningar kan göras var som helst på plagget, från en ytterkant till en annan.

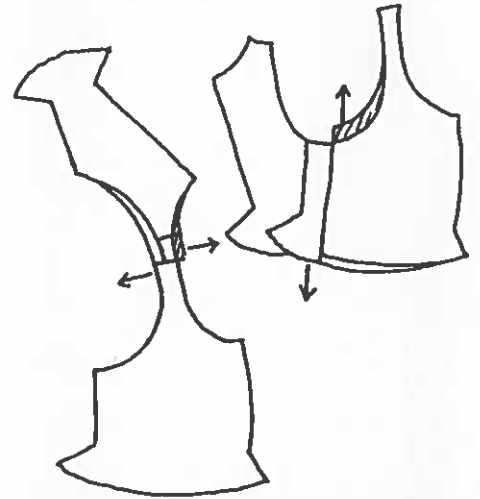
Om *halsringningen* är för vid, kan en inprovning göras från halsringningen till bystens högsta punkt. För att mönsterdelarna skall bli platta måste denna intagning kompenseras med ett uppklipp mot intagningens spets. Uppklippet kan göras från ärmhålet, nederkanten eller framkanten. Ta av toilen och nåla i en tygbit i uppklippet.

Om plagget står ut vid ärmhålet *fram eller bak*, nålas vidden in där och uppklippet görs från någon ytterkant.

Om *sneddragningar* finns på plaggets fram- eller bakstycke kan det avhjälpas med parallellförskjutningar av mönsterdelarna. Klipp upp toilen mitt under armen oavsett sömmens placering. Skjut fram- eller bakstycket åt något håll tills sneddragningarna har försvunnit. Lägg en bit tyg

under uppklippet och nåla ihop de förskjutna styckena exakt kant i kant vid uppklippet. Samma typ av förändring kan göras vid axeln. Uppklippet görs mitt på axeln oavsett sömmens placering.

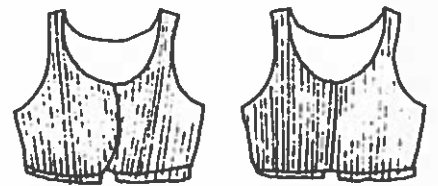
Efter alla in- och uttagningar måste *ytterkanterna* jämnas till. Detta är lättast att göra när toilen ligger på bordet.

Ta sedan på toilen och titta noga på helheten.

Halsringningen får inte ha blivit för spetsig, för rund eller för djup.

Ärmhålet på framstycket måste vara så pass stort att linneplagget får plats. Ärmhålen brukar gå ganska högt upp under armen.

På en del livstycken kan *framkanten* ändras. För personer med stor byst, kan randriktningen bli snedställd och för personer med liten byst blir ränderna parallella med framkanten. Ta reda på om denna förändring kan göras på ditt livstycke.

Slutkontroll

Jämför toilen med foton, teckningar och annan originaluppteckning så kopian blir lik originalet. Kontrollera skörtens storlek och ryggsömmarnas avstånd, randriktningen i sidsömmar och axelband och axelbandens bredd.

Det är viktigt att toilen provas in noggrant. Gör du det får du ett skönare och mer välsittande plagg.

LIVSTYCKEN

Storleksanpassning av livstycken och liv till livkjolar

Utgå alltid från ett originalmönster, där det står angivet vilken härkomst, ägare och eventuellt katalognummer plagget har.

För att få den rätta ålderdomliga formen på livplagget bör de användas utan BH. Ta därför av den vid toileinprovningen. Livplagget skall provas in så hårt, att det tjänstgör som en BH. Prova toilen med linneplagg och eventuellt kjol. Detta är nödvändigt om livplagget skall sitta väl. Nåla ihop livplagget i mittframmarkeringen eller så som det skall knäppas.

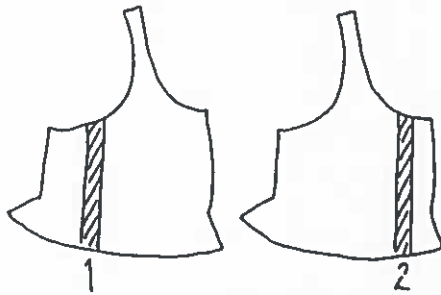
 = utläggningar
 = intagningar

Vidden

Det första som måste ändras är vidden. Plagget skall nå runt kroppen men i övrigt skall det inte vara inprovat. Ökningarna görs alltid lodräta och parallella eller kilformiga.

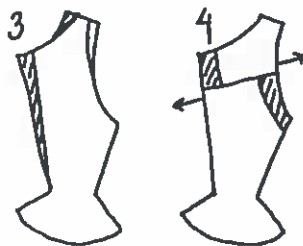
1. Klipp upp under armen på framstycket, dra isär styckena och nåla i en lös tygbit. Denna ökning kan vara ganska stor. Om det är stor skillnad på kroppens vidd och mönstrets vidd kan ökningarna göras på pappersmönstret innan toilen klipps ut. Ofta är det svårt att göra denna beräkning på papperet. Öka därför mindre än beräknat.

2. Om personen är bred eller har stor byst, kan ökningarna göras från halsringningen till nederkanten.

3. Ryggbredden kan ökas i sömmen mitt bak. Har livstycket skört, får ingen ökning ske där. Ökningen måste då vara kilformig.

4. Om livplagget har en randriktning som inte skall ändras på bakstycket kan en parallellförskjutning göras. Klipp ned ca 10 cm från halsringningen mitt bak. Från denna punkt görs ett uppklipp mot ärmhållet. Dra isär ryggsdelarna och nåla ihop ryggsstycket med remsor under uppklippet. Nåla i en bit mitt bak.

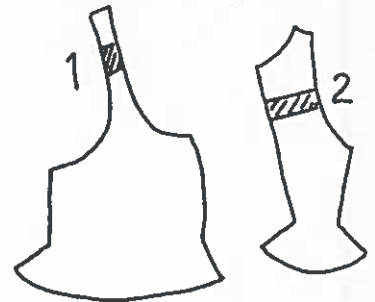
Ärmhållet är nu ojämnt och måste rättas till. Med denna ökning blir sidan på bakstycket lite längre än framstyckets sida. Framstyckets sida justeras senare.

Längden

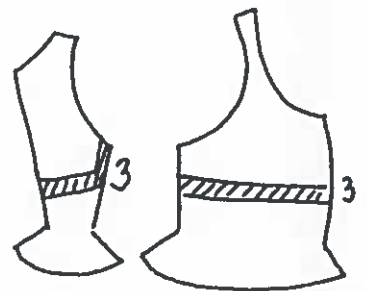
Längden på livplagg har varierat med modeepokerna. Med midja menas här den naturliga midjan, som sitter vid revbensens slut. Vi är idag vana att ha midjan på våra kläder lågt placerad. Många nygjorda dräkter har midjan för lågt, vilket ger fel karaktär åt plagget och placerar det i fel tidsepok. Skörtets längd skall vara densamma som hos originalet.

1. Axelbandet på framstycket ökas i första hand. Öka inte för mycket så halsringningen blir för stor.

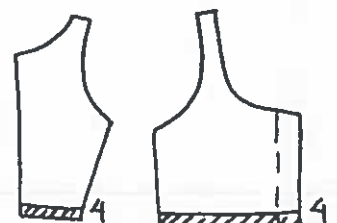
2. Ryggstyckets ökning kan göras från ärmhål till ärmhål.

3. Långa personer kan behöva en längdändring även på livdelen. Öka lika på fram- och bakstycket. Om bakstycket har ökats genom parallellförskjutning har dess sidsöm blivit längre. Öka framstyckets sidsöm, genom detta uppklipp.

4. Liv till livkjolar kan ökas nedtill.

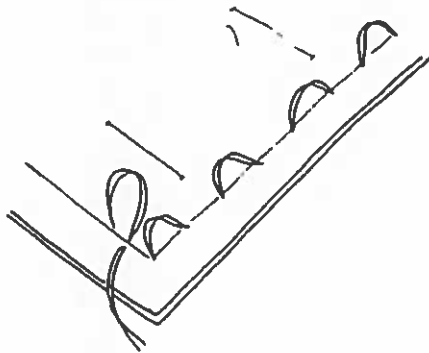

Markering

Efter tillklippning skall alla mönsterdelar trådmarkeras runt ytterkanterna.

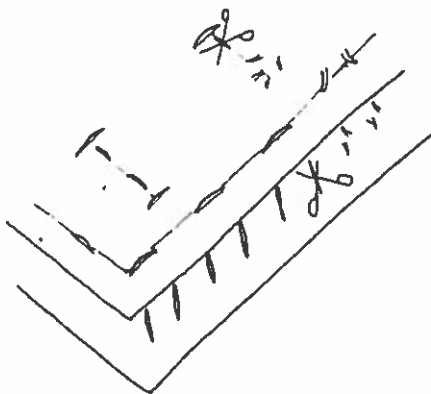
Placering av knappar, knapphål, fickor, hopsättningsmärken med mera skall också trådmarkeras. Om tillklippning skett på enkelt tyg, sys markeringarna med förstygn och enkel tråd. Vid tillklippning på dubbelt tyg, trådmarkeras på följande sätt.

- Tag en lång dubbel tråd på nålen. Sy förstygn och lämna en ögla vid vart stygn.

- Dra isär tygerna. Klipp av trådarna mellan tygerna.

Detta kallas på skräddarspråk "att slå i stick". Vid markering genom mönstret måste även stygnen på mönstret klippas av.

Foder

Fodrets tillskärning följer som regel ytterygets. Tygleden kan däremot vara annorlunda. Tråddriktningen på framstycket följer ofta framkanten. På kvinnliga livplagg kan bakstycket vara klippt på helsnedd och sakna ryggsöm. Om livstycket har skört, måste den ena skörtfliken fodras med en lös foderbit. Foder är ofta skarvade på axelband och på andra ställen.

Till fodertyg används ofta halvblekt linnelärf. Den är i regel grov, 6-10 tr/cm. Västar med linnerygg har vanligen finare kvalitet i ryggstycket än till framstyckenas foder. Återbruk av andra plagg i halvulle eller hellinne förekommer också.

Klipp till fodret med 0,5-1 cm sömsmån. Foder till tröjor klipps till med 2 cm sömsmån nedtill på bål och ärmor.

Mellanlägg

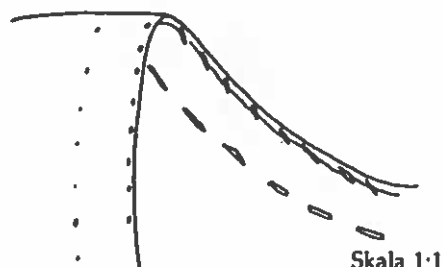
Mellanlägg förekommer på manliga plagg och i kragar. Materialet är hellinne, ofta samma som plagget är fodrat med, men återbruk av alla slags tyger är mycket vanligt. Tillklippningen sker utan tillägg för sömsmån. Tråddriktningen är oftast som ytterygets.

Axelsömmar

- Sy ihop yttertyget och fodret i axelsömmen med en sammanfogningssöm.
- Låt sömsmån på framstyckets foder ligga slätt över yttertygets sömsmån. Vik in sömsmån på bakstyckets foder och sy fast det med fällstygn i framstyckets foder.
- Sy färdigt runt hals- och ärmringningen.

Stickningar

De flesta livstycken har en stickning 1 cm från halsringningens ytterkant. Denna stickning är sydd med förkortade efterstygn eller förstygn. Stygnen syns bara som mycket små prickar eller fördjupningar på utsidan. Efterstygnen går att dra åt något om ringningen är lite vid. Längs framkanterna är det också vanligt med en stickning. Den söm som används kallas vanligen prickstickning.

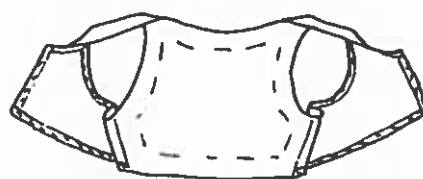

Tränsar

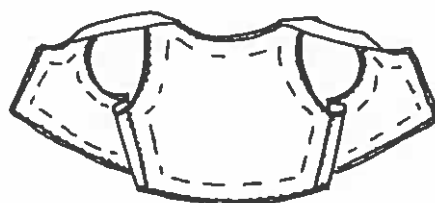
Där påfrestningarna är stora t ex vid skörtets början sys förstärkningar. Dessa kan vara 1 cm långa och bestå av flera stygn som sys på varandra genom yttertyg och foder. Dessa stygn är sedan tränsade på rätsidan. Ibland är tråden av avvikande färg. På vissa livstycken kan ett broderi blomma upp från denna träns.

Livstycke

- Sy livstyckets sid- och axelsömmar med efterstygn. Pressa isär sömsmånerna.
- Sy ned alla ytterkanter med snedställd träckling, även nedtill.
- Lägg foderdelarna på livstyckets insida. Träckla fast dem några cm från ytterkanterna. Låt framstyckets sömsmån vid sida och axel ligga slätt över yttertygets sömsmån. På bakstyckets foder viks sömsmån in vid dessa ställen.

- Sy fast bakstyckets foder vid sidsömmen i framstyckets med fällstygn.
- Klipp av fodrets sömsmån till 0,5 cm vid ytterkanterna.
- Vik in sömsmån runt alla ytterkanter, även nedtill, så att yttertyget råder 0,1 cm.
- Sy fast fodret med fällstygn.

Hopfästning

Livstycken och liv till livkjolar kan fästas ihop på något av de sätt som finns beskrivna i kapitlet *Hopfästning av överplagg*.

Ta bort all träckeltråd och avpressa plagget.

Skört

Sömnad av kvinnliga livstycken

- Tygerna beredes enligt avsnittet om *Tygbehandling*.
- Förbered plaggets mönster och toile enligt tidigare avsnitt.
- Klipp till plagget enligt avsnittet *Tillklippning av överplagg*.
- Läs igenom avsnittet om *Stygn och sömmar på ylleplagg*.

Det finns flera olika sätt att sy de olika detaljerna på. Om det finns en arbetsbeskrivning till ditt plagg skall den följas, annars kan följande anvisningar vara till hjälp.

- Nåla eller träckla ihop livstycket så det går att prova. Prova med linneplagg och kjol på. Gör eventuella ändringar. Prova flera gånger under arbetets gång. Det kan vara svårt att från början beräkna storleken på ytteryget utan foder under.

Ytterkanter

- Sy ned ytterygets ytterkanter med snedställd träckling. Klipp av sömsmånen till önskad bredd.
- Träckla fast fodret i framstycket på avigsidan. Sy några centimeter från ytterkanterna.

Ryggsöm

- Ryggsömmen sys vanligen med efterstygn. Pressa isär sömsmånen och klipp av den till önskad bredd.

Med skört menas den del av livstycket som är nedanför midjan.

Skörtflikar kallas de utskjutande delarna i fram- och bakstyckenas sömmar. Storleken på skörtet har påverkats av modet. Sömnaden är som regel lika för samma typer av livstycken oavsett var de kommer ifrån. Lokala variationer i sömnaden förekommer dock.

Långa skört

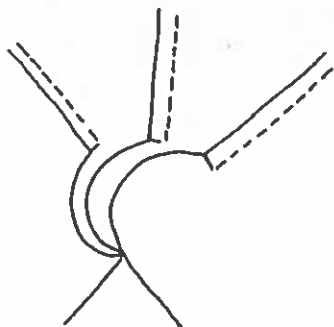
Livdel och skört är klippta i ett stycke.

- Sy rygg- och skörtsömmen med efterstygn. Klipp ett jack i det skarpa hörnet och pressa isär sömsmånen. Sy fodret på samma sätt.

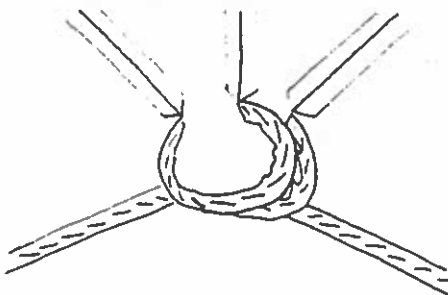
Runda skört

Dessa är delvis fodrade med löst fodertyg.

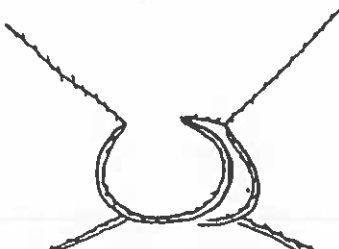
- Sy rygg- och sidsömmar till skörtets början. Klipp jack i de skarpa hörnen.

- Vik in och putsa sömsmånen runt flikarna. Sy ned sömsmånen med snedställd träckling.

- Lägga fodertyg med invikta sömsmåner på skörtflikarnas avigsida. Sy fast fodret med fällstygn. Om ryggstycket är helt, är ena skörtfliken fodrad med ett löst tygstycke och den andra med tyg från bakstyckets foder.

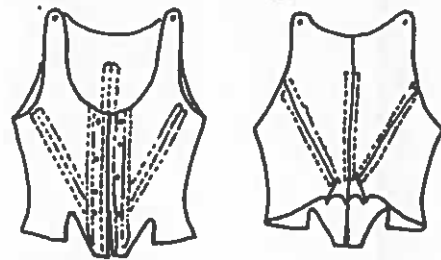
Fodrets fastsättning

- Sy ned alla osyddas ytterkanter på ytteryget med snedställd träckling. Lämna några centimeter osytt vid axelsömmen.
- Klipp av fodertygets sömsmån till 0,5 cm. Vik in sömsmånen så att ytteryget råder 0,1 cm.
- Sy fast fodret med fällstygn. Endast små fördjupningar skall synas på utsidan. Lämna en bit osydd vid axelsömmen.

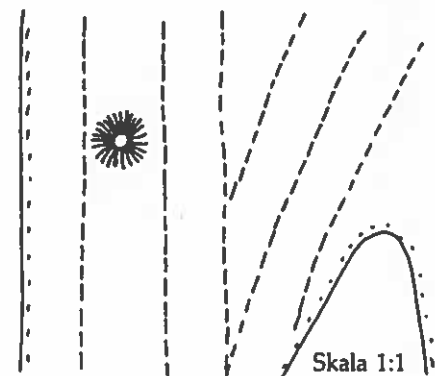
Spröt

Rokokolivstycken har ofta spröt instuckna i kanaler mellan ytteryget och fodret. Spröten var vanligen av ben eller trä. Spröten placeras på var

sida om ryggsömmen, i sidsömmarna, mitt fram och snett från ärmhålet till nedre framkanten. Mellan dessa kan det förekomma fler spröt.

- Sy kanalerna med efterstygn från rätsidan. Trådens färg avviker ofta mot plaggets färg. Spröten sticks in i kanalerna från lämplig ytterkant, därefter sys kanalens kortsida för och ytterkanterna sys färdigt. På insidan av livstycket kan förstärkning av skinn eller tyg sys fast vid sprötets nederkant.

Skala 1:1

SÖMNAD AV FÖRKLÄDE

FÖRKLÄDET BÖR SYS SÅ ATT LÄNGDEN
ÄR 5-8 cm. KORTARE ÄN KJOLEN.

Fällarna vid förklädets sidor och nedtill.
Sys för hand.

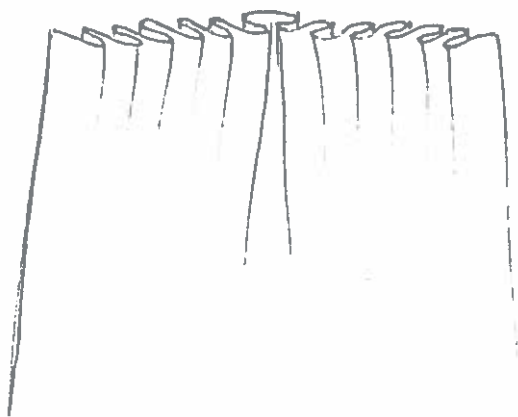
Förklädet veckas med ett motveck mitt fram
och 5 små veck på varje halva.

De granna ränderna synliga.

Det veckade förklädets bredd ca. 30-35 cm.

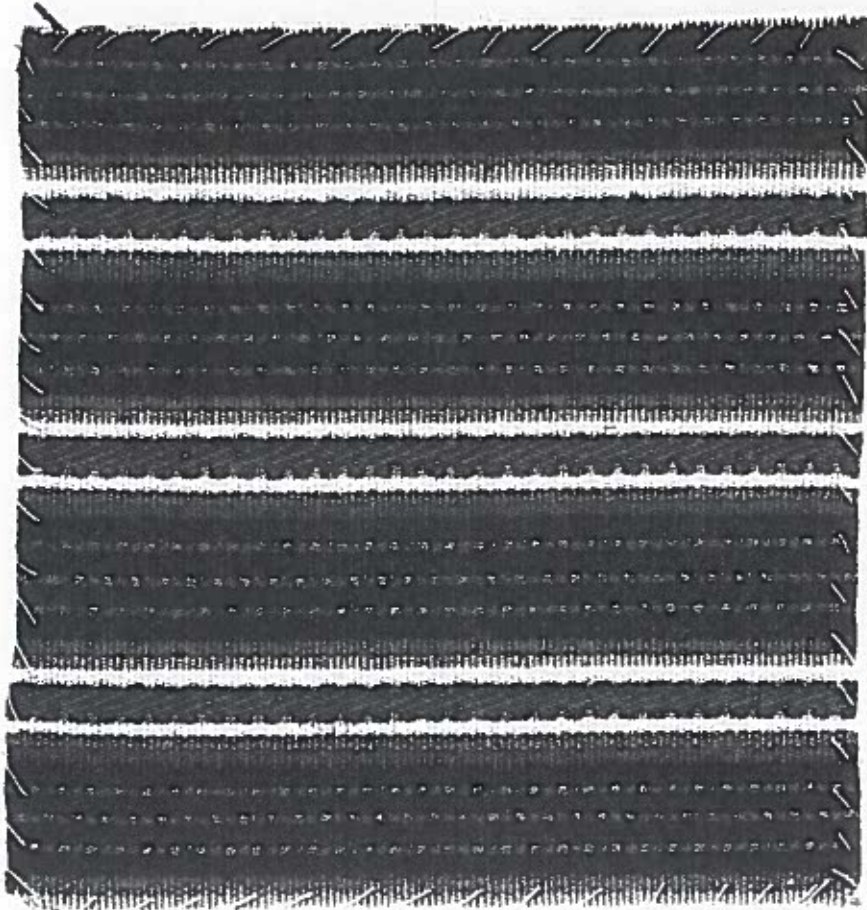
Bandet sys på för hand över vecken på rät sida.

Bandet går i kors i ryggen och knyts framtill på
vänster sida.

Förkläde: Alternativ 1: av halvylletyg
i kjolens blå färg med drygt 4 cm breda
boltnar och 2 alternerande c. 1 cm breda
osymmetriska rändningar i resp. rött,
ljusblått, svart, gult och vitt samt i rött,
gulgrönt, gult och vitt, veckat inåt från
var sida längs den granna randen. Fästes
runt midjan med mönstervävt förkläds-
band, som knyts i rosett på vänster sida
framtill

FINSTRÖM, TYG TILL MANSVÄST

Bindning: Rips - kypert

Sked: 120/1, eller 60/2

Ränning: Oblekt bomullsgarn tex 28x2

Inslag: Kamgarn tex 28x2

Rött
Mörkt blått
Rosa
Vitt
Gult
Grönt

Vävinstruktion: Västtyget väves på oblekt bomullsränning med sked nr 100 och med 1 tråd i skaft och 1 tråd i rör. Solvas 4 skaft kypert. Flertalet ränder väves i lärftsbinding men en del med s. k. "hoppor" och vissa ränder i en sorts kypert. Inslagsgarn: Industrigarn 40/2 eller bomullsgarn.

Till västens ryggstycke används oblekt grov linnelärft
Framstyckena fodras med obl. bomulls lärft. Inget fodler
i ryggen

FINSTRÖM

Kjol: av halvylletyg med 3 cm breda röda och blå längsgående ränder, veckad åt var sida med ett brett utåtvänt motveck mitt fram.

Förkläde: Alternativ 1: av halvylletyg i kjolens blå färg med drygt 4 cm breda bottnar och 2 alternerande c. 1 cm breda osymmetriska randningar i resp. rött, ljusblått, svart, gult och vitt samt i rött, gulgrönt, gult och vitt, veckat inåt från var sida längs den granna randen. Fästes runt midjan med mönstervävt förklädsband, som knytes i rosett på vänster sida framtill.

Förkläde 2: av halvlinnetyg med vit botten och smala ränder i rött (yllegarn), gult (bomullsgarn), gulgrönt (yllegarn), och mörkblått-vitt flamgarn (linnegarn). Veckas inåt mot mitten. Knytes med mönstervävda förklädsband.

Förkläde 3: av bomullstyg med smala ränder i rött, blått och gul-vitt flamgarn. Veckas och knytes med mönstervävda förklädsband som föreg.

Förkläde 4: sidenförkläde, som harmonierar med dräktens färger. Knytes med sidenband.

Axelduk: sidenduk i harmonierande färg eller blommig muslinsduk.

Kjolsäck: av blått tyg likt livstyeckstyget med rött bakstycke, röda kanter och band samt broderier. (Fröken Sigrid Granfelts mönster eller mönster efter broderier på bindmössor.)

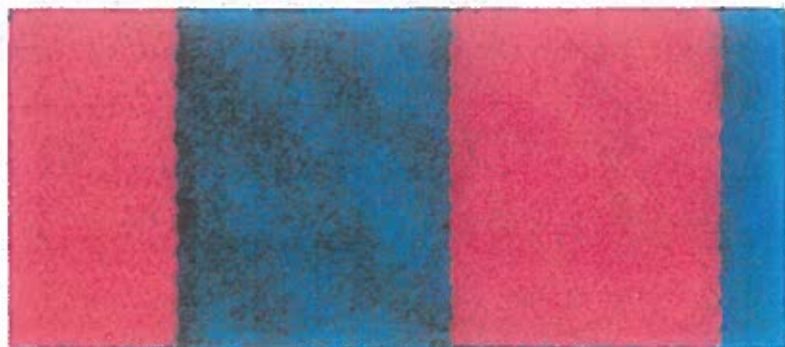
Strumpor: vita eller röda.

Skor: låga svarta med låga klackar, spännen och uppstående plös.

Tröja: av vadmal i livstyeckets färg eller av livstyeckstyget, sydd med bred krage med spetsvinkliga hörn framtill. Halshållet går rätt långt ned framtill. Tröjan knäppes med 5 par överklädda knappar i en rad framtill, slutande vid midjan, därifrån den är utsvängd nedtill och når c. 20—25 cm nedanom midjan. Ärmarna

har rynkor vid axlarna och är snäva nedtill, där de har ett sprund och ett "steg" (en slits) med en överklädd knapp ovanför. Tröjan sys med en söm under armen, mittelsöm och svängda sidosömmar i ryggen. Vid vardera sidosömmen bildas från midjan nedåt ett skörtveck i form av ett inåtvänt motveck och vid skörtveckets övre ända sys en överklädd knapp.

Vävinstruktion: Livstyecks-, kjol-, kjolsäcks- och tröjtygen samt förklädstyget enl. alternativ 1 väves i fyrskaft atlas på blå bomullrännning med sked nr 120 och med 1 tråd i skaft och 1 tråd i rör. Inslagsgarn: industrigarn 40/2. Förklädstygen enligt alternativ 2 och 3 väves på oblekt bomullsrännning i lärftsbinding med sked 110 och med 1 tråd i skaft och 1 tråd i rör. I nr 3 väves ränderna i s. k. bottenstiget.

Kjolyge i nat. storlek

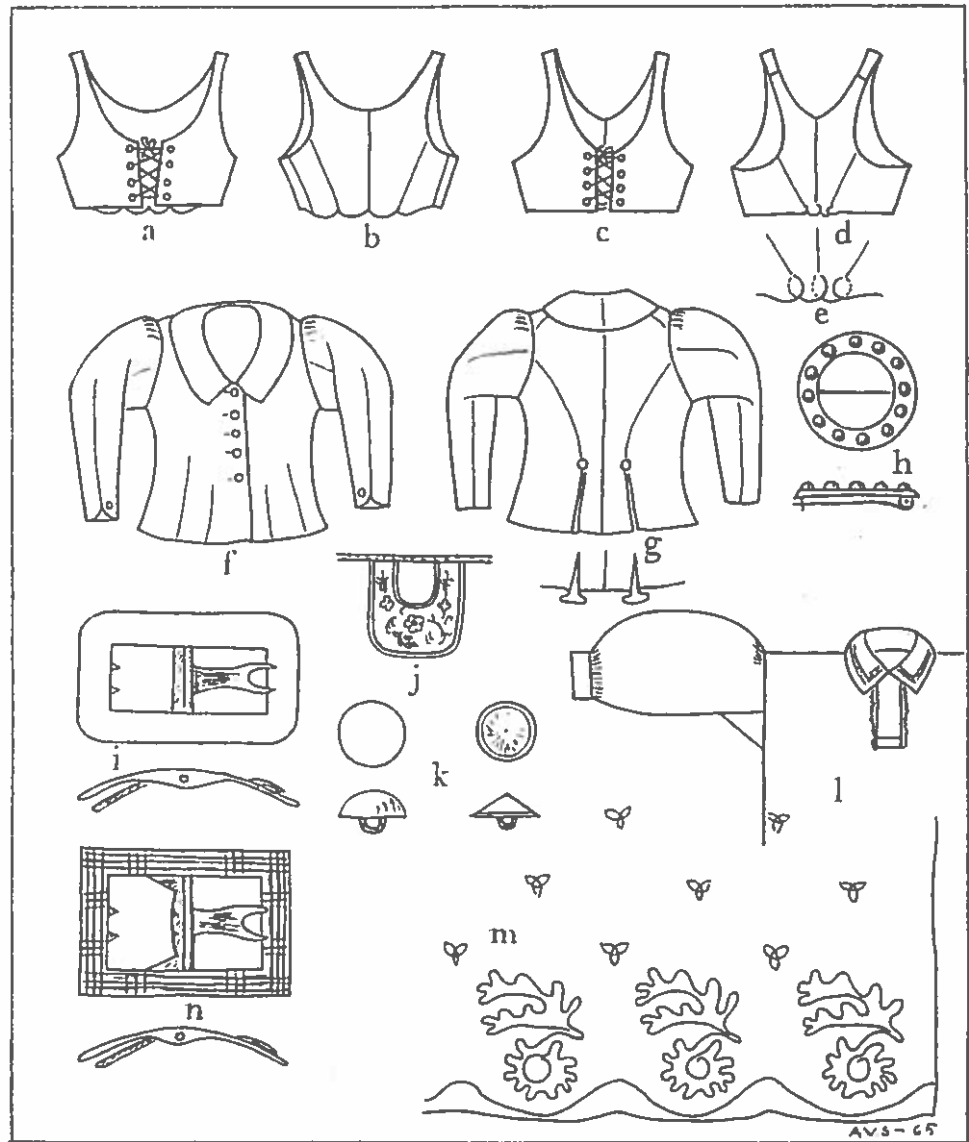
Material till folkdräkten

En folkdräkt i våra dagar är en tidlös festdräkt. Den följer sina egna regler då det gäller material, mönster och sammansättning av olika detaljer. Då man skaffar sig en folkdräkt bör man tänka på följande:

Enligt beskrivningarna för tillverkning av en folkdräkt används i huvudsak naturmaterial:

- bindmössa överklädd med duchesse
- stycke av bomullstyll med broderi
- huckle och lärftshatt av bomull eller linne
- blusar och skjortor i linne- eller bomullslärft
- livstycke och västar i halvulle
- kjolar och tröjor i halvulle
- mansbyxor i vadmal
- förkläden av linne, bomull, ylle eller siden
- axeldukar och halskläden av bomull, ylle eller siden
- strumpor och strumpeband i bomull eller ylle
- skor av läder
- tygerna till folkdräkterna bör vara vävda i rätta mönster och färger
- som fodertyg används bomulls- eller linnetyger
- till underkjolar används linne- bomulls eller halvylletyger.

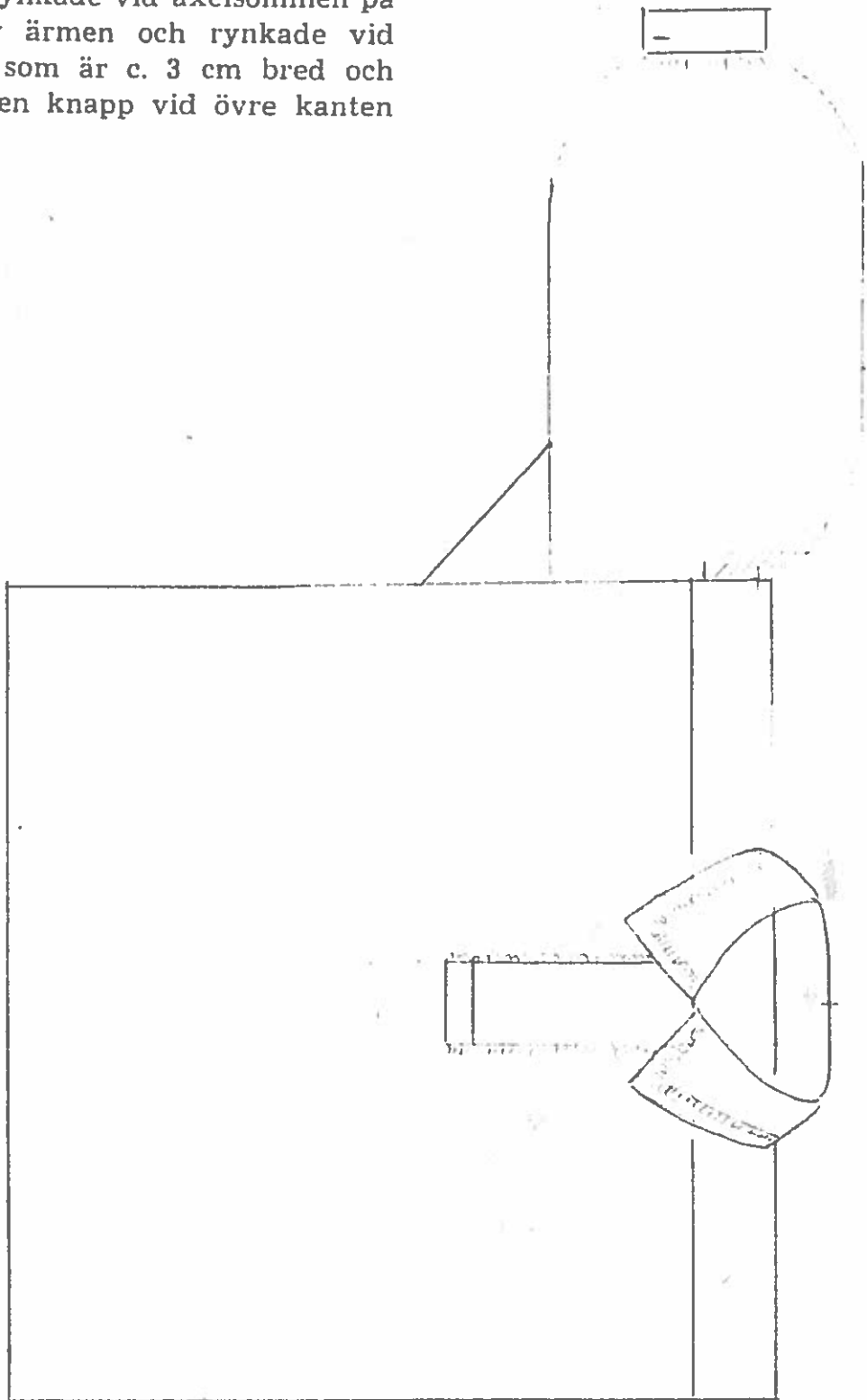
FINSTRÖMS KVINNODRÄKT

a, b Livstycke 1.	i, n Skospännen
c, d —, — 2.	j Kjolsäck
e Skört, livstycke 2.	k Knappar
f, g Tröja	l Blus
h Dukspänne	m Tyllbroderier till stycke

Blus av vitt linne eller bomullstyg med bred nedvikt krage med rätvinkliga hörn och med en hålsöm c. 1 ½ cm innanför kanten. Framtill ett sprund med ett ganska brett, kort motveck med smal spets längs sidokanterna och en tvärstickning nedtill. Ärmarna är sydda med ärmspjäll, mycket vida, rynkade vid axelsömmen på övre sidan av ärmen och rynkade vid ärmlinningen, som är c. 3 cm bred och knäppes med en knapp vid övre kanten av densamma.

från Östergårds i Bambylska enl. beskrivning av Anna Abrahamsson, Viking Sandberg
 i handb. Färdrecept, 1897 sid 12, 19.
 Ritning enl.

FINSTRÖM

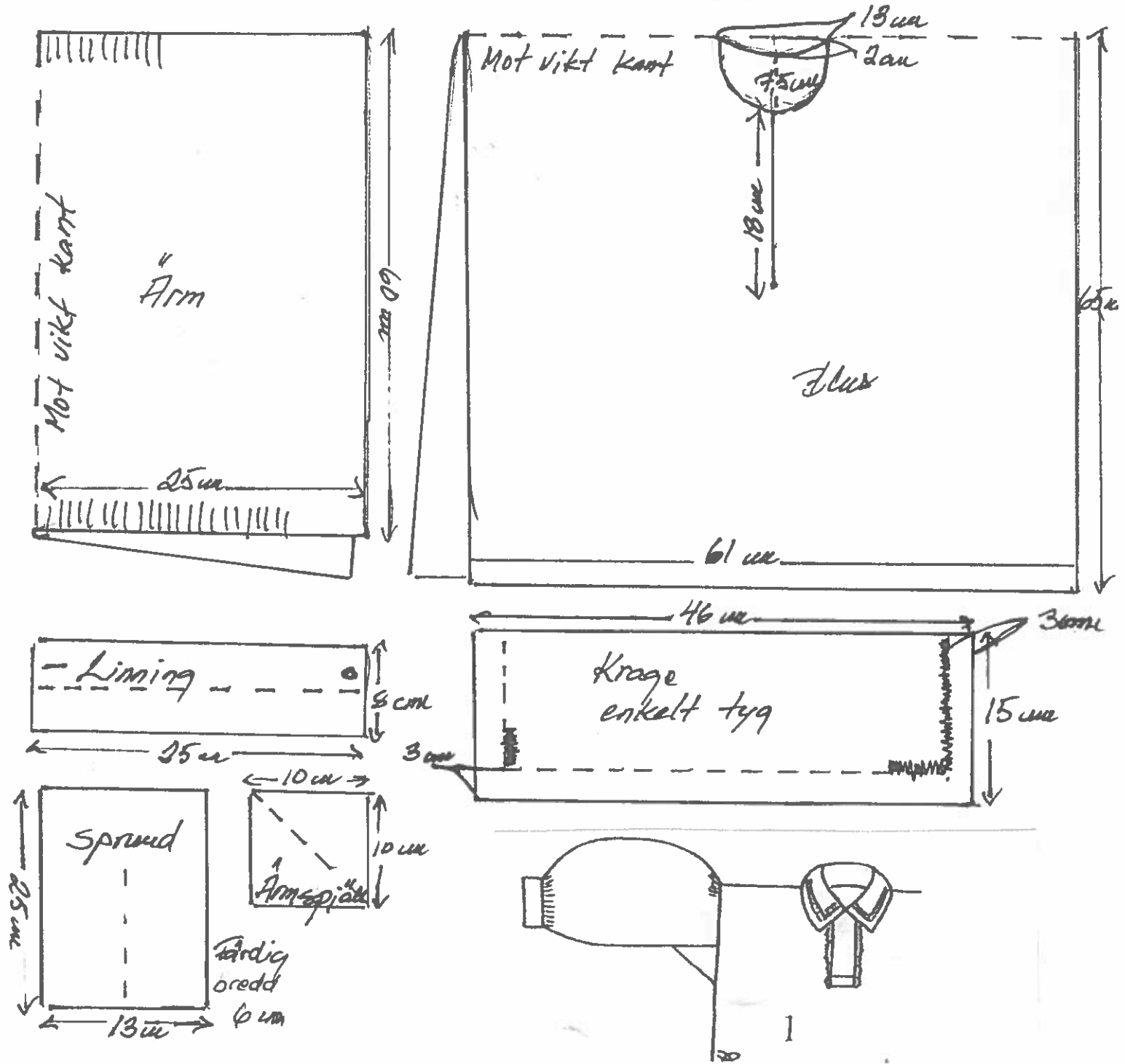
Mönsterstorlöek på tillslärningsplan. Storlek 42 $\frac{\text{Bröstvidd} + 20}{2} = \frac{122}{2} = 61$

Egen storlek

$\frac{\text{Bröstvidd} + 20}{2}$

Alla sömmar sys med 1/2 cm bred fällsöm.
Alla delar klipps trädraka

Blus av vitt linne eller bomullstyg med bred nedvikt krage med rätvinkliga hörn och med en hälsöm c. 1 1/2 cm innanför kanten. Framtill ett sprund med ett ganska brett, kort motveck med smal spets längs sidokanterna och en tvärstickning nedtill. Ärmarna är sydda med ärmspjäll, mycket vida, rynkade vid axelsömmen på övre sidan av ärmen och rynkade vid ärmlinningen, som är c. 3 cm bred och knäppes med en knapp vid övre kanten av densamma.

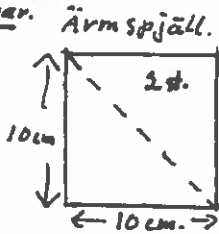

FINSTRÖM SKJORTA (BLUS)

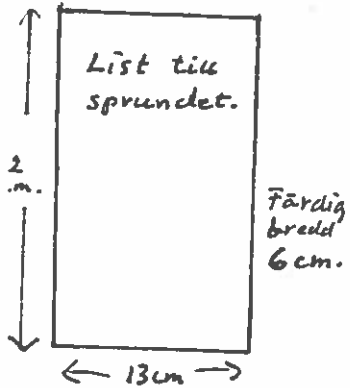
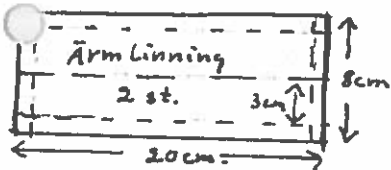
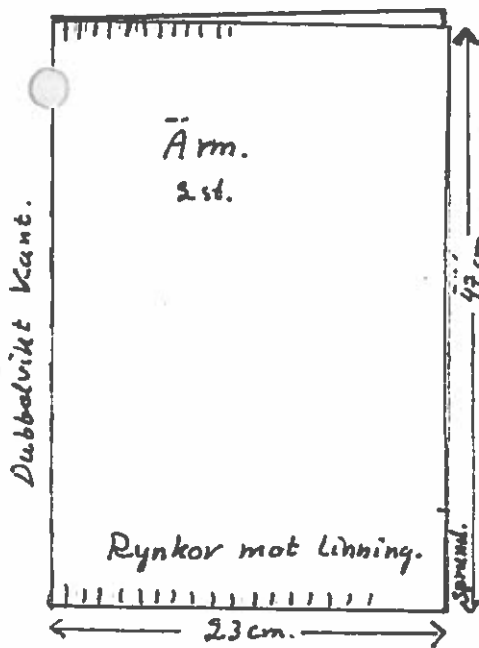
Material: Linne eller bomullstyg.

Ärm Linningar o.
hals sprund knäpps
med trädknappar.

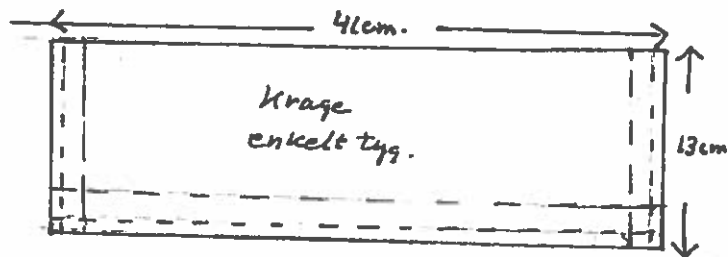
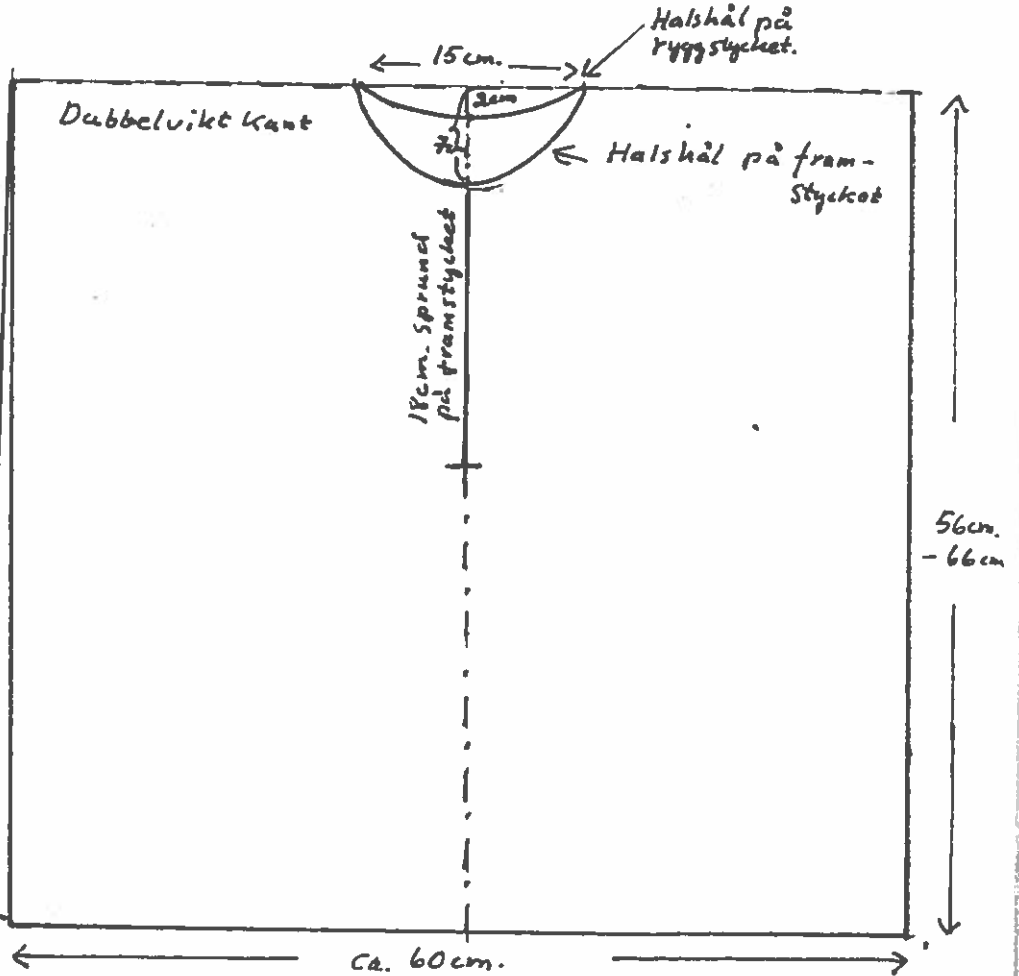

Rynkor mot axeln

Sprundet har en tvär-
stickning nedtill.

Sidokanterna kan prydas
med en smal spets, virkad
eller frivolitet.

Alla delar klipps trädraka.

Halshål och ärmlängd kan justeras vid prövning.

Sömsmånar behöver inte läggas till vid klippningen.

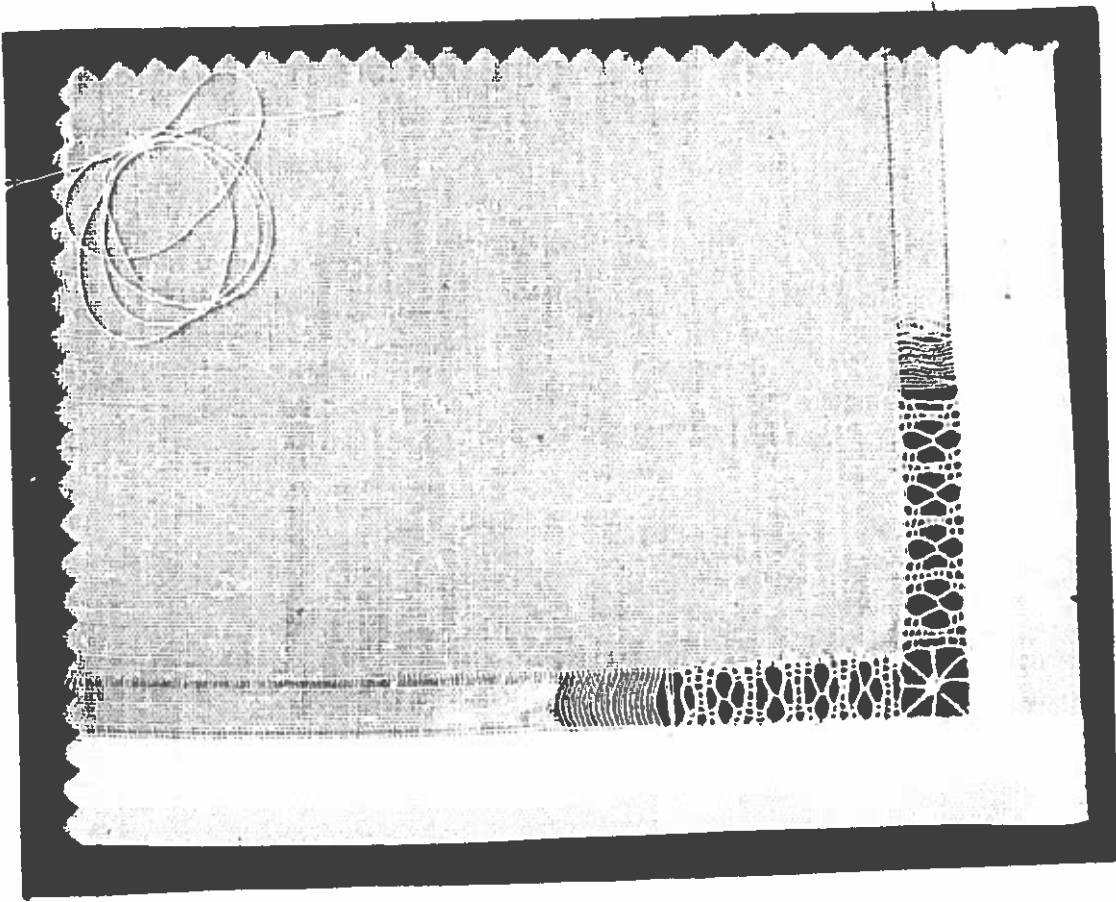
Sömmarna sys med fällsöm

Kragen pryds med en tränsad hälsöm ca. 1cm. bred.

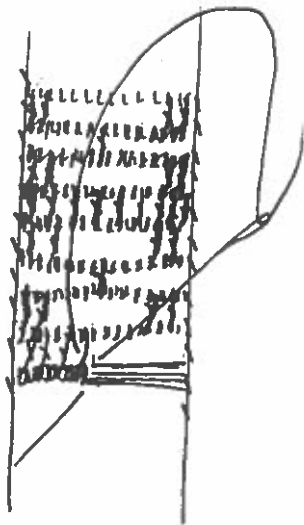
Fällan på kragen sys upp samtidigt som hälsömmen.

Kragens fäll ca. 1,5cm. Kragens längd anpassas till
halshålet. Kragen sys fast med sned list.

FINSTRÖM, HÅLSÖMSBRODERI TILL SKJORT-KRAGEN

Sömnad av
tränsad hälsöm

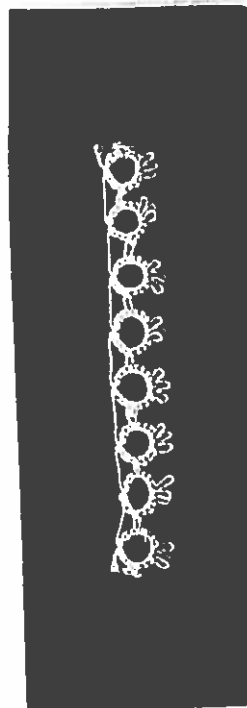

Hälsömmen sys med
DMC-tråd nr. 60 eller
Virkgarn nr. 80.

FRIVOLITET

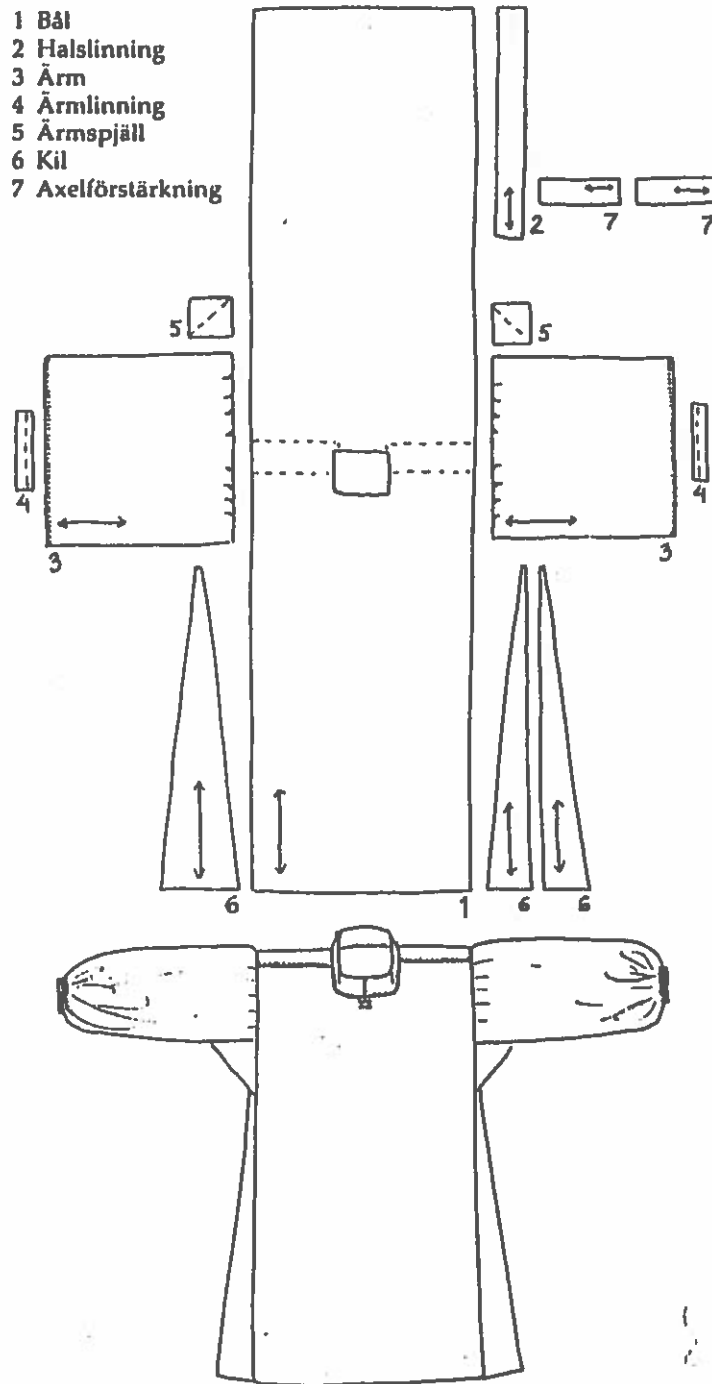
som kan användas
längs sprundets
sidor.

En smal virkad
spets kan användas
istället för frivolitet.

SKJORTOR III

'Helsärk' med kilar infällda i sidsömmarna.

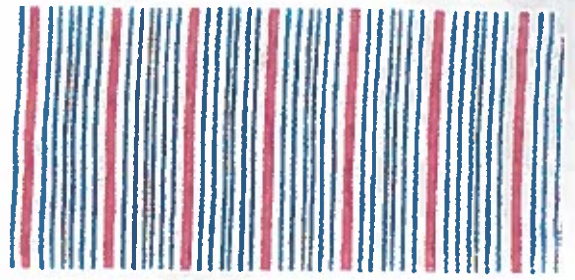

FINSTRÖM

Förkläde 2: av halvlinnetyg med vit botten och smala ränder i rött (yllegarn), gult (bomullsgarn), gulgrönt (yllegarn), och mörkblått-vitt flammgarn (linnegarn). Veckas inåt mot mitten. Knytes med mönstervävda förklädsband.

Förkläde 3: av bomullstyg med smala ränder i rött, blått och gul-vitt flammgarn. Veckas och knytes med mönstervävda förklädsband som föreg.

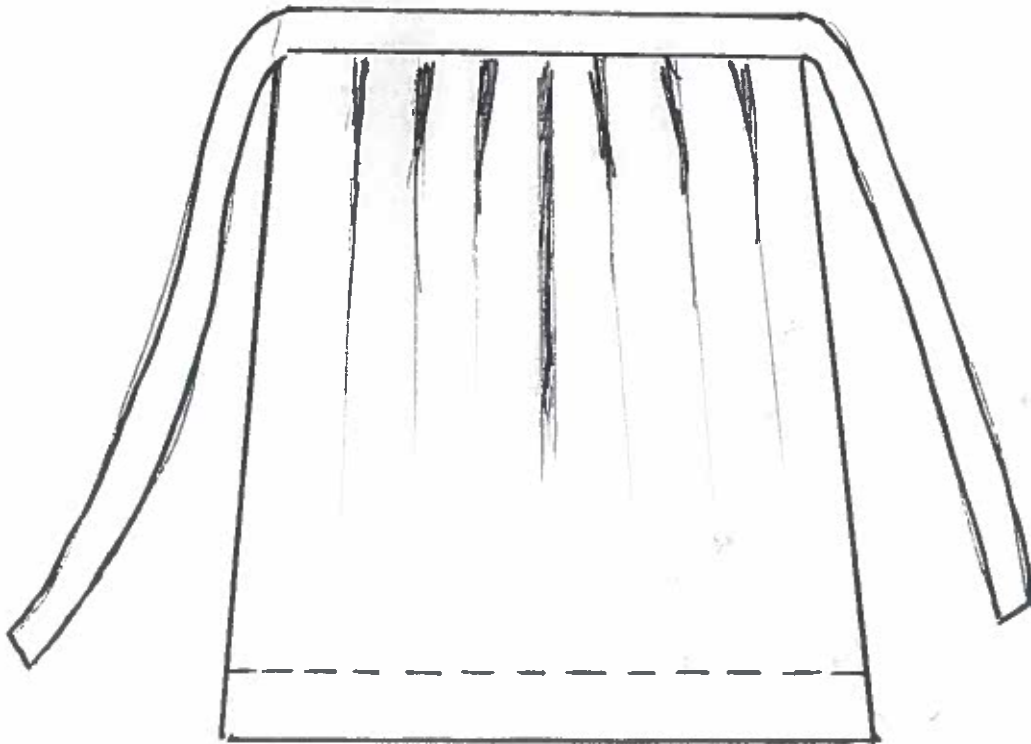
Förkläde 4: sidenförkläde, som harmonierar med dräktens färger. Knytes med sidenband.

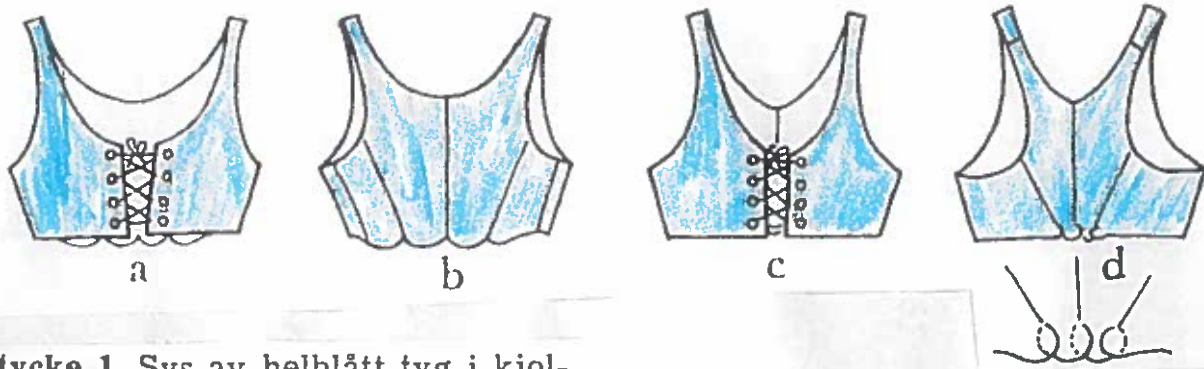
14 av nat storlek

14 av nat storlek

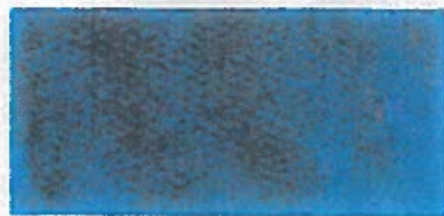
Finström Livstykke

Livstykke 1. Sys av helblått tyg i kjolrändernas blå färg, med djup rund uringning både framtill och i ryggen. Det snöres framtill nedifrån och uppåt med röda snören, som går genom 4 par snörhål i livstykkeets framkanter. Vid varje snörhål en slät kullrig mässingsknapp. Livstycket har mittelsöm, söm under armen och raka sidosömmar i ryggen. Ryggstyckenas och sidostyckenas nedre delar bildar rundade flikar i ryggen. Framstyckena bildar en rak linje vid midjan.

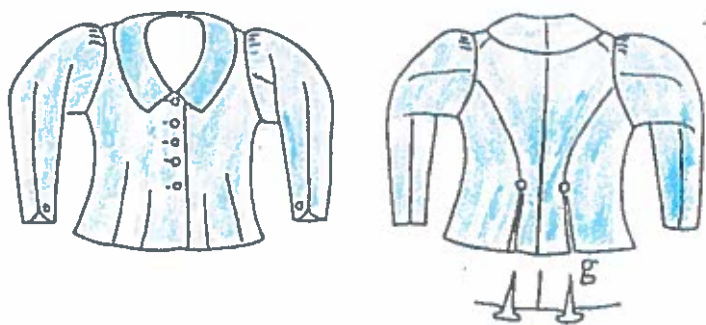
Livstykke 2: sys av helblått tyg i kjolrändernas blå färg, med djup rund uringning framtill och ganska djup rund uringning i ryggen. Det snöres framtill nedifrån och uppåt med röda snören, som löper genom 4 par i blått tränsade snörhål i livstykkeets framkanter och har 4 par små släta kullriga (på originalet konformiga) mässingsknappar, som är sydda vid varje snörhål. Liv-

stycket har ingen söm under armen, men mittelsöm och raka sidosömmar i ryggen. Rygg och sidostyckenas nedre delar bildar njurformade skörtflikar, som delvis ligger på varandra.

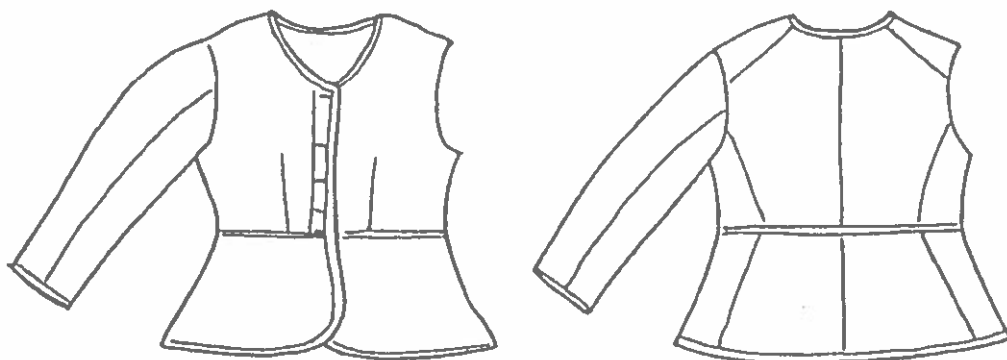
Livstykke 1 tyg

Finström Tröja

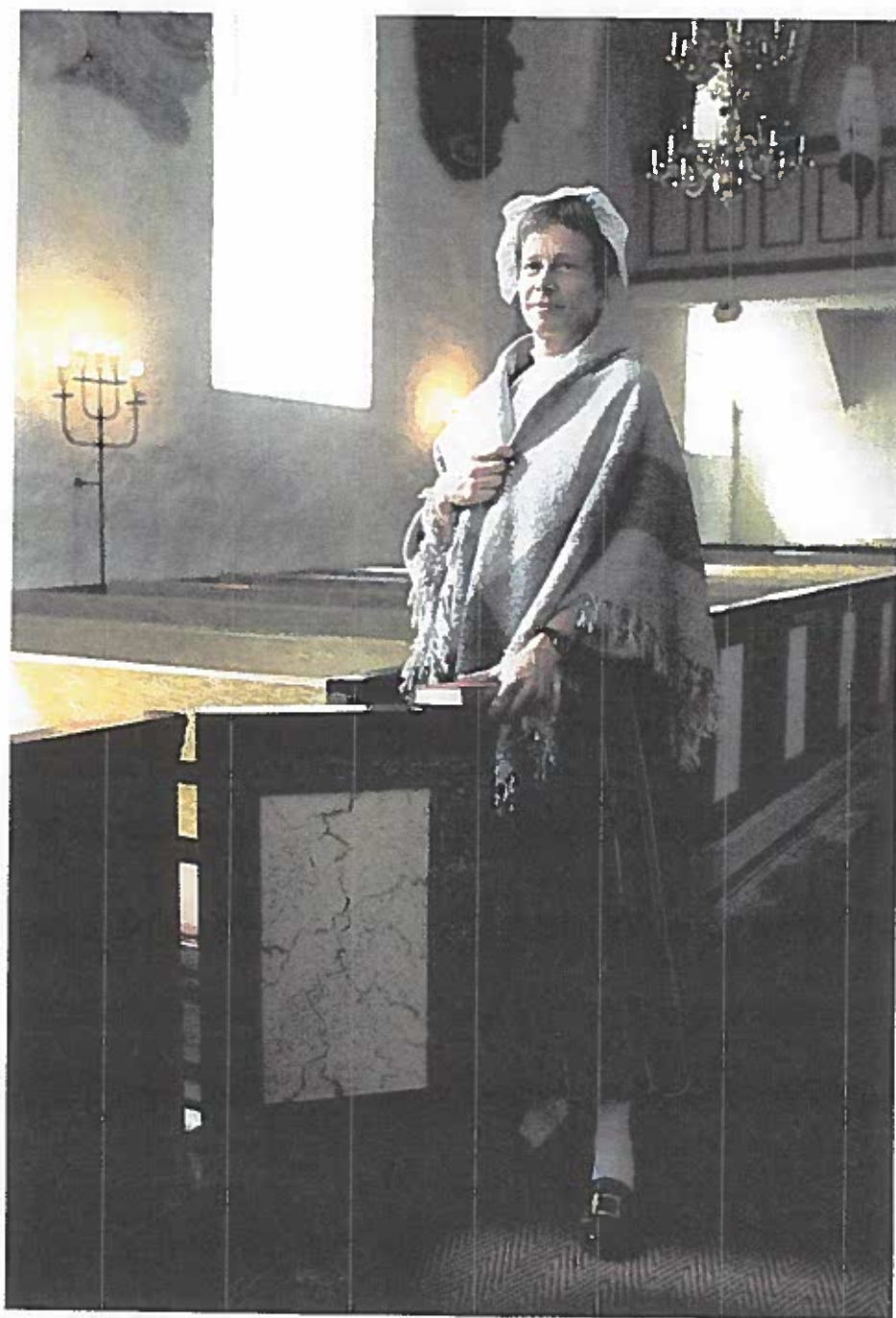
Tröja: av vadmal i livstyckets färg eller av livstyckestyget, sydd med bred krage med spetsvinkliga hörn framtill. Hals-hålet går rätt långt ned framtill. Tröjan knäppes med 5 par överklädda knappar i en rad framtill, slutande vid midjan, därifrån den är utsvängd nedtill och når c. 20—25 cm nedanom midjan. Ärmarna har rynkor vid axlarna och är snäva nedtill, där de har ett sprund och ett "steg" (en slits) med en överklädd knapp ovanför. Tröjan sys med en söm under armen, mittelsöm och svängda sidesömmar i ryggen. Vid vardera sidesömmen bildas från midjan nedåt ett skörtveck i form av ett inåtvänt motveck och vid skörtveckets övre ända sys en överklädd knapp.

FINSTRÖM

Kvinnotröja av vitt brett skinn (se nedan p. 3).

Den åländska STORSCHALEN

År 1995 godkändes en gemensam folkdräktschal för Ålands kvinnodräkter. Originalen kommer från Norrgårds, Tärnebolstad, Finström. Här visas den nyvävda schalen av Inger Mörn, iklädd den gamla saltviksdräkten från 1876, den mest autentiska av landskapets folkdräkter. Schalen finns bland bokens beskrivningar under namnet Amalia Charlotta, sid. 25.

ÅLANDS MARTHADISTRIKTS
HEMSLÖJDSSEKTION

Amalia Charlotta

Originalen tillhör Rainer Kronstam, Norrgårds i Tärnebolstad. Den schal som är godkänd att äras till de åländska folkdräkterna är en kopia av denna schal men med natursvart ullgarn i tället för det blållila garnet i originalet. Schalen är vävd i ett stycke och av tvåtrådigt andspunnet ullgarn. Färgerna i den gamla schalen är ljusgrått, vitt och mörkt blållila. Den 7 cm reda fransen runt om är gjord av varp- och inslagstrådar. Franstrådarna är inte tvinnade och ar inte heller någon knut.

Vävbeskrivning

Beskrivningen nedan gäller inte originalet utan schalen i den form som den godkänts som "storschal" att bäras till de åländska folkdräkterna.

Storlek: 154 x 154 cm + 7 cm frans.

Schalen vävs i två våder.

Teknik: Tuskaft med färgeffekt (se Klara)

Sked: 70/1

Täthet: 7 trådar per cm i varpen och samma i inslaget.

Antal trådar: 552 + 8 trådar för vävning av fransen.

Vävbredd: 85 cm = 78 cm + 7 cm frans.

Material: Varp och inslag av entrådigt ullgarn Nm 6 eller tvåtrådigt ullgarn Nm 12/2 eller Nm 18/2. Färgerna naturvitt, grått och natursvart.

Mönstret består av stora och små rutor, som uppkommer som färgeffekter. Stora rutan är 10,5 x 10,5 cm och lilla rutan är 2,5 x 2,5 cm. Den stora rutan består av 80 trådar, den lilla av 16 trådar. Mönstret åstadkoms genom färgbyten. Rutorna har turvis en mörk och en ljus tråd i både varp och inslag. Byte av ruta får man genom att väva två grå trådar efter varandra.

Schalen revas med en tråd i vardera färgen. Vid solvning är trådarna växelvis grå och vita. Vid övergången mellan rutorna byts ordningsföljden mellan färgerna så, att 2 mörkgrå trådar solvas efter varandra.

Inslaget är också växelvis grått och vitt. Då 2 grå trådar slås in efter varandra byter man ruta.

Reva ytterligare en varpfläta med 8 trådar och i samma längd för vävning av fransen.

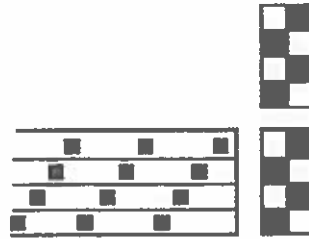
Revnota:

grått	1	2	1	1	2	1	1	2	1	1	2	1	1	2	1	282
vitt		1		1				1		1			1		1	222
svart					1		1									48
	x 8		x 40	x 8		x 40	x 8		x 40	x 8		x 40	x 8		x 22*	552
	vänst. kant		rand				x 3				hälften av botten					

* halva rutan + 4 extra trådar för stadkanten. Dessa tråds tätare i skeden. Stadkanten gör det lättare att få en snygg och osynlig söm när våderna sys ihop.

Vävuppsättning:

Solva färgerna i den ordning som anges i revnotan. Den extra varpflätan för vävning av fransen solvas i tuskaft och träs i sked ca 8 cm ytterom de övriga varptrådarna.

Inslagsordning:

Kant:	1 inslag grått, 1 inslag vitt	8 ggr	(tot. 16 inslag)
	2 inslag grått		
	1 inslag vitt, 1 inslag grått	40 ggr	(tot. 80 inslag)
Bård:	1 inslag grått, 1 inslag svart	8 ggr	(tot. 16 inslag)
	2 inslag grått		
	1 inslag svart, 1 inslag grått	40 ggr	(tot. 80 inslag)
Mittpartiet:	*		
	1 inslag grått, 1 inslag vitt	8 ggr	(tot. 16 inslag)
	2 inslag grått		
	1 inslag vitt, 1 inslag grått	40 ggr	(tot. 80 inslag)
	*		
	* — * 7 gånger		
	1 inslag grått, 1 inslag vitt	8 ggr	(tot. 16 inslag)
Bård:	2 inslag grått		
	1 inslag svart, 1 inslag grått	40 ggr	(tot. 80 inslag)
	1 inslag grått, 1 inslag svart	8 ggr	(tot. 16 inslag)
Kant:	2 inslag grått		
	1 inslag vitt, 1 inslag grått	40 ggr	(tot. 80 inslag)
	1 inslag grått, 1 inslag vitt	8 ggr	(tot. 16 inslag)

Väv två likadana våder så att rutorna i den senare våden upprepas i *omvänd ordning*. Då kommer mönstret att stämma. Lämna minst 20 cm av varpen ovävd mellan våderna för att bilda fransar.

Montering och fransar:

Sy ihop våderna. Fransarna bildas av inslag och varp och knyts inte.

Materialen i schalarna

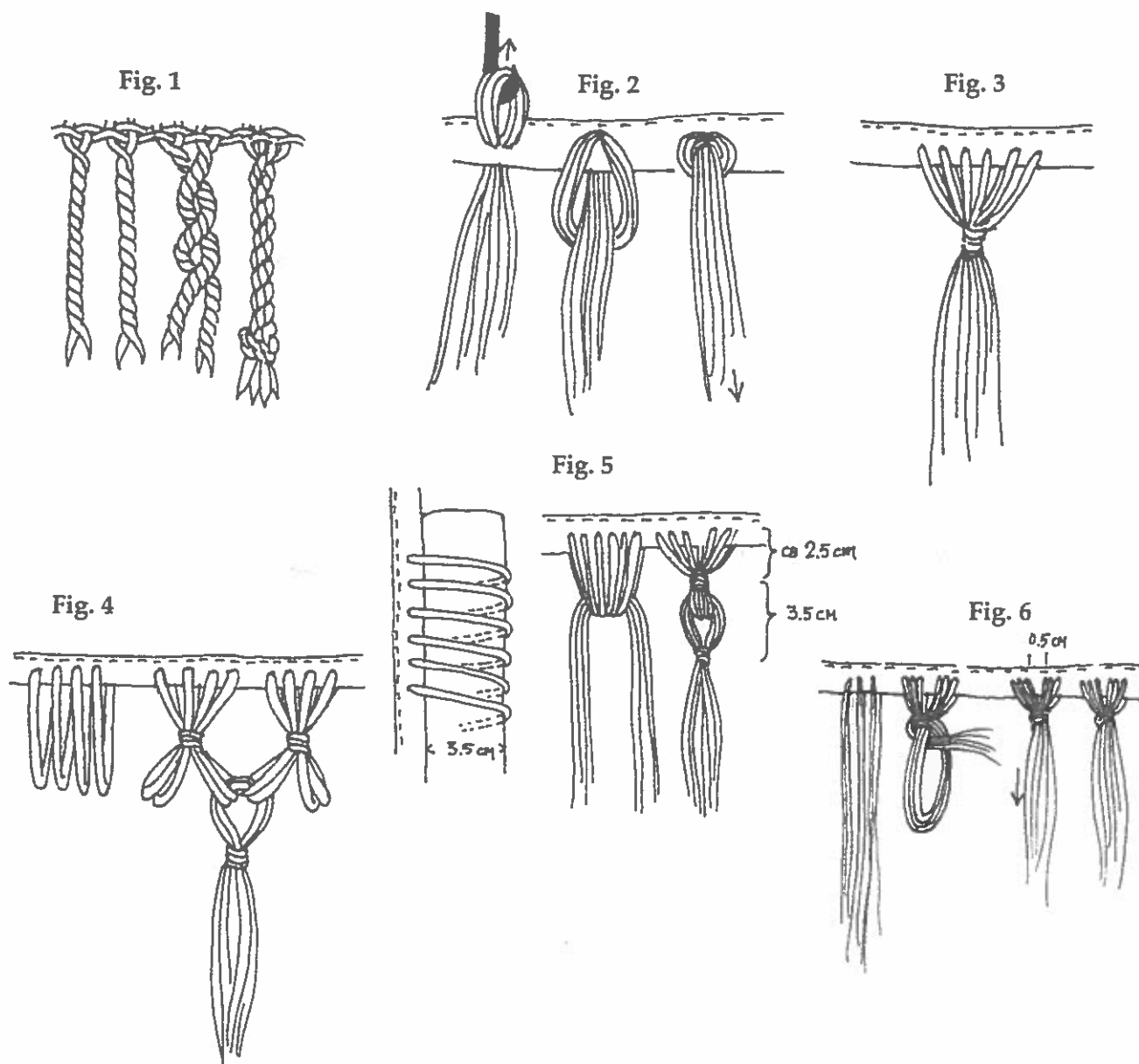
Det vanligaste materialet i de äldre schalarna är ull. Bomulls- och lingarn förekommer också som varp med ullgarn som inslag. Vanligen använde man ullens naturliga färger, grått, svart och naturvitt. Ibland kompletterades väven med någon annan kulör, ofta olika toner av lila.

Fransarna

De äldsta beskrivna schalarna har oftast isydd frans. Garnet till fransarna är spunnet på olika sätt.

Schalen *Anna Kristina* har krullig frans. Det krulliga har åstadkommit genom att man spunnit två trådar åt olika håll och sedan tvinnat ihop dem. Vanligt spunnet entrådigt och tvåtrådigt ullgarn användes också för isydd frans. Fransen till schalen *Klara* och en del av de övriga schalarnas fransar utgörs av förlängt inslag i väven. Stödtrådar för fransen revas i samband med schalens ränning och bommas på samtidigt med den övriga ränningen. Stödtrådarna träs i skeden på ca 12-15 cm avstånd från den övriga varpen. Vid vävningen går man runt stödtrådarna med

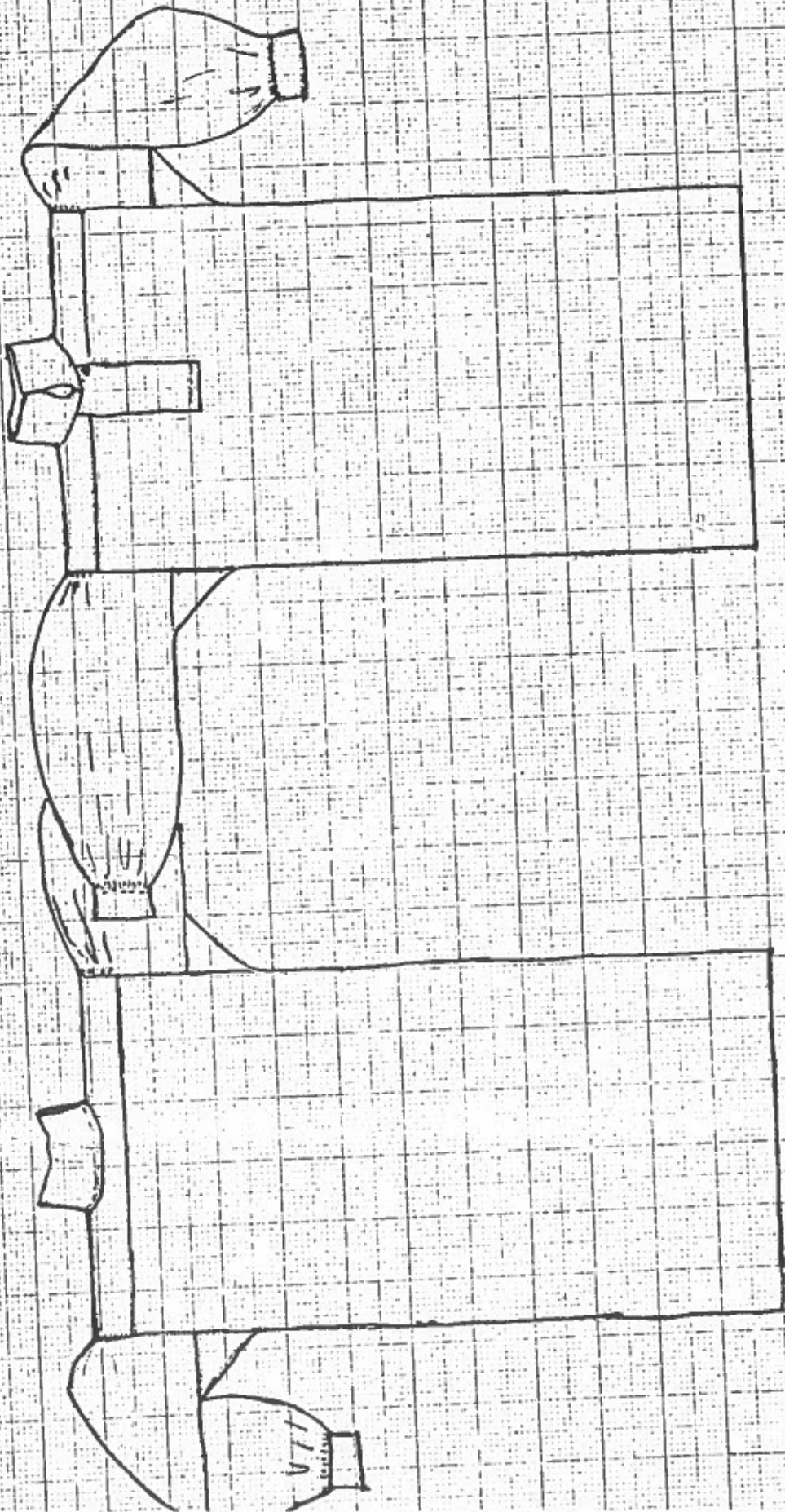
Beskrivning av vanliga fransknytningar på schalar:

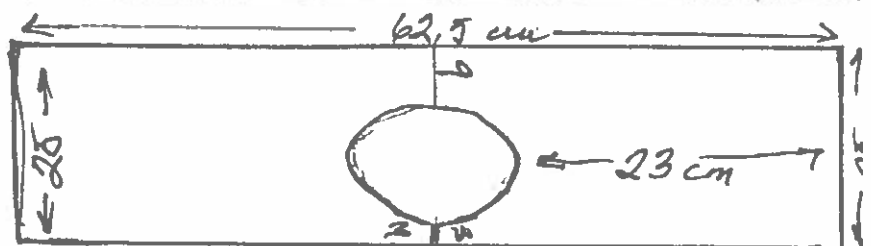
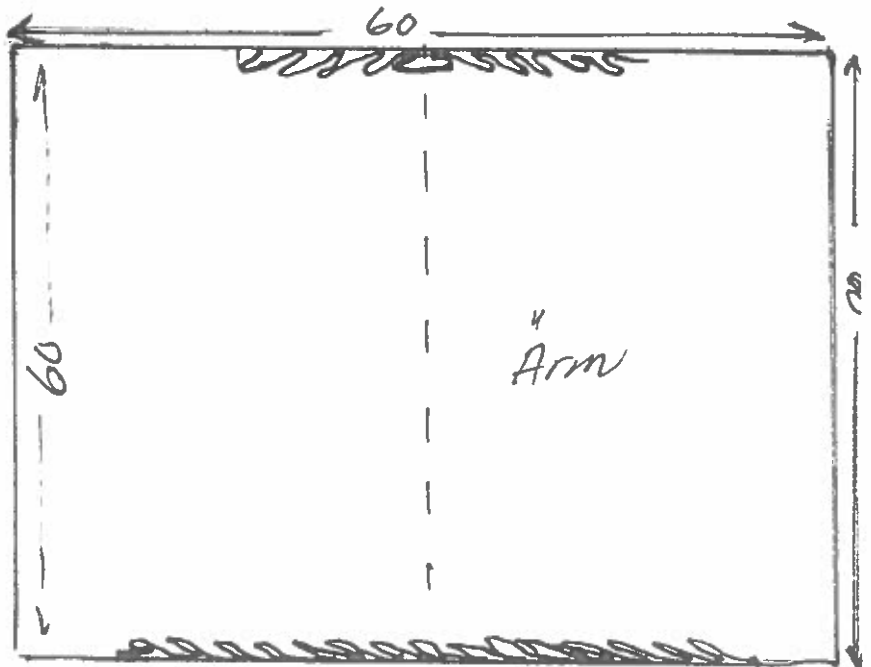
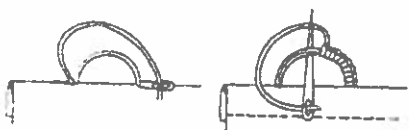
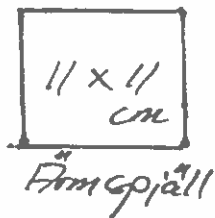
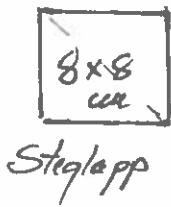
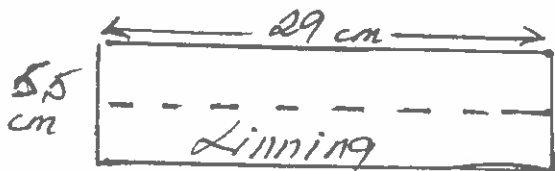
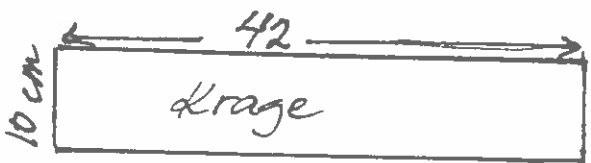
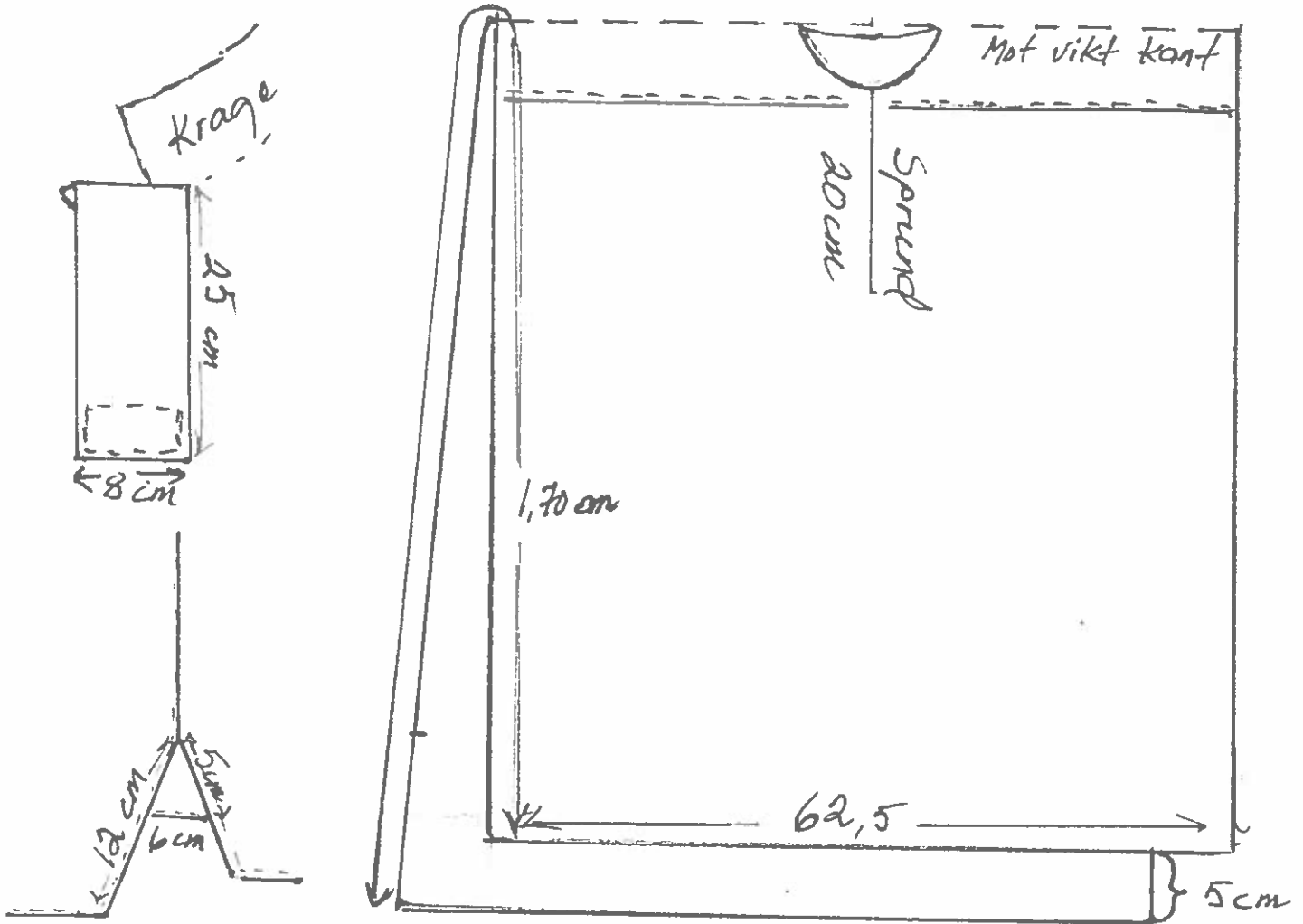

Linneus' rök skjorta

Bred gum ö skjorta

Bred öskåle 1884

OK påsydd

MANSSKJORTA

Ålvsåkers Museum

MANS SKJORTA

Mönsterstorlek på tillskärningsplan

$$\text{Storlek 52 } \frac{\text{Bröstvidd} + 20}{2} = \frac{125}{2} = 62.5 \text{ cm}$$

$$\text{Egen storlek. } \frac{\text{Bröstvidd} + 20}{2}$$

Sömnad

Alla sömmar sys med 1/2 cm bred fällsöm. Alla delar klipps trådrika.

Ärmar: Veckgrupp med ett 3 cm brett utåtvänt motveck i mitten och 4 st. 1.5 cm breda veck åt var sida.

-5 cm bred linning, smålagda veck mot linningen, åt ett håll.

-"Sprundklaffen" 26 cm lång och 6 cm bred.

-Krage med rundade hörn.

Skjorta: av vitt linne eller bomullstyg, sydd med nedvikt krage med vinkelräta hörn, axelstycke och ärmspjäll. Ärmen är vid axeln rynkad i 6—7 cm grupp samt rynkad runt om nedtill mot ärmlinningar som knäppes med en trådknapp.

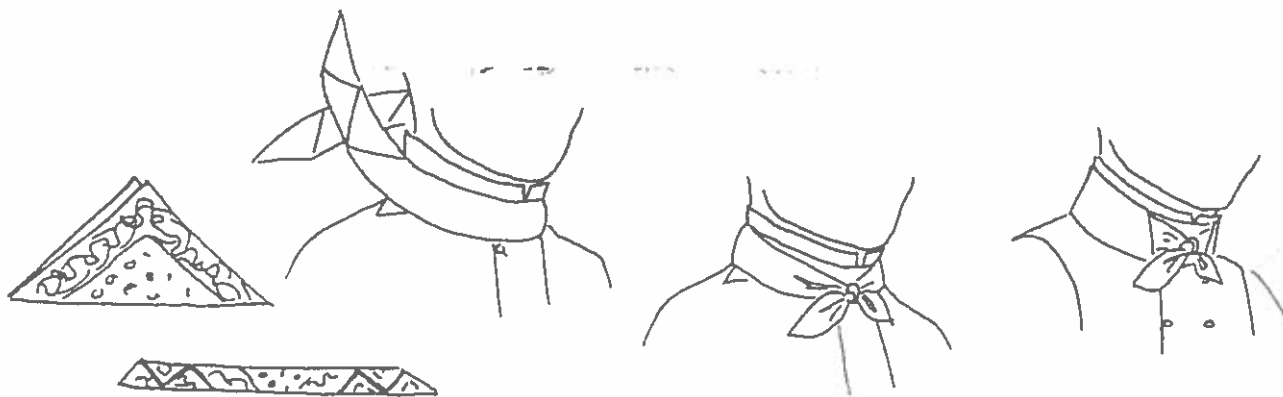
Halsduk: en sidenduk enfärgad svart eller vit, eller mönstrad i med dräkten harmonierande färger. Lägges under kragen, knytes med ett enkelt omtag framtill, ändarna nedstuckna under västen.

I mansdräkten började halskläden användas omkring sekelskiftet 1800. De finaste halskläderna var av silke och i enklare sammanhang användes halskläden av kattun. Halsklädet är kvadratisk eller trekantigt. Det vikts så att det blir avlångt och knyts utanpå kragen. Kragen kan bäras uppstående eller vikas ner över halsklädet. Kläden kallades ibland för näsduk, trots att de aldrig användes att snyta sig i.

Halskläden av siden har ofta repad frans och behöver inte fällas. Halskläden av kattun var förr av ett tyg med avpassat tryck. Eftersom det numera är svårt att finna ett sådant tyg, kan det ersättas med ett tyg i metervara, som har samma färg och samma typ av tryck som originalet. Klädet fällas med en smal dubbel fäll 0,4 cm bred. Sy med fällstygn och använd gråbrun lintråd.

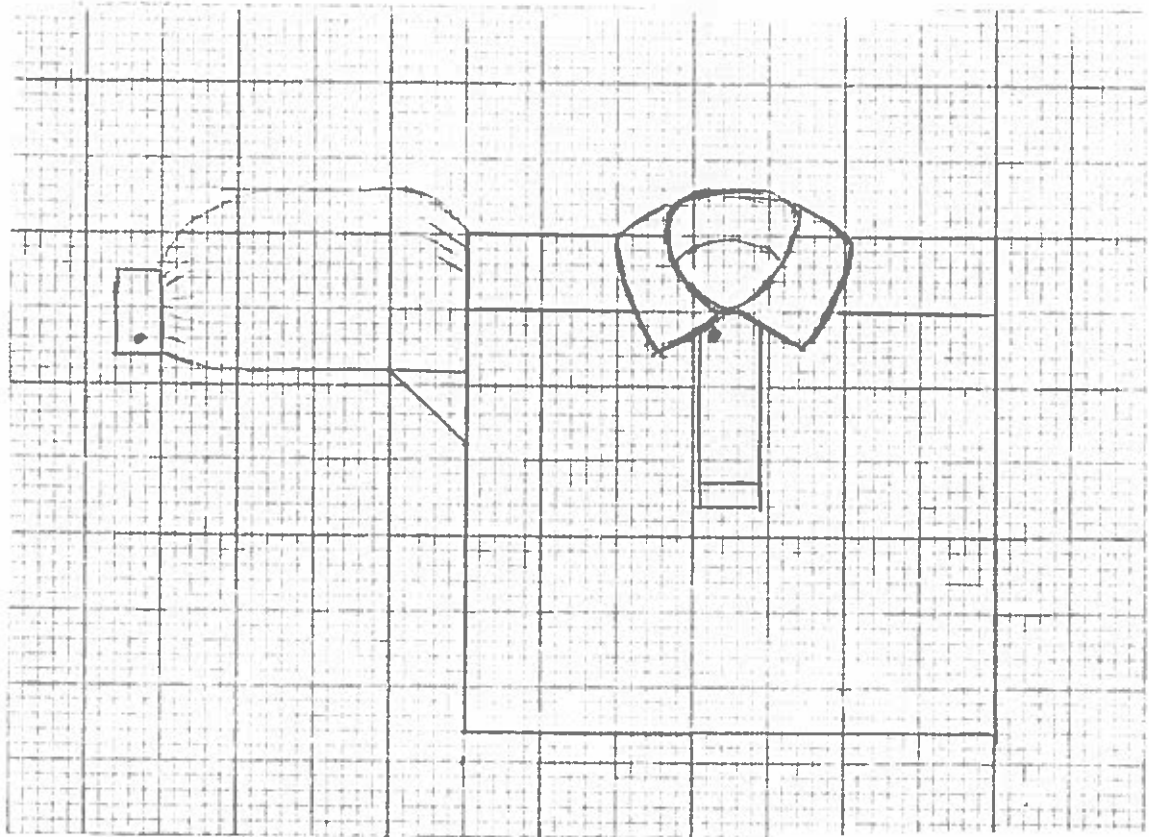
På senare tid har det spridits ett

bruk, att låta ett kattunskläde, kalla snusnäsduk, hänga ut ur byxluckar. Att göra så hade ansetts högst opassande förr och bör inte förekomma nu heller. Den som ville torka sveten ur pannan använde skjortärmarna och snöt sig gjorde man i fingrarna!

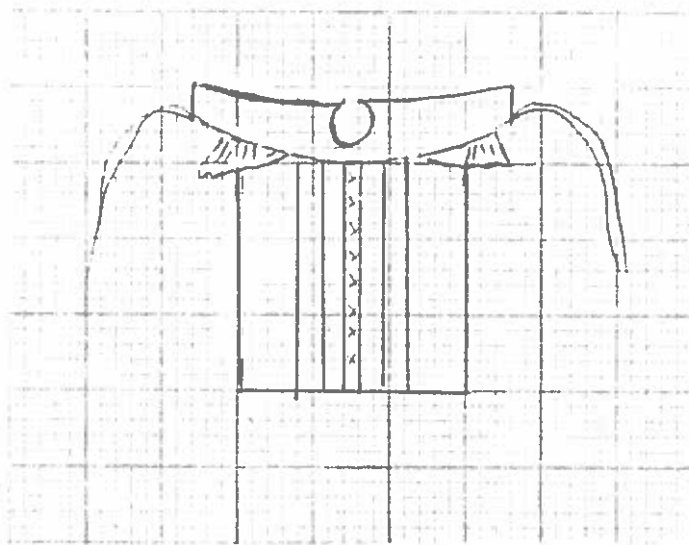

FINSTRÖM MANS-SKJORTA

(Ritn. enl. Viking Sundberg)

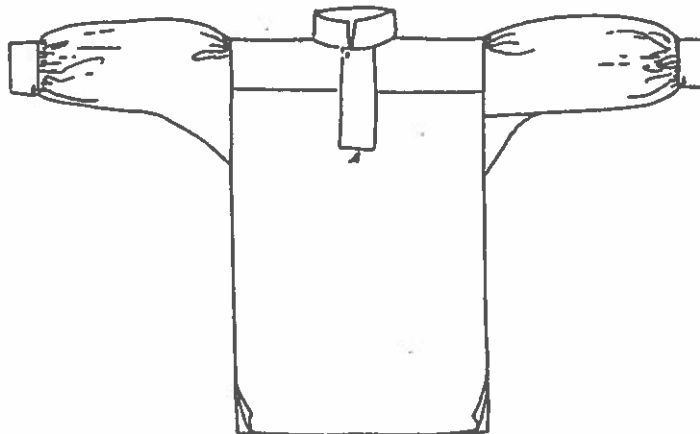
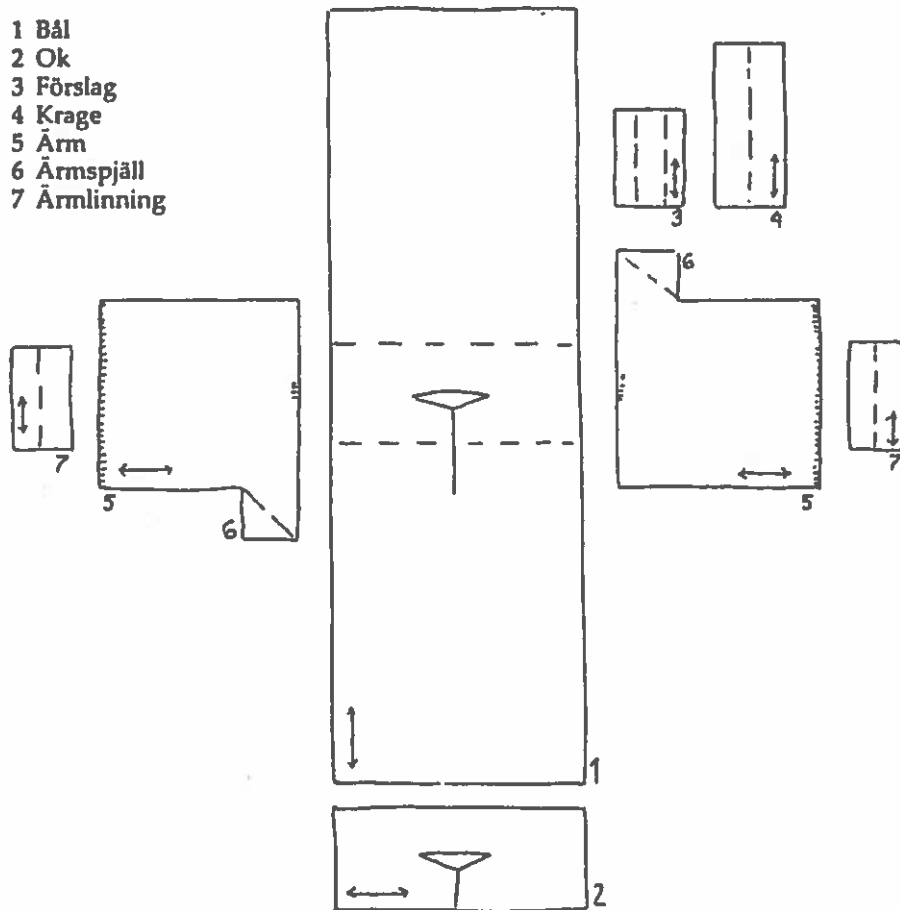

NATTKAPPA, Staffans, Bjärström

SKJORTOR II

- 1 Bål
- 2 Ok
- 3 Förslag
- 4 Krage
- 5 Ärm
- 6 Ärmspjäll
- 7 Ärmlinning

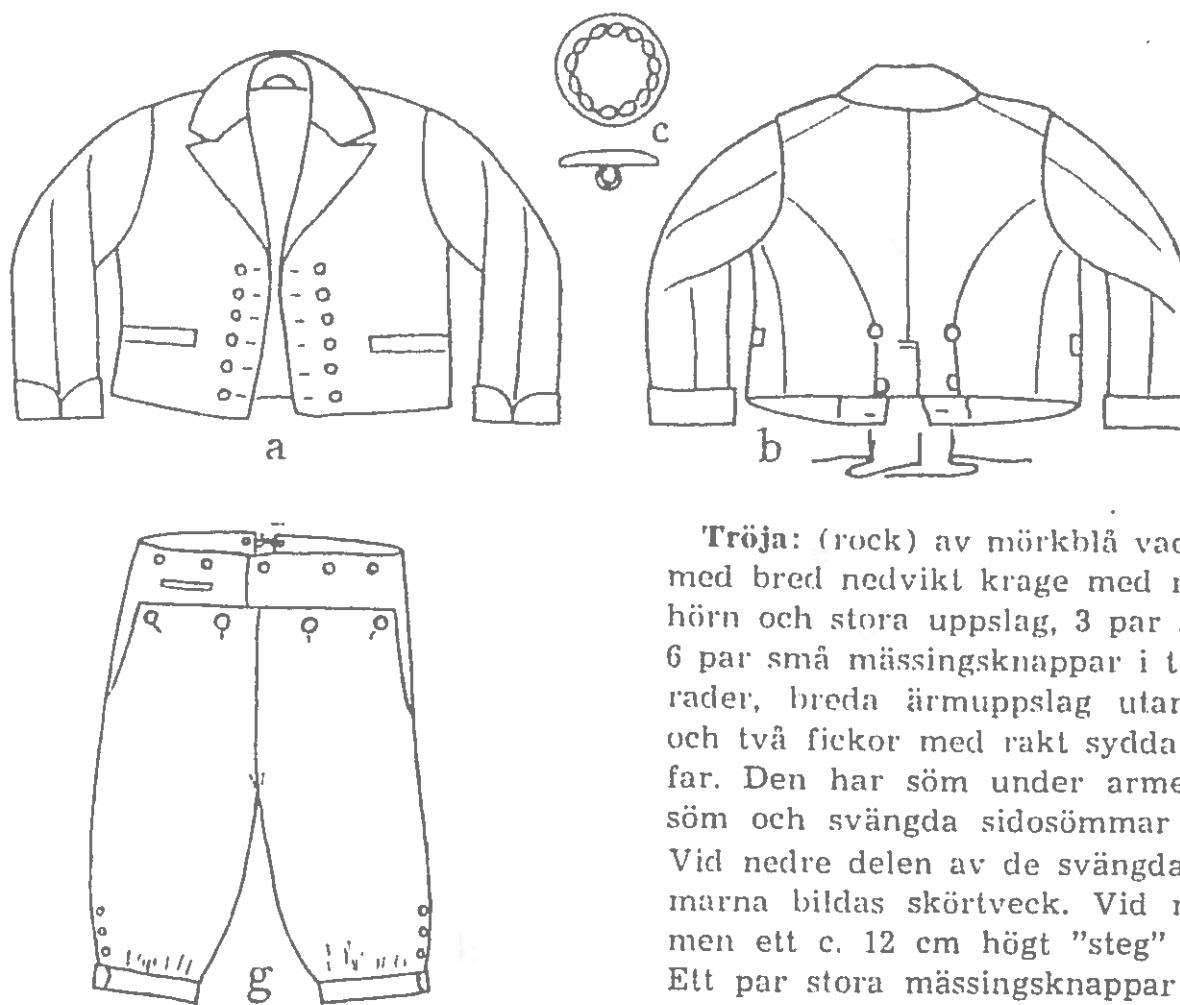

Finström Väst

Väst: av ett bomulls- eller halvylletyg med ränder i mörkblått, rött, gult, grönt m. fl. färger, med ränderna på tvären, sydd med en 5 cm hög uppstående krage med trubbvinkliga hörn, 6 små mässingsknappar i en rad framtill, två fickor med rakt sydda fick-klaffar och med raka hörn nedtill. Knapphålen är tränsade med rött. Västen har ryggstycke av oblekt linnetyg, rakt nedtill utan snörning eller spännen.

Finström Rock och byxa

Tröja: (rock) av mörkblå vadmal, sydd med bred nedvikt krage med rätvinkliga hörn och stora uppslag, 3 par stora eller 6 par små mässingsknappar i två lodräta rader, breda ärmuppslag utan knappar och två fickor med rakt sydda fick-klaffar. Den har söm under armen, mittelsöm och svängda sidesömmar i ryggen. Vid nedre delen av de svängda sidesömmarna bildas skörtveck. Vid mittelsömmen ett c. 12 cm högt "steg" (sprund). Ett par stora mässingsknappar är sydda i midjehöjd vid sideskörtens övre ända och ett par inuti skörtvecken vid deras nedre ända. Rocken är så lång att den når till höfterna.

Knäbyxor: av samma tyg som rocken, sydda med en bred lucka intill sidorna, knäppt med 4 stora mässingsknappar, sneda ficköppningar under luckan. På utsidan av knäna har de ett sprund med 3 små mässingsknappar som kan knäppas och knälinning med mässings- eller silverspänne. Byxorna kan även sys utan knälinning, mera åtsittande, med sprund på utsidan av knäna och med tre små mässingsknappar som knäppes.

Strumpor: mellanblå eller vita, med eller utan konststickning.

Strumpeband: mönstervävda ylleband.

Skor: låga svarta med spännen och över vristen uppstående plös.

FINSTRÖM

fin. Karlarna hade korta tröjor med två knappar i ryggen. De hade mössor (skärmmössor) "karbusar" (nedfällbara skinnmössor), hattar samt stickmössor med tofs i. Dessa använde de då de gick bort på söndagseftermiddagen. De hade också virkade eller stickade hängslen, som kunde vara fodrade med tyg för att bliva stadigare. Virkade ärmuddar hade både karlar och kvinnfolk. Höst och vår använde karlarna halvvanter då de "trädde" (körde med årder) i åkern. Till kyrkvantar kunde man ha svarta eller vita vanter. Gifta karlar hade ofta vita vanter. Karlarna hade inte något ytterplagg då de gick till kyrkan. De hade annars en sorts ytterplagg som kallades "tulubb", som nådde till fötterna. Den motsvarade kvinnornas "kaport".

I Ålands kulturhistoriska museums katalog, utgiven 1908, finns följande omnämnt: Nr 6. Ett par mansskospännen av silver, vilka länge funnits i gården nr 7 i Emkarby (Erik Bergmans) i Finström.

Finströms mansdräkt.

Huvudbonad: en rund svart filthatt eller en svart skärmmössa med läderskärm och tämligen vid kulle eller en dubbelt stickad ylleluva, röd utanpå och blå inuti med en del av det blå uppviket som bräm, eller en svart läderkaskett.

Skjorta: av vitt linne eller bomullstyg, sydd med nedvikt krage med vinkelräta hörn, axelstycke och ärmspjäll. Armen är vid axeln rynkad i 6—7 cm grupp samt rynkad runt om nedtill mot ärmlinningar som knäppes med en trådknapp.

Halsduk: en sidenduk enfärgad svart eller vit, eller mönstrad i med dräkten harmonierande färger. Lägges under kragen, knytes med ett enkelt omlag framtill, ändarna nedstuckna under västen.

Tröja: (rock) av mörkblå vadmal, sydd med bred nedvikt krage med rätvinkliga hörn och stora uppslag, 3 par stora eller 6 par små mässingsknappar i två lodräta rader, breda ärmuppslag utan knappar och två fickor med rakt sydda fick-klaffar. Den har söm under armen, mittelsöm och svängda sidosömmar i ryggen.

Ylleluva

Vid nedre delen av de svängda sidosömmarna bildas skörtveck. Vid mittelsömmen ett c. 12 cm högt "steg" (sprund). Ett par stora mässingsknappar är sydda i midjehöjd vid sidoskörtens övre ända och ett par inuti skörtvecken vid deras nedre ända. Rocken är så lång att den når till höfterna.

Väst: av ett bomulls- eller halvylletyg med ränder i mörkblått, rött, gult, grönt m. fl. färger, med ränderna på tvären, sydd med en 5 cm hög uppstående krage med trubbvinkliga hörn, 6 små mässingsknappar i en rad framtill, två fickor med rakt sydda fick-klaffar och med raka hörn nedtill. Knapphålen är träsade med rött. Västen har ryggstycke av oblekt linnetyg, rakt nedtill utan snörning eller spännen.

Knäbyxor: av samma tyg som rocken, sydda med en bred lucka intill sidorna,

FINSTRÖM

knäppt med 4 stora mässingsknappar, sneda ficköppningar under luckan. På utsidan av knäna har de ett sprund med 3 små mässingsknappar som kan knäppas och knälinning med mässings- eller silverspänne. Byxorna kan även sys utan knälinning, mera åtsittande, med sprund på utsidan av knäna och med tre små mässingsknappar som knäppes.

Strumpor: mellanblå eller vita, med eller utan konststickning.

Strumpeband: mönstervävda ylleband.

Skor: låga svarta med spännen och övervristen uppstående plös.

Till dräkten kan bäras **nattkappa**, virkade eller stickade **ärmuddar** i granna färger, **hängslen** av mönstervävda ylleband och **söljebälte**.

Vävinstruktion: Västtyget väves på oblekt bomullsränning med sked nr 100 och med 1 tråd i skaft och 1 tråd i rör. Solvas 4 skaft kypert. Flertalet ränder väves i lärftsbinding men en del med s. k. "hopper" och vissa ränder i en sorts kypert. Inslagsgarn: Industrigarn 40/2 eller bomullsgarn.

De gamla berättar.

"De va en käring i Emkarby på den tidin då dom brände brännvin hemma. En söndagsmorgon hade hon smakat lite för mycket. Så fick hon för sej att hon sku ha vari i körkan. Hon to stycke å mössa på sej å for dit. När hon kom i bokenhuse (= vapenhuset) tappa hon mössan, för den var så dåligt påsättager. Då var de en kar, som kvicka sej å to opp den å satt den på huvä på käringen, men baksomfram, med bandrosen fram. Men då hon kom in i körkan kom körkvaktarn å to i na å ledde ut na, fö hon va drucken. Int minns jag ä, men jag ha hört ä berättas."

(Katarina Bamberg)

På tal om hur man växtfärgade garn i olika färger för att randa i vävar: "Den ena hitta på ena randmode å den andra på ett annat. Så blev de att man sa "På Pust-Majas randmode."

"Förr va de int så noga hur man va

klädd, bara man bärgade sej. Då va de ingen som klaga, men annat är de nu!"
(Sofia Nordman "Normans Fia")

I Hammarland, Strömma var det en gubbe och en gumma som bodde ensamma. Gubben brukade hjälpa gumman att sätta på sej stycket och mössan då hon skulle till kyrkan. Men en gång sa gumman: "Du måst aldrig sätt på mej mössan viligt (= riktigt, ordentligt), för de är ingen som ser på mej i kyrkan." Då tänkte gubben, att det var väl konstigt om han inte skulle få folk att titta på henne. Nästa gång han skulle klä mössan på gumman satte han den bakfram. Då gumman kom hem från kyrkan sa hon till gubben: "I dag ha du satt på mej mössan viligt, för i dag såg folket på mej!"

(Amanda Sundberg)

I Bamböle var de en kvinna, som kunde ta stycket och mössan på sej utan att se sej i spegeln. Detta ansågs för något mycket svårt.

Så här sa kvinnfolken till varandra i bokenhuset förrän de gick in i kyrkan: "Står stycket bra? Spärrar skörtena? Är jag någe röder i ögon?"

Ur Boetius Murenienus visitationsprotokoll från Finström 1648.

Frågan gällde osämja mellan ett par äkta makar, som "pastor och praepositus och flera andra" vid olika tillfällen hade sökt förlika. Mannen, Sigfrid Michelsson, var arvinge till Otteböle hemman, som skötes och brukades av bonden Thommos Olsson, som också stod för alla utlagor. Det unga paret bodde på gården samman med denne Thommos, hans hustru och svärmoder. Den unga hustrun, Malin Erlandsdotter, anklagade nu dessa personer för att vara stiftare till all omsämjan för att kunna lägga gården under sig. Ur alla beskyllningar om hur illa behandlad hon blivit kan citeras:

Svärmodren säger hon ofta hafva gifuit henne thet rådet at hon skulle taga af sigh hatt och hufvudkläde, fläta op håret och draga sin kos...

En ärbar hustru skulle skyla sitt hår med "hatt och huvudkläde". Svärmoderns tillmäle var en tydlig ärekränkning.

FINSTRÖMS MANSDRÄKT

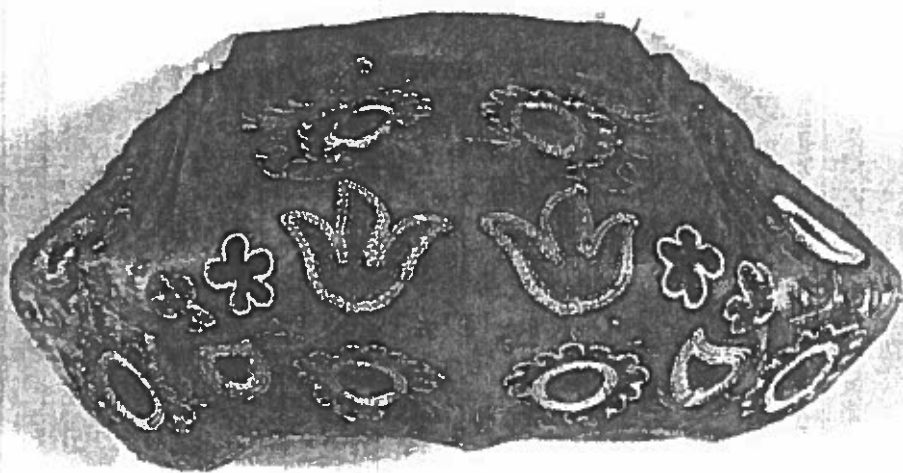

AV.S.-65

a, b "Tröja", rock	i Stickad yllemössa
c Knappar	j Knäspanne
d, e Väst	k Ärmudd
f Skjorta	l Nattkappa
g Knäbyxor	m Söljebälte
h Läderkaskett	Skospännen samma som för kvinnodräkten

BINDMÖSSOR FRÅN FINSTRÖM

1. Mössa från ÖRNÄS

2. MÖSSA FRÅN STAFFANS I BJÄRSTRÖM

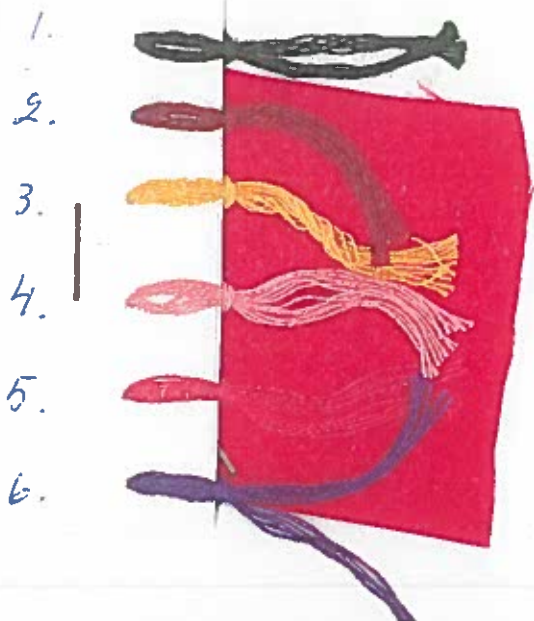
Mössorna finns i Å. museum

-Finström
Örn

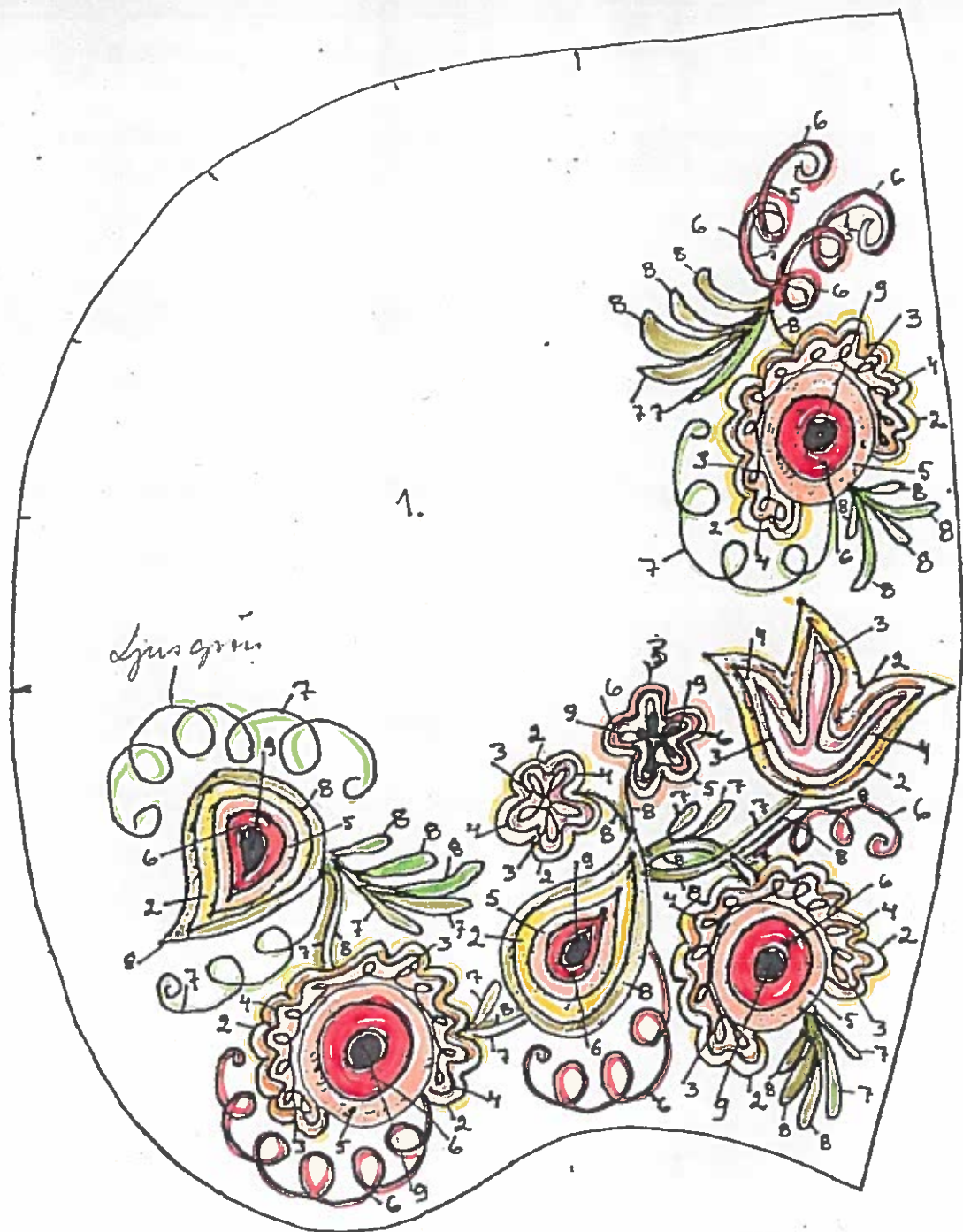

20

Broderiet utfört i Kretzesöm.

1. Grönt
2. Rostbrunt
3. Guldgult
4. Ljust rosa
5. Mörkt rosa
6. Lila

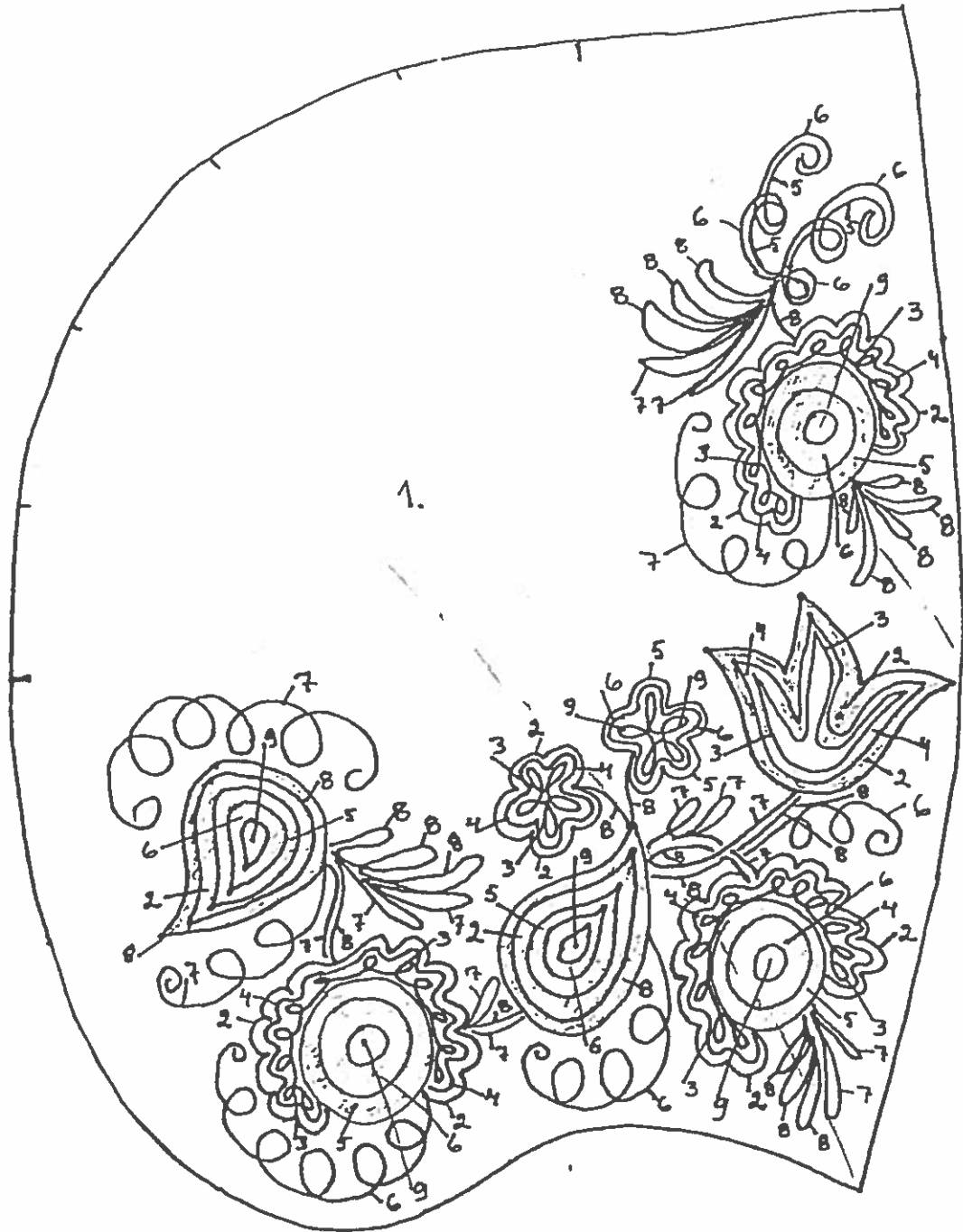
TAMBURSÖN
EFTER MOULINÉ.G. KARTA

- 1. BOTTENFÄRG RÖDBRUN 919
- 2. GUL 743
- 3. ~~HEK~~ 327
- 4. RÖDBRUN 921
- 5. ROSA ^{ljus} 761
- 6. RÖD ^(blek) 347
- 7. LJUSGRÖN 471
- 8. GRÖN 367
- 9. SVART 310

761 Rosa

- 2 Gul
- 3 Rosa 761.
- 4 Rödbrun 921
- 5 ljus Rosa
- 6 Röd
- 7 ljusgrön
- 8 grön
- 9 svart

lllllll
Rosa 211

TAMBURSÖN
EFTER MOULINÉG. KARTA

1. BOTENFÄRG	RÖDBRUN	919
2. GUL		743
3. LILA		327
4. RÖDBRUN		921
5. ROSA		761
6. RÖD		347
7. LJUSGRÖN		471
8. GRÖN		367
9. SVART		310

ALANDS LANINKA-NEUVYÖTIL
ALANDS BOKFÖR
PV. 22100 MARIEHAMN
ALAND FINLAND

ÅLANDS MUSEUM
A-M R-V 25.11.198X

Finström Stycke Förstygnbroderi på tyll.

Originallet, ett stycke från Skomakars i Svartsåra

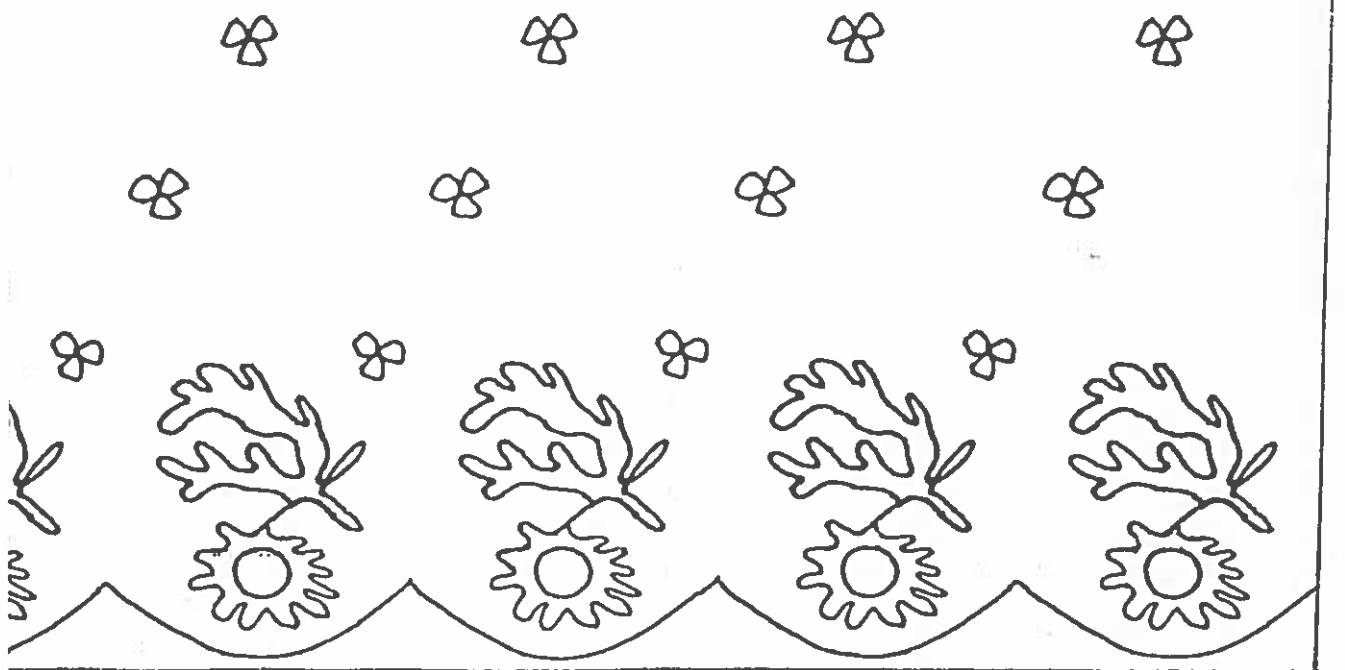
Broderiet sys med förstygn.

Material: Bomulls tyll, löst tvinnat märkgarn nr. 20.

Finström, Stycke Fönstygnbroderi på tyll.

RYNKAS →

FINSTRÖM 34/85 ÅLANDS MUSEUM
FÖNSTYGNBRODERI PÅ TYLL

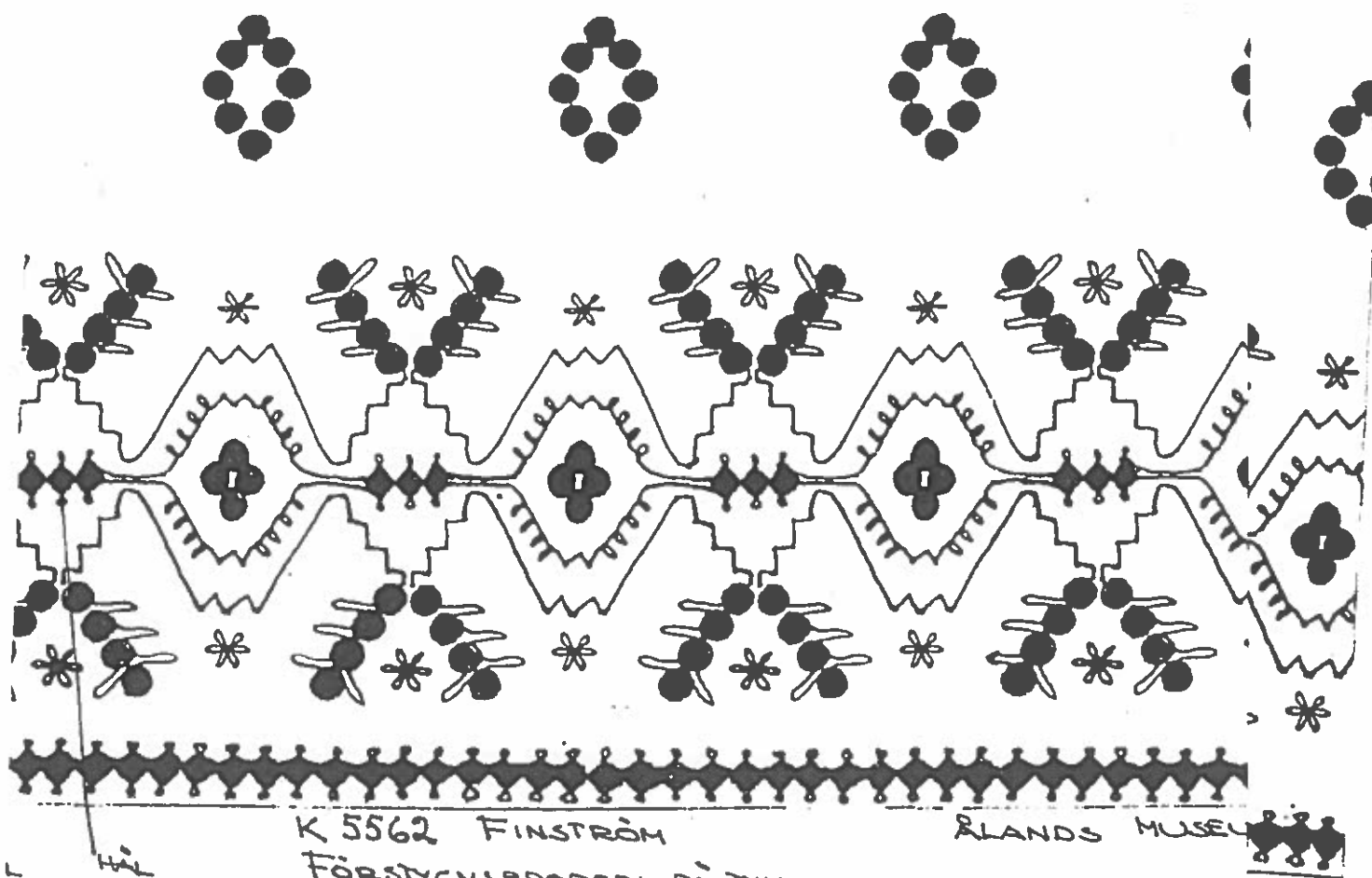
24.6.1987 A-M Q-V

ÅLANDS LANSKAPSTYRELSE
ÅLANDS MUSEUM
BY 22100 MARIEHAMN
ÅLAND FINLAND

Stycket från Skomakers, Svartsmara.

Finström Stycke Förstygnbroderi på tyll.

RYNKAS

K 5562 FINSTRÖM
FÖRSTYGNBRODERI PÅ TYLL

RLANDS MUSEUM

Stycket från Mickels, Emkarby

Åland Jomala	STYCKE till bindmössa Tyllträdning Privat ägo	Blad 1 (4) Skala 1:1
-----------------	---	-----------------------------

SÖMNADSBESKRIVNING

MATERIAL 30 × 6cm blekt linne?, tuskaft, täthet ca 25-25 tr/cm
70 × 14cm finmaskig bomullstyll.
Lintråd 60/2 till sömnad.
Bomullsgarn 20/2 till tyllträdning.

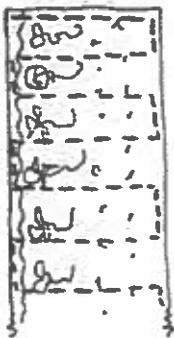
BEREDNING Allt material skall krympas före sömnaden.
Tyllen bör trädas före krympning, då det är lättare att träda i styvare material. Beräkna krympmån.

STORLEKSANPASSNING Detta stycke är stort och passar till en liten mössa. Storleken anpassas vid sömnaden.

TILLKLIPPNING Ovanstående material är beräknat utan sömsmån och krympmån.
Beräkna 0,3cm sömsmån på linnedelens svängda sida, ingen sömsmån på den raka delen.
Beräkna 1cm runt tyllremsan.

TYLLTRÄDNING

Mönsteröverförning

Trädning

Träckla fast tyllen på mönsterpapperet, enligt skissen

Eller

Rita av mönstret på ett glansigt, styvt tyg i mellanljus färg (ex rosa taft) med smal vattenfast spritpenna.

Träckla fast tyllen på detta, enligt skissen.

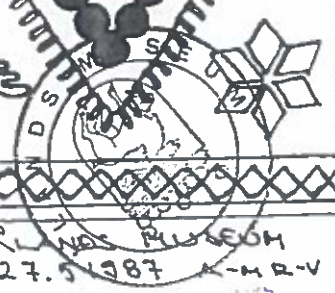
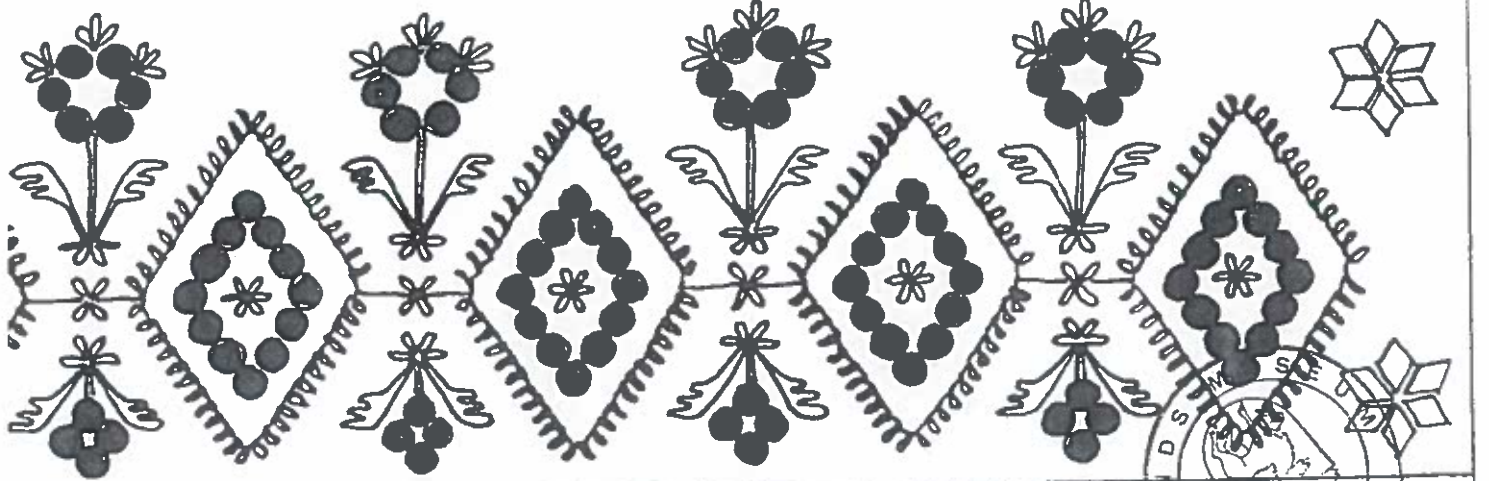
Förflytta sedan mönsterpapperet så att mönstret blir spegelvänt från mitten.

Trädningen är utförd i varje hål och följer hålraderna.

Någon fästning av tråden finns inte, ibland ligger trädningen omlott 1-3 hål.

Träd med tapisserinål och enkel tråd.

Träd efter de avritade konturerna enligt följande:

FÖRETYGNSBRODERI PÅ TYLL
K 5561

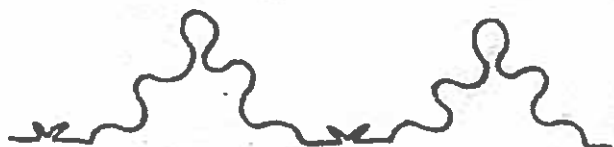
Ålands landshövstyrelse
Museivärd

Åland Jomala	STYCKE till bindmössa Tyllträdning Privat ägo	Blad 2(4)
-----------------	---	-----------

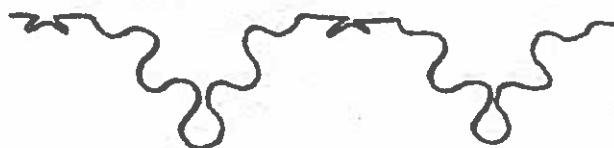
TRÄDNINGARNA SKALL FÖLJA HÅLRADERNA I TYLLLEN

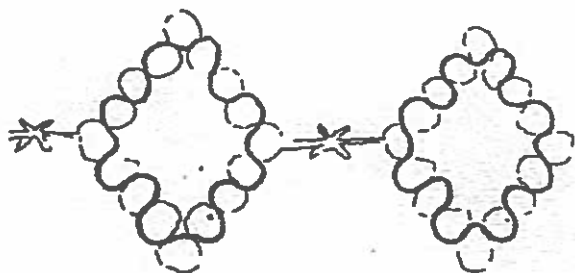
Två raka rader med zick-zack emellan.

Träd först en sammanhängande trädning från figur till figur.

Träd sedan den andra sidan likadant.

Träd slutligen en tråd i varje figur. Det har nu bildats 5 cirkel på varje sida av romben. Originallet har hål i varje cirkel, bortklippt eller bortnött tyll.

4 blommor på mitten och en i var sida trädets endast med konturtrådar.

De övriga blommorna mellan romberna, skall ha fyllda kronblad. Det bildas ett hål i mitten på var blomma.

Dessa blommor trädets med en sammanhängande trädning, enligt pilarna. Originallet har hål i vart kronblad

En trädning i varje romb.

Åland Jomala	STYCKE till bindmössa Tyllträdning Privat ägo	Blad 2(4) Skala 1:1
-----------------	---	------------------------

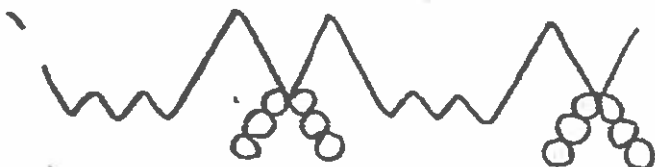
TRÄDNINGARNA SKALL FÖLJA HÅLRADERNA I TYLLEN

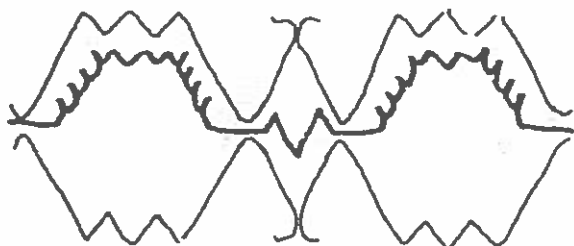
Träd ett zick-zackmönster.
"- på det förra.

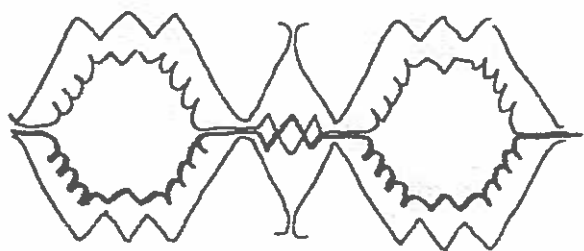
Träd först en sammanhängande trädning från figur till figur. Cirklarna trädas enligt A B C.

Träd sedan andra sidan likadant.

Mönstret inuti figurerna trädas på samma sätt som ovan.
Obs mönstret i romben.

Blommorna inuti figurerna trädas som 8:or.

Stjärnor ovanför varje figur och i varje cirkelfigur utom de fyra i mitten.

Åland Jomala	STYCKE till bindmössa Tyllträdning Privat ägo	Blad 3(4) Skala 1:1
-----------------	---	----------------------------

Då jag bedömer detta stycke som eventuellt omsytt och tvättat, föreslår jag att stycket sys och pressas som ett annat tyllträtt stycke från Jomala.

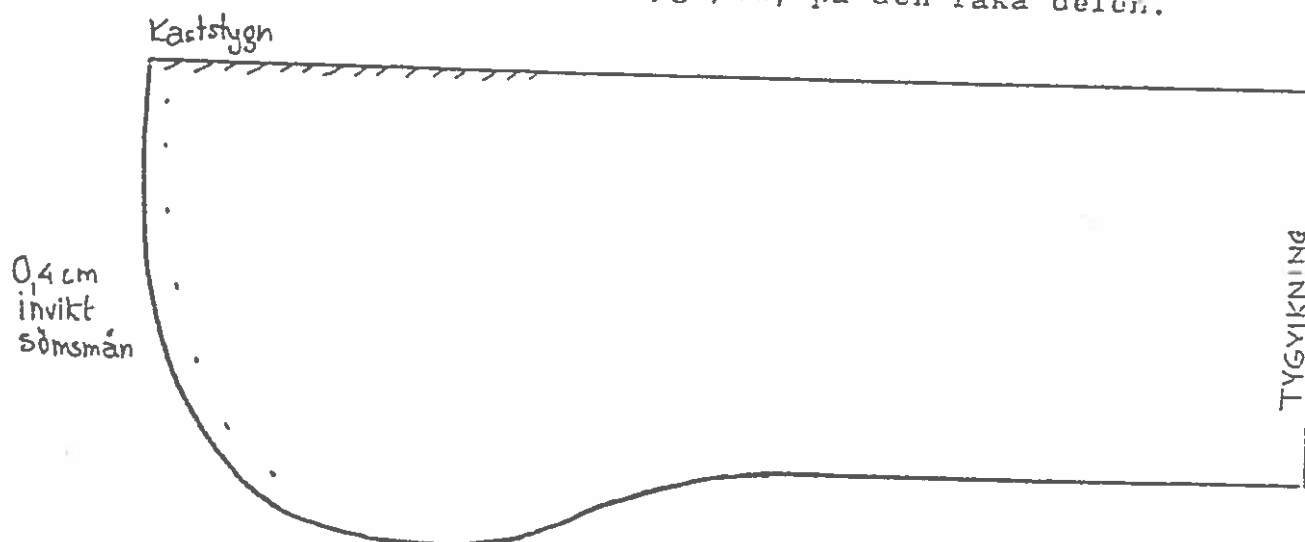
SÖNNAD

Linnedelen

Vik in 0,4cm på den svängda delen.

Sy ned sömsmånen med förstyggn, 1 stygn/cm. Sy så att stygnen syns 0,1cm på rätsidan.

Sy kaststygn, 3 stygn/cm, på den raka delen.

Spetsdelen

Klipp bort tyllen 0,4cm från den raka trädningen. och beräkna sömsmånen på kortsidorna till 0,4cm.

Gör en rullfäll och sy ned fällarna med 6 kaststygn/cm.

Gör en rullfäll på den andra långsidan.

Hopsyning av linne+spets

Mät ut mitten på linne- och tyllremsan.

Lägg linne och tyll räta mot räta och vikningarna kant i kant.

Nåla slätt från mitten och åt vardera håll.

Rynka tyllen mot linnets svängda del. De sista 2cm skall vara släta.

Sy ihop linne och tyll med kaststygn, 4 stygn/cm.

Åland Jomala	STYCKE till bindmössa Tyllträdning Privat ägo	Blad 4 (4)
-----------------	---	------------

Stärkning

Koka potatismjöl och vatten till en tjockflytande konsistens.

Lägg ned hela stycket och låt det dra en stund.

Tag upp det och vrid ur det.

Stycket är blåat.

Pressning

Stycket skall ligga tätt intill huvudet.

Pressning av stycken kan ske på många olika sätt. Här följer ett:

- Rita med vattenfast spritpenna av hela styckets form på ett papper där ritningen syns igenom (bakplåtspapper).
- Lägg papperet med det ritade nedåt på en strykbräda.
- Mät ut mitten på stycket. Forma snibben framtill på tyllen mellan fingrarna.
- Lägg stycket på papperet och nåla fast det slätt efter konturerna. Lägg veck i linneremsan och nåla fast. Se efter så att inte ritningen löses upp av det våta stycket.
- Låt stycket halvtorka.
- Pressa stycket platt med strykjärn, svag värme. Låt stycket svalna och tag loss det.
- Forma sedan stycket så det passar Ditt huvud. Fukta stycket i ytterkanten och pressa det så det får en kupig form. Pressa på en presskudde eller vanlig kudde. Prova ofta så det passar. Lägg små veck i framkanten och lägg om vecken i linneremsan om det behövs.

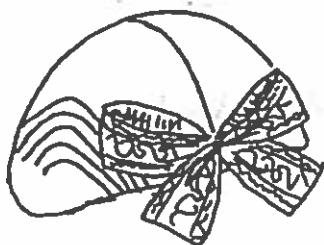
Linned

Veck

Veck

leek

- Baktill har dessa mössor ofta en rosett fastnålad. Rosetten är av ett mönstervävt band som har samma bottenfärg som mössan och mönsterfärgerna överensstämmer med broderiet eller mönsterfärgerna på mössan.

Stycke till bindmössor

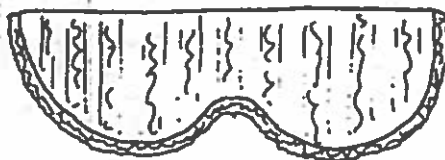
Formen på ett stycke varierar med mössans utseende. Stycket kan vara formskuret, men det är vanligare att det består av en rak spetsdel och en formad linnedel vilka sys ihop och sedan formpressas!

Linnedelen är oftast i linne- eller bomullsbatist. Spetsdelen kan vara i spets, trådd tyll, voile eller linong eller i kombinationer av dessa.

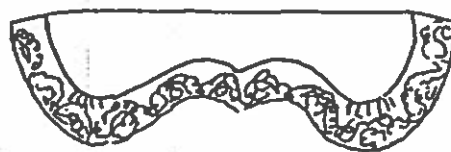
- Bered tygerna och spetsarna enligt avsnittet *Tygbehandling*.
- *Storleksanpassning* av stycket kan vara nödvändig eftersom stycket skall passa mössans form och huvudets storlek. Linnedelens svängda del skall ha samma tillskärning som mössans svängda form. Denna del syns inte under mössan. Spetsdelens längd varierar med huvudets omkrets. Läng-

Stycke för sorg

Formskuret stycke

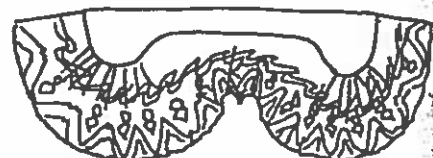
Stycke av spets till stor mössa.

den kan vara 60–80 cm. Spetsdelens bredd är 5–15 cm beroende av mössans storlek. Är mössan liten måste spetsdelen vara bred och om mössan är stor blir spetsdelen smal.

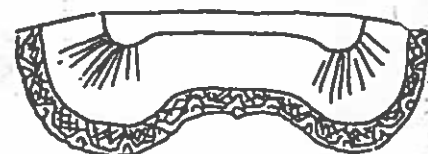
- Vid tillklippningen beräknas 0,5 cm sömsmån på den svängda sidan av linnedelen. I övrigt behövs ingen sömsmån.
- Om det finns en arbetsbeskrivning skall den följas. Finns det ingen kan följande anvisningar vara till hjälp. Här beskrivs bara ett av de sätt på vilket ett stycke kan sys.

Linnedelen

- Sy med kaststygn runt linnedelens raka sida.

Tyllträtt stycke till liten mössa.

Stycke av tunt tyg och spets till mycket liten mössa.

- Vik in sömsmånen på den svängda sidan och sy ned den med förstygn.

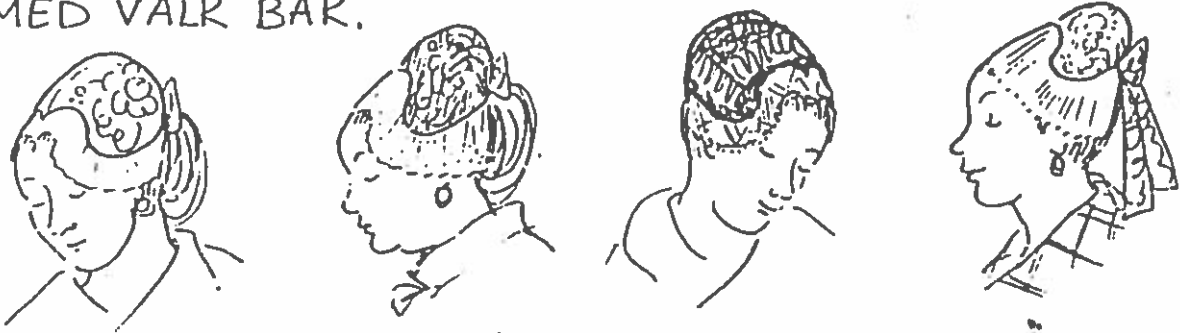

Spetsdelen

- Tyll broderas enligt anvisningarna i avsnittet om *Broderi*.
- Sy ihop spetsdelens olika spetsar eller tyger med kaststygn. På tyger viks först en mycket smal rullfäll.
- Gör samma smala fäll på kortsidorna och sy ned dem med fällstygn.

BINDMÖSSA, STYCKE OCH HÅR

BINDMÖSSAN BARS ALLTID MED HÅRET BORTSTRUKET FRÅN ANSIKTET, I KNUT UPPE PÅ HUVUDET ELLER IBLAND MED VALK BAK.

ATT SÄTTA PÅ SIG BINDMÖSSA I DAG.....

kan vara svårt med moderna frisyrer. Men det är viktigt att göra så gott det går för att få rätt stil på huvudbonaden.

HÄR ÄR NÅGRA FÖRSLAG:

Bra att ha vid håruppsättning. Gummi band, hårnålar, linblånor, tejp, hårspray, eventuellt postisch, hattnålar (säkerhetsnålar)

ATT FÅ BORT HÅRET FRÅN ANSIKTET OCH UPP I KNUT.

KORT HÅR

Även på det kortaste hår kan man få en liten tofs på huvudet med gummi band.

Om håret är mycket kort, låt nack-, sid-, och pannhår vara.

Tejp är effektivt att fästa upp en litet längre lugg med.
Hårnålar eller tejp till litet längre sidohår

HÄLVLANGT HÅR

Gör likadant som med kort. NACKHÅRET är det största problemet. Det ser tokigt ut med för mycket

hårnålar. Jobbar man med att få upp det, stretar håret åt alla håll efter ett tag, trots nålar och spray.

Det kan vara lättare att få upp håret snett i en liten "svinrygg" ←
Det enklaste är att köpa en liten POSTISCH → och fästa den från nacken och uppåt.

KNUT

Gör en fläta av blånor

Linda den runt tofsen till en knut. Fäst noggrant med hårnålar från alla håll. Se till att knuten får rätt vinkel.

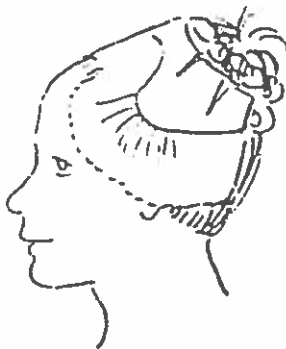
Lägg på stycket (väl formpressat.) Fäst det eventuellt med hårnålar. Bara här fästet i pannan syns.

MÖSSAN

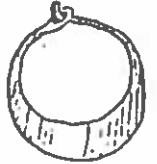
Trä på mössan. För att tåla häftiga rörelser måste man fästa den med t.ex. hattnålar (knipsa av knopparna) eller uträtade säkerhetsnålar.

Stick rakt framifrån och bakifrån genom mössan in i knuten. Eller bara bakifrån under ev. nackrosett.

Undvik moderna örhängen till mössan. Ör-ringar av silver var vanligt under stor del av 1800-talet, och passar till många dräkter.

GLÖM INTE HUVUDKLÄDET!
Man gick aldrig ut i bara mössan, utan skydd.

MAN KANSKE SKULLE FÖRSÖKA...

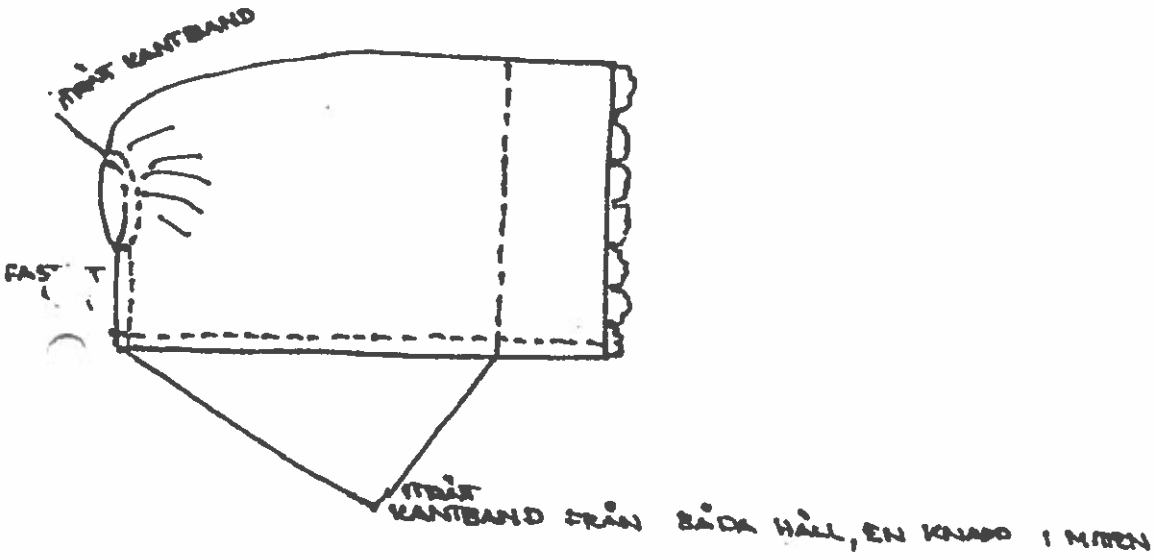
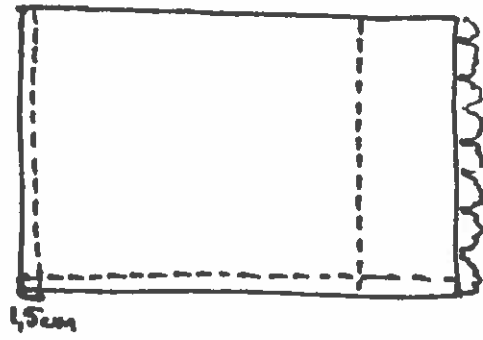
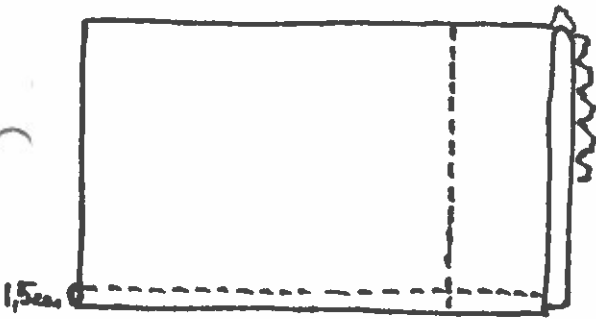
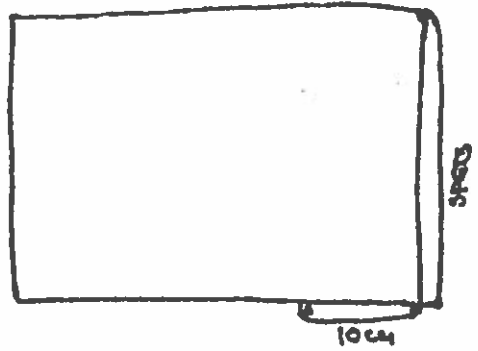
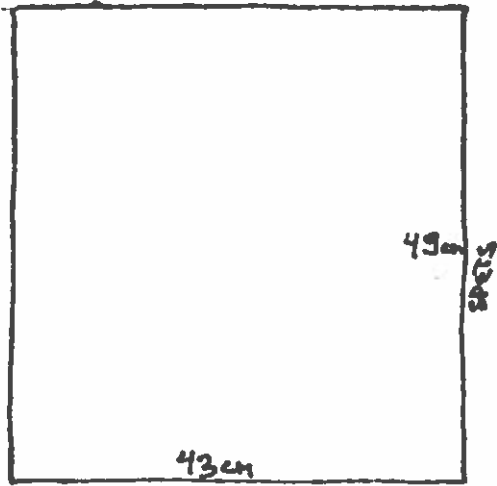
JOBBIGT.....

MEN FINT.....

LÄRFTSHATT

ORIG.

FÄLLNINGNA MEDRÄKNADE

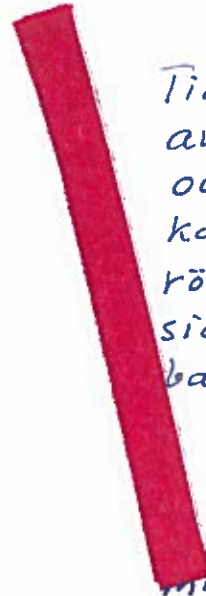
ÅLANDS LÄNDEKUNSTSTYRELSE
ÅLANDS MUSEUM
97. 22100 MARIEHAMN
ÅLAND FINLAND
ÅLANDS MUSEUM

MATERIAL TILL KJOLSÄCK

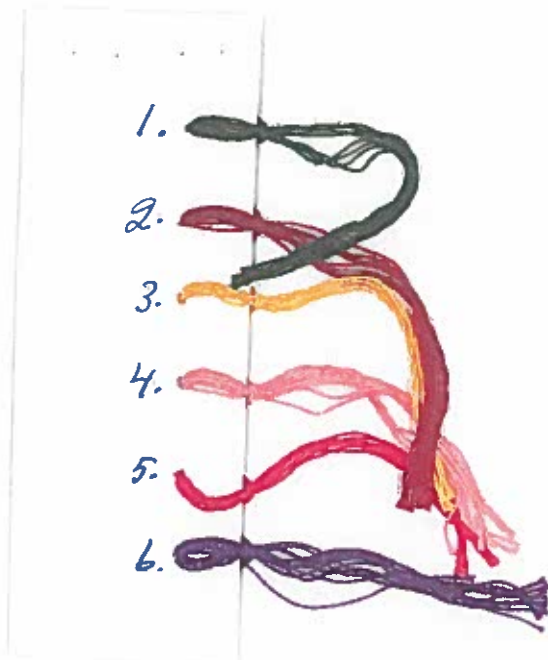
Blått tyg till framsida.

Rött tyg till baksida.

Till kantning
av ficköppningen
och ytterkanterna
kan användas
röda bomulls-
siden- eller ylle-
band.

Kjolsäckens
midjeband vävs
av rött och blått
ullgarn.

Broderiet på kjol-
säcken sys med kedje-
stygn.

Man syr med 1 trådigt
moulinégarn i olika
färger enl. Viking Sund-
bergs anteckningar.

Kjolsäck: av blått tyg likt livstycksty-
get med rött bakstycke, röda kanter och
band samt broderier. (Fröken Sigrid
Granfelts mönster eller mönster efter
broderier på bindmössor.)

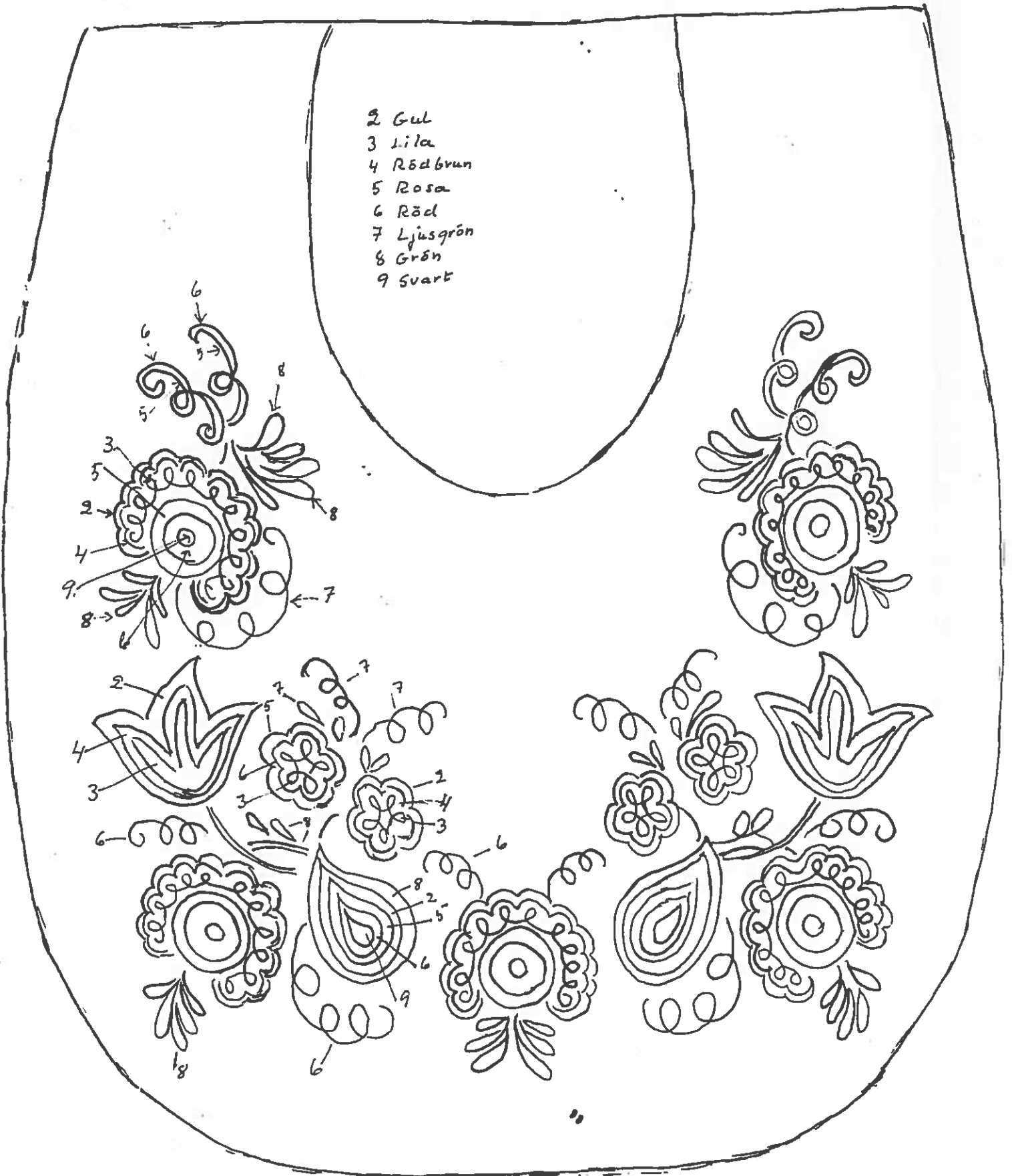
Strumpor: vita eller röda.

Skor: låga svarta med låga klackar,
spännen och uppstående plös.

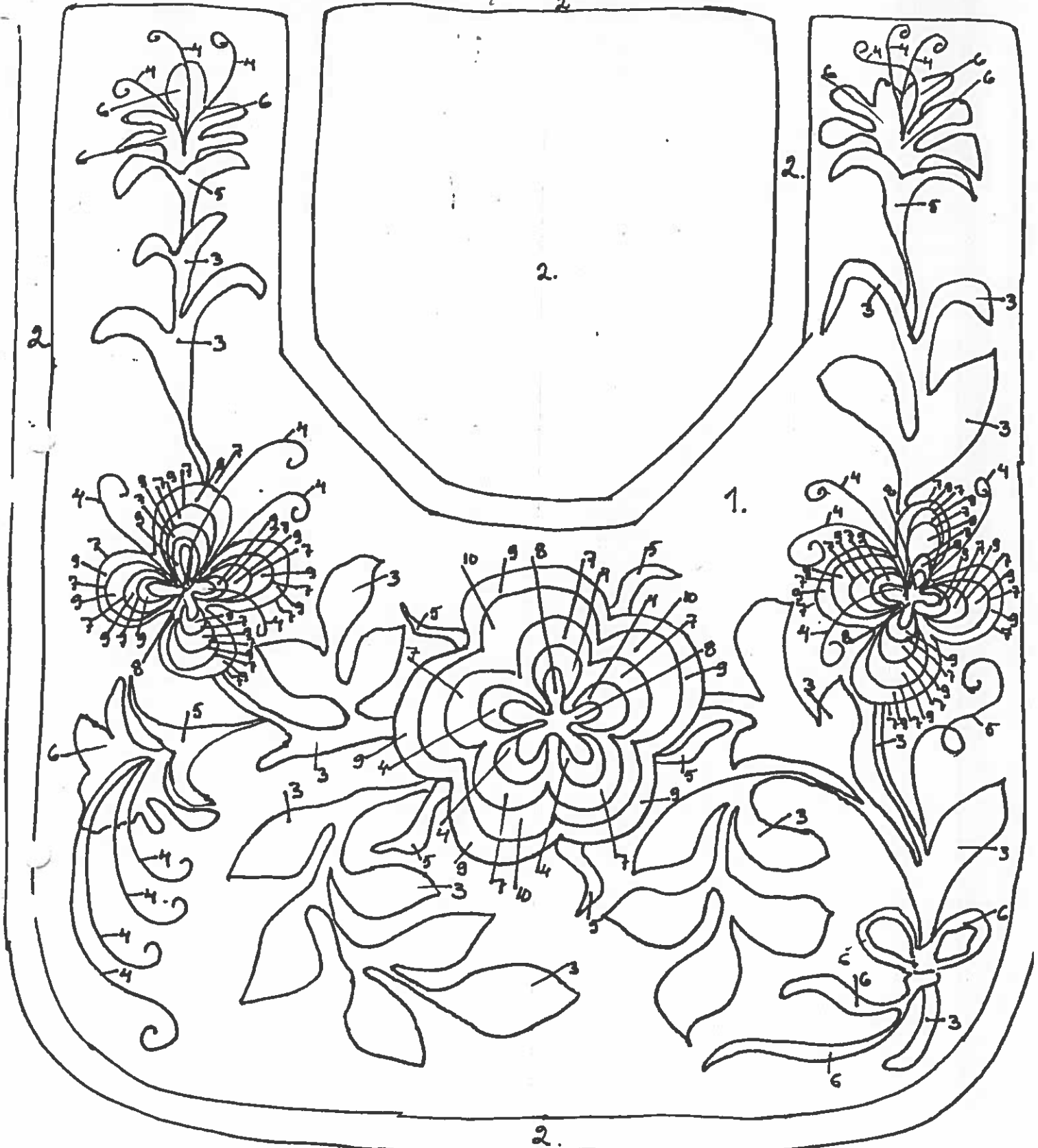
FINSTRÖM KJOLSÄCK

BJÄRSTRÖMS MÖNSTER

Broderiets färger är samma som på mössan.

Broderiet sys på mörkblått tyg. Baksidan av rödt tyg. Röda kantar.

TÄNDSÖM
EFTER PÄRLGÅNSKARTA

- 1. BLÅ 820 BURENFÄRGE
- 2. RÖD 349 - - -
- 3. GRÖN 463
- 4. LÅSGRÖN 472
- 5. LÅSDRÖN 457

- 6. ROSA 754
- 7. VINRÖD 814
- 8. SVART 310
- 9. VIT ECRU
- 10. BLÅ 799

ALANDS LÄNDEKÄRSTYRELSEN
ALANDS MUSEUM
97 22100 MARIEHAMN
ALAND FINLAND

ALANDS MUSEUM
19.5.86 A-14.R-W
19.5.86 A-14.D.

FINSTRÖM KJOLSÄCK

Broderiet sys med keeljästygn.

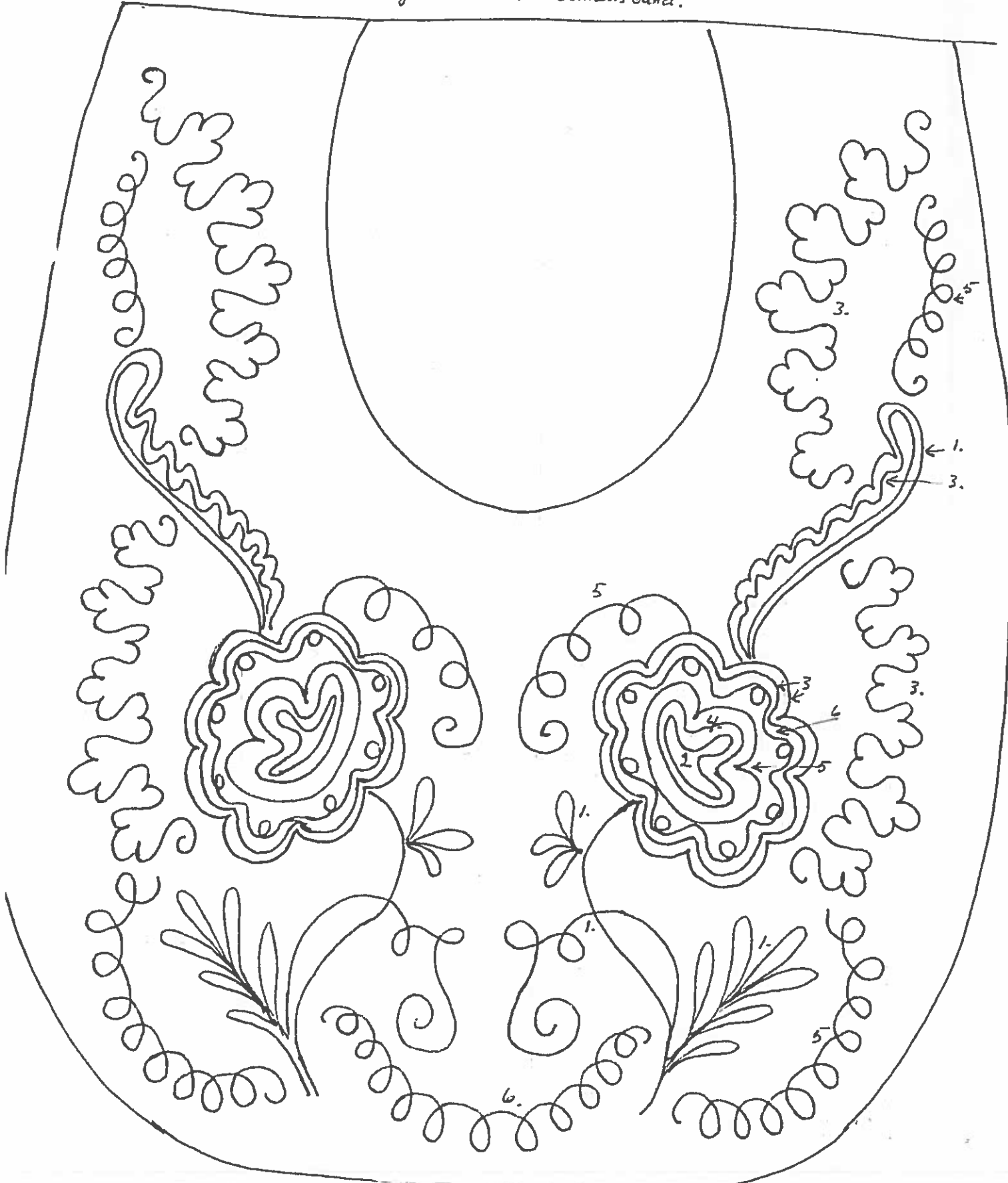
Färgerna samma som på mössan.

Broderiet sys på samma mörkblå

tyg som till livstycket. Röd baksida.

Kjolsäcken kantades med vöda tyllband, eller bomullsband.

1. Grönt
2. Rostbrunt
3. Guldgult
4. Ljust rosa
5. Mörkt rosa
6. Lila.

Finstrom Blues

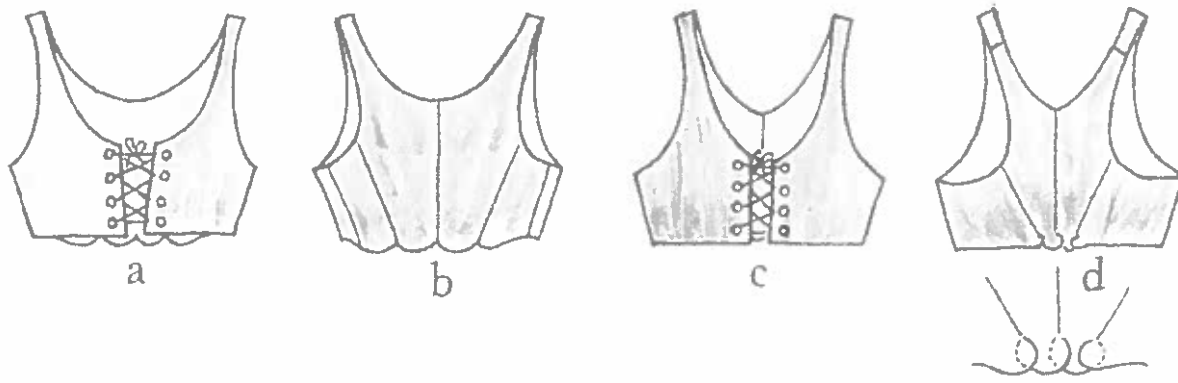
Ålands Marthadistrikts hemslöjdssektion har anförtrotts uppdraget att fungera som rådgivande instans gällande de åländska folkdräkterna.

I varje kommuns bibliotek skall finnas en pärm med information och instruktioner om den hemslöjdsmissiga framställningen av den egna kommunens folkdräkter.

tfn 19411 eller 0457 343 55

Vårt arbete handlar om att bevara gammal kunskap men även att hålla hemslöjden levande med dagens förutsättningar

Finström Livstykke

Ålands Marthadistrikts hemslöjdssektion har anförtrots uppdraget att fungera som rådgivande instans gällande de åländska folkdräkterna.

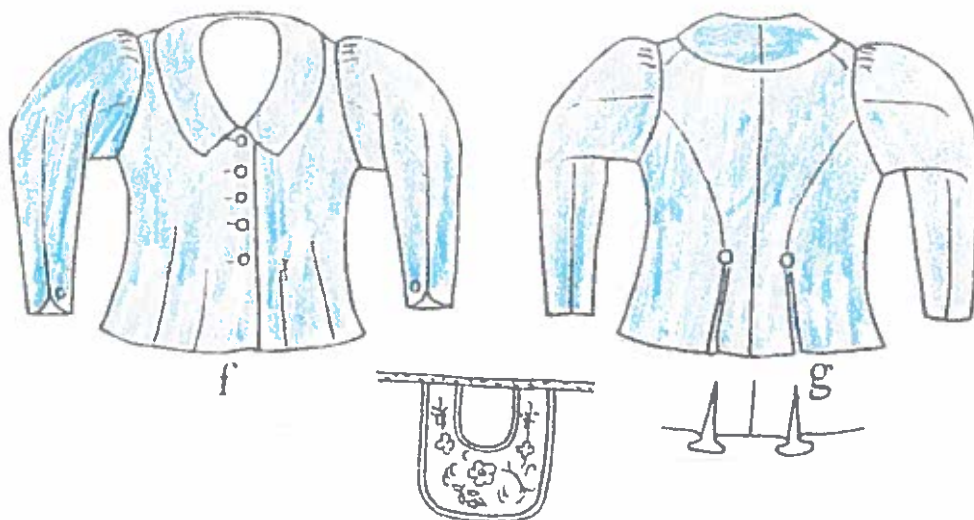
I varje kommuns bibliotek skall finnas en pärm med information och instruktioner om den hemslöjdsmissiga framställningen av den egna kommunens folkdräkter.

Mönster till livstykke och tröja kan vid behov erhållas mot avgift från hemslöjdssektionens arkiv i Ålands Marthadistrikts kansli på Jomala gård

tfn 19411 eller 0457 343 5511

Vårt arbete handlar om att bevara gammal kunskap men även att hålla hemslöjden levande med dagens förutsättningar

Finström Tröja

Ålands Marthadistrikts hemslöjdssektion har anförtrots uppdraget att fungera som rådgivande instans gällande de åländska folkdräkterna.

I varje kommuns bibliotek skall finnas en pärm med information och instruktioner om den hemslöjdsmissiga framställningen av den egna kommunens folkdräkter.

Mönster till livstykke och tröja kan vid behov erhållas mot avgift från hemslöjdssektionens arkiv i Ålands Marthadistrikts kansli på Jomala gård

tfn 19411 eller 0457 343 5511

Vårt arbete handlar om att bevara gammal kunskap men även att hålla hemslöjden levande med dagens förutsättningar

Finström Väst

Ålands Marthadistrikts hemslöjdssektion har anförtrots uppdraget att fungera som rådgivande instans gällande de åländska folkdräkterna.

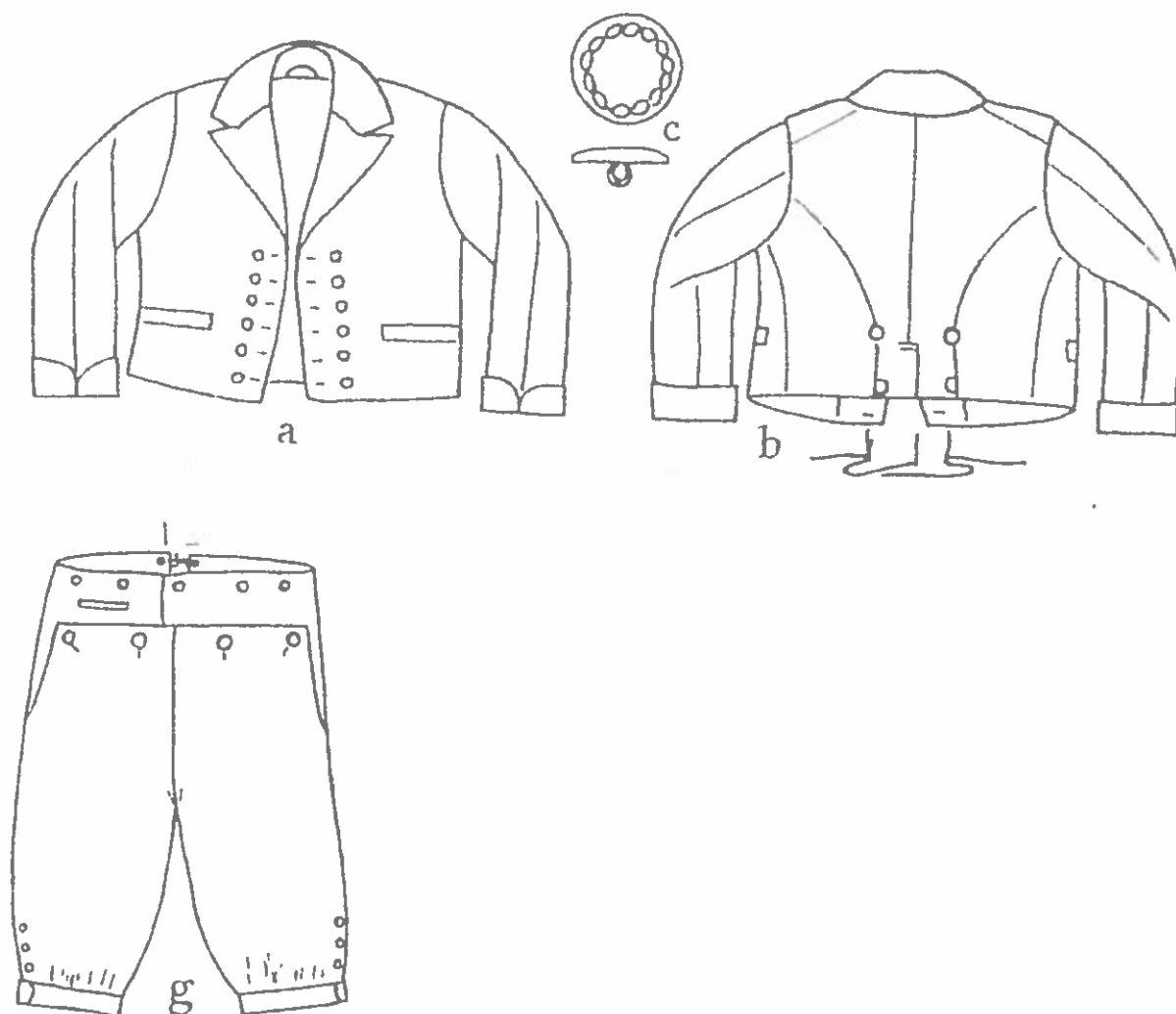
I varje kommuns bibliotek skall finnas en pärm med information och instruktioner om den hemslöjdsmissiga framställningen av den egna kommunens folkdräkter.

Mönster till väst, byxor och rock kan vid behov erhållas mot avgift från hemslöjdssektionens arkiv i Ålands Marthadistrikts kansli på Jomala gård.

tfn 19411 eller 0457 343 55

Vårt arbete handlar om att bevara gammal kunskap men även att hålla hemslöjden levande med dagens förutsättningar

Finström Rock och byxa

Ålands Marthadistrikts hemslöjdssektion har anförtrots uppdraget att fungera som rådgivande instans gällande de åländska folkdräkterna.

I varje kommuns bibliotek skall finnas en pärm med information och instruktioner om den hemslöjdsmissiga framställningen av den egna kommunens folkdräkter.

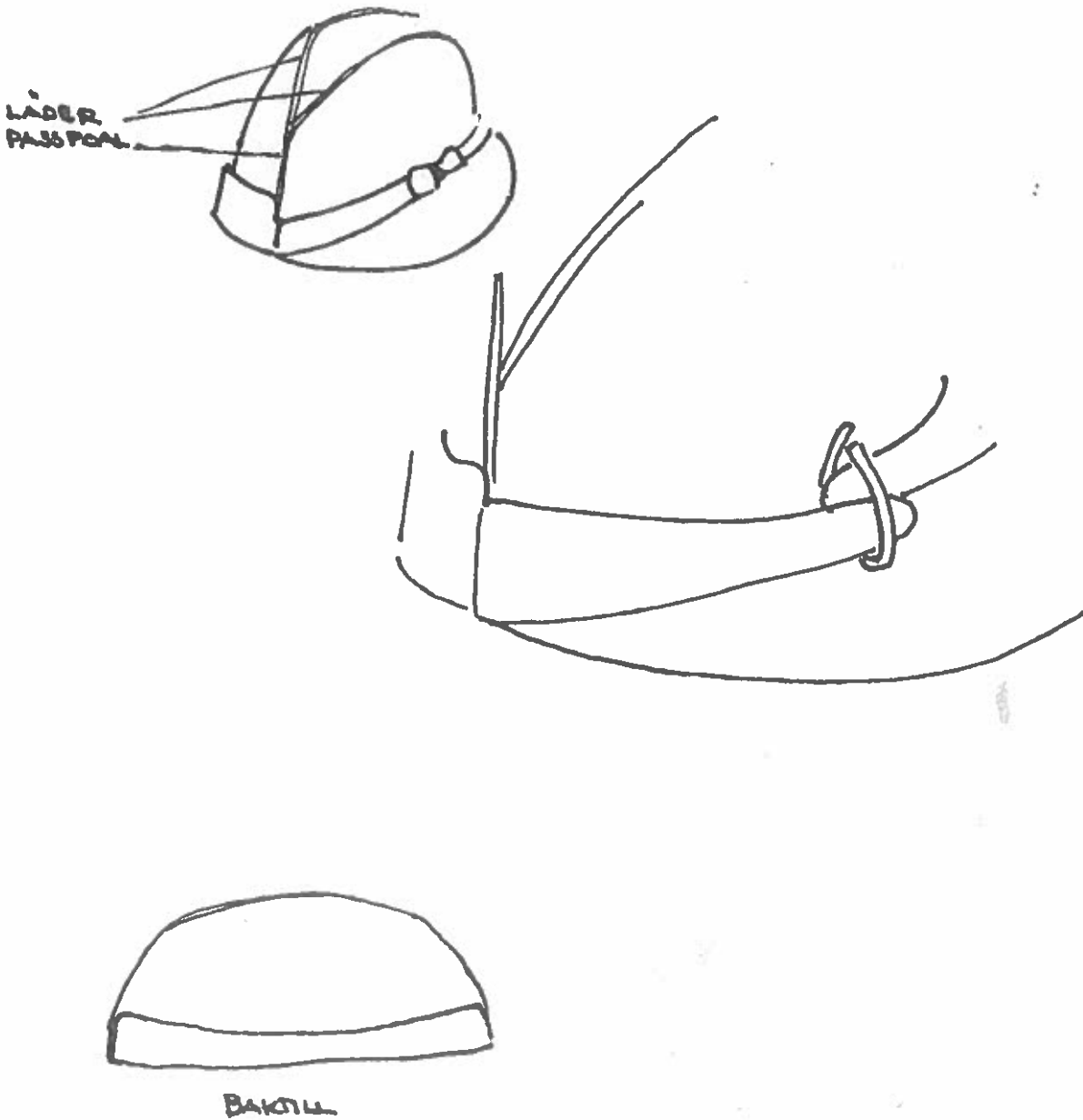
Mönster till väst, byxor och rock kan vid behov erhållas mot avgift från hemslöjdssektionens arkiv i Ålands Marthadistrikts kansli på Jomala gård.

tfn 19411 eller 0457 343 55

Vårt arbete handlar om att bevara gammal kunskap men även att hålla hemslöjden levande med dagens förutsättningar

KASKETT

(VIKING SUNDBERG)

Finströms mansdräkt.

Huvudbonad: en rund svart filthatt eller en svart skärmmössa med läderskärm och tämligen vid kulle eller en dubbelt stickad ylleluva, röd utanpå och blå inuti med en del av det blå uppviket som bräm, eller en svart läderkaskett.

ÅLANDS LANDESKAPSTYRELSER
ÅLANDS MUSEUM
P.O. 22100 MARIEHAMN
ÅLAND FINLAND

A-M R-V
16.8.1989

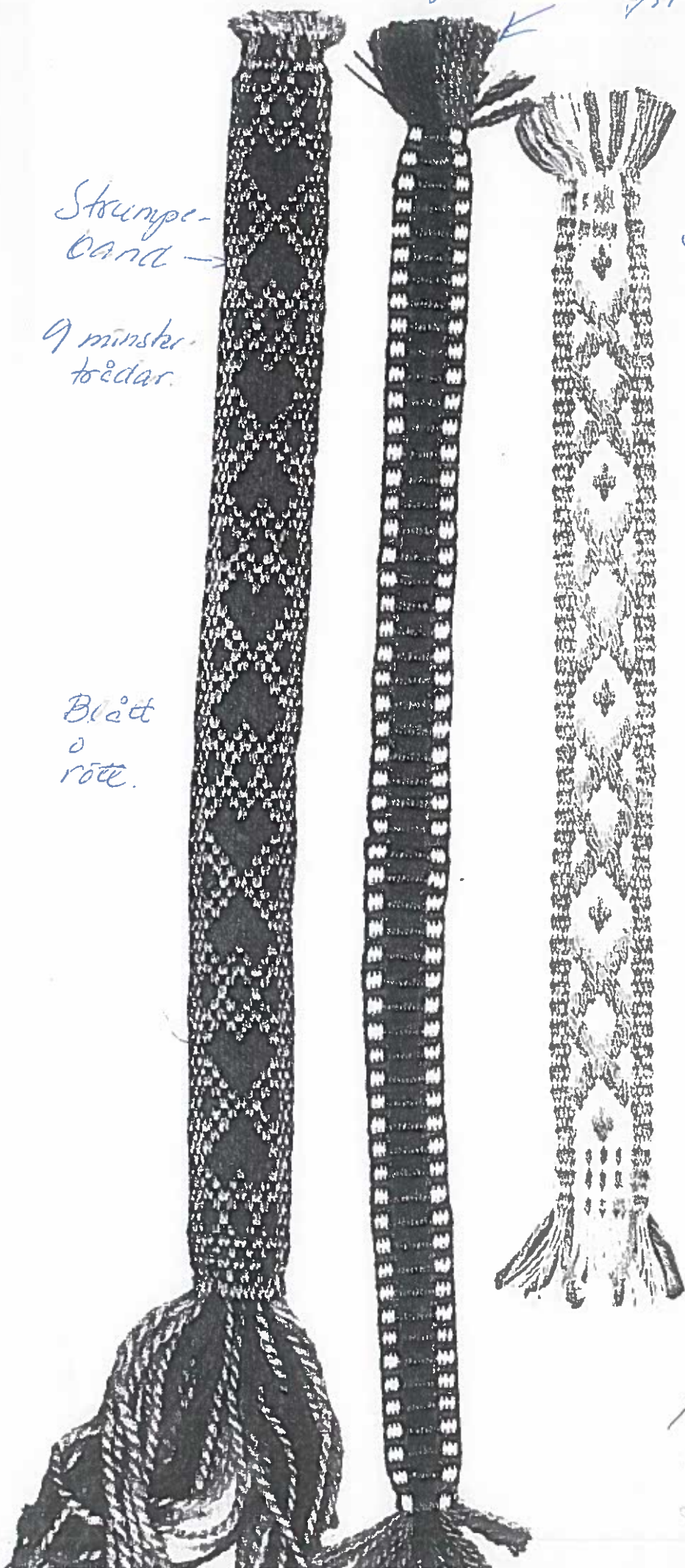
T I N S I N U M
Ripsband för sommarfrökläder

Strumpband →

9 minstertrådar

Blått
o
rött.

Sommarfrökläder
7 minstertrådar

10/3-95

Dagny Westerman

FINSTRÖM, MIDJEBAND TILL KJOLSÄCK.

Ripsband.

Ränning: ullgarn

Inslag: bomullsgarn
rött.

Revnata:

6 tr. rött

1 tr. blått

1 tr. rött

1 tr. blått

1 tr. rött

5 tr. blått

1 tr. rött

1 tr. blått

1 tr. rött

1 tr. blått

6 tr. rött

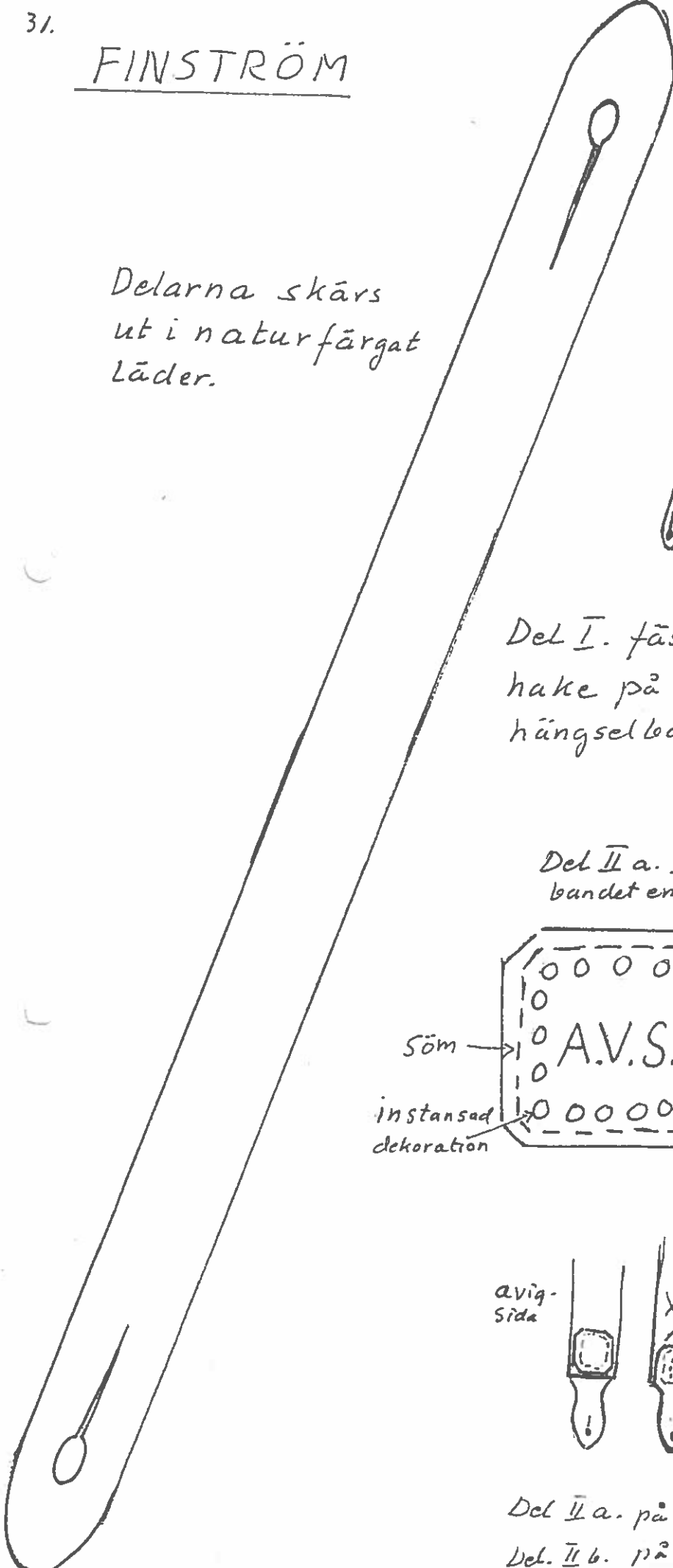
25 trådar.

FINSTRÖM

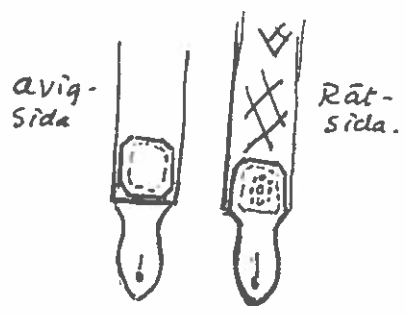
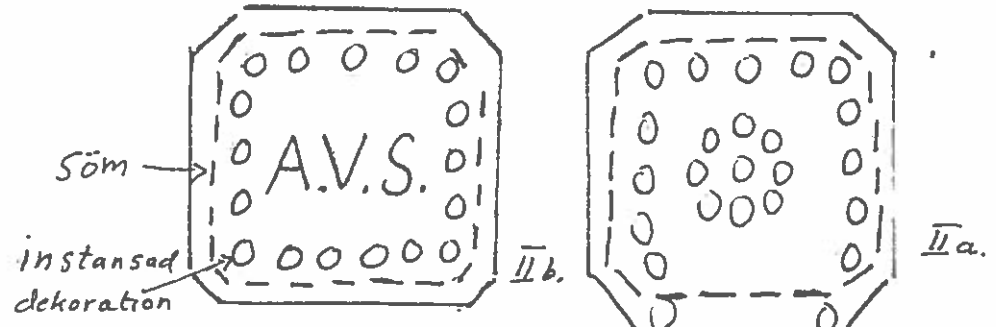
Knäppnings delar
till hängslen

Delarna skärs
ut i naturfärgat
läder.

Del I. fästes i spännets
hake på undre sidan av
hängselbandet fram till.

Del II a. II b. sys ihop med hängsel-
bandet emellan. Sys med skomakersöm.

Del II a. på hängselbandets rätta sida.
Del. II b. på hängselbandets aviga sida.
NRSI RVC MFD I INLADN

1 INSIKOM, FÖRKLADSBAND

(Ljleband)

Revnata:

- 6 tr. rött
- 3 tr. ljus blått
- 7 tr. mörk blått
- 2 tr. vitt
- 3 tr. gult = mitten
- 2 tr. vitt
- 7 tr. mörkt blått
- 3 tr. ljus blått
- 6 tr. rött

39 tr.

Ljus blått inslag.

Revas: 4,3m.

Färdiglängd ca. 3,4m.
med tofsar.

FINSTRÖM, FÖRKLÄDSBAND

(halulinne, mönster.)

Revnota:

1 tr. gult }
1 tr. rött } x 3

2 tr. rött

7 tr. rött (mönster)

16 tr. vitt (botten)

2 tr. rött

1 tr. rött }
1 tr. gult } x 3

39 tr.

Inslag vitt bomullsgarn.

Avslutas med tofs i vardera ändan.

FINSTRÖM FÖRKLÄDSBAND

(bomull, rips)

Revnota:

2 tr. blått

1 tr. vitt }
1 tr. rött } x 2

2 tr. vitt

1 tr. rött }
1 tr. gult } x 8

1 tr. rött

2 tr. vitt

1 tr. rött }
1 tr. vitt } x 2

2 tr. blått

33 tr.

Inslag blått bomullsgarn.

FINSTRÖM, STRUMPEBAND

HJÄRTMÖNSTER från Matts Jans, Svartsåra

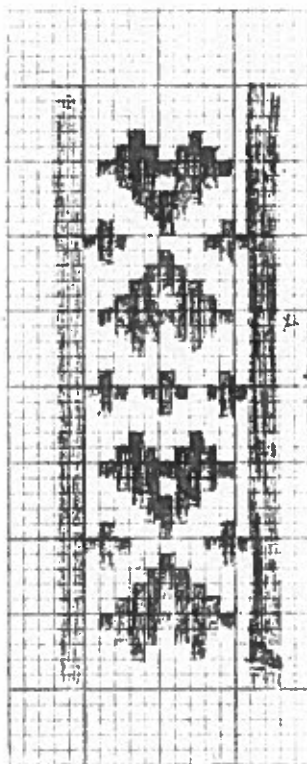
Ränning: rött o. vitt ullgarn.

Inslag: vitt bomullsgarn.

Revnota:

5 tu. rött
1 tu. vitt
1 tu. rött
2 tr. vitt
1 tu. rött
2 tu. vitt
1 tu. rött
2 tu. vitt
1 tu. rött
2 tu. vitt
1 tu. rött
2 tu. vitt
1 tu. rött
2 tu. vitt
1 tu. rött
1 tu. vitt
5 tu. rött

37 tu.

9 st. mönster -
trådar till
hjärtat

FINSTRÖM, STRUMPEBAND

(ylleband, rips)

Ränning: ullgarn

Inslag: ull- eller bomullsgarn.

Revnota:

1 tr. rött

1 tr. vitt

1 tr. rött

1 tr. vitt

1 tr. rött

1 tr. vitt

4 tr. rött

1 tr. blått }
1 tr. rött } x 7

3 tr. rött

1 tr. vitt

1 tr. rött

1 tr. vitt

1 tr. rött

1 tr. vitt

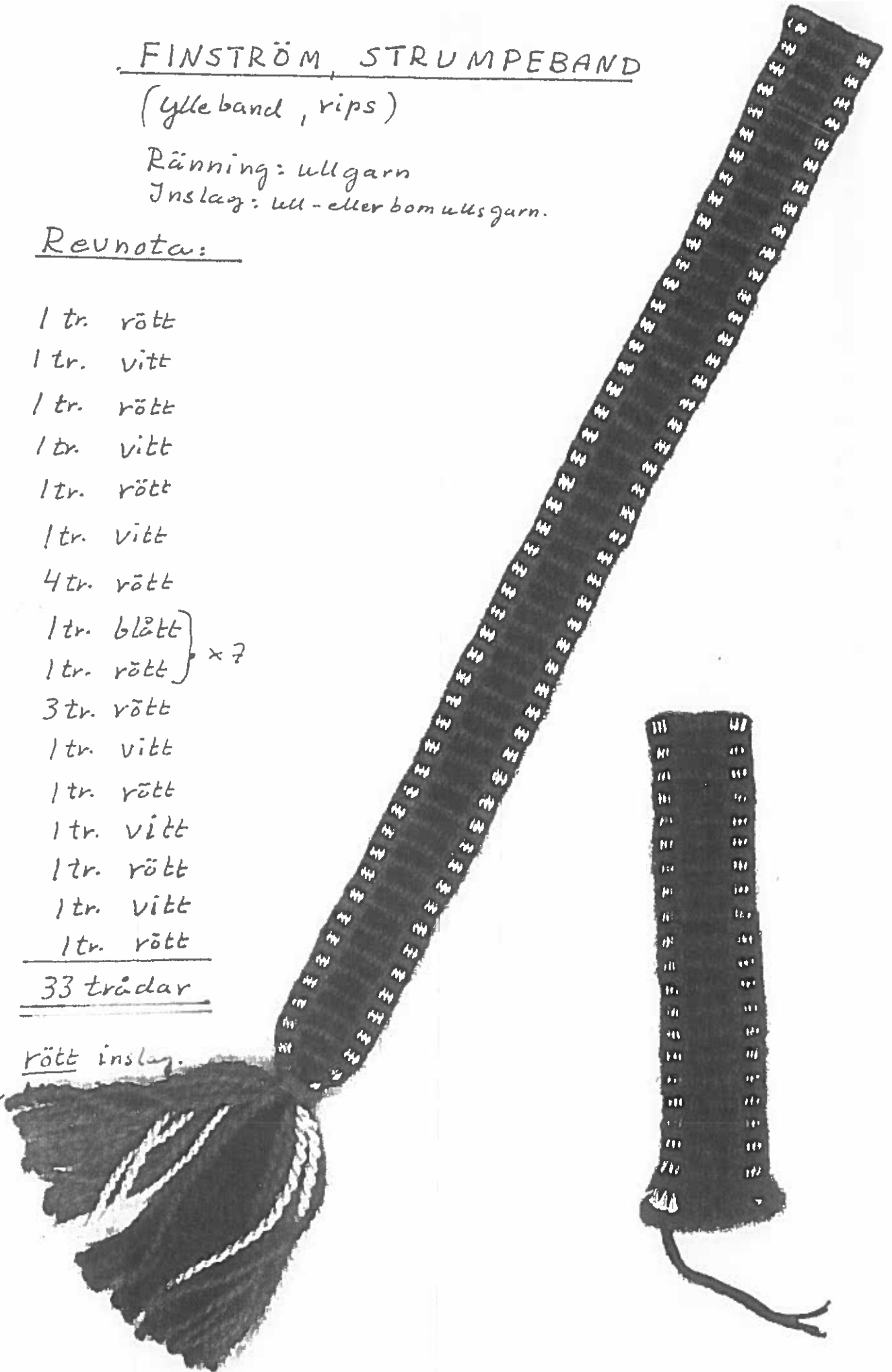
1 tr. rött

33 trådar

rött inslag.

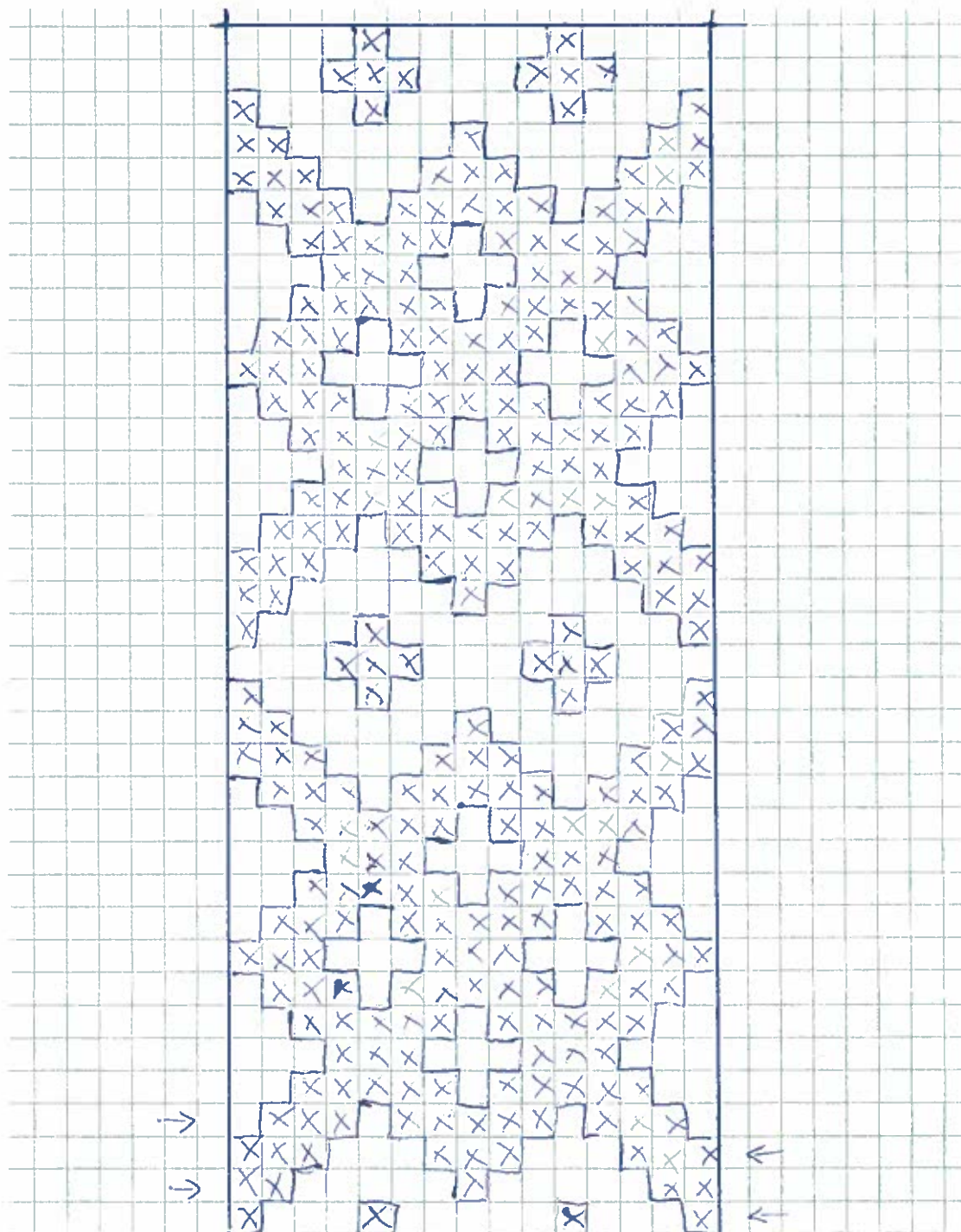
eller

blått

MÖNSTERVÄVDA HÄNGSLEN

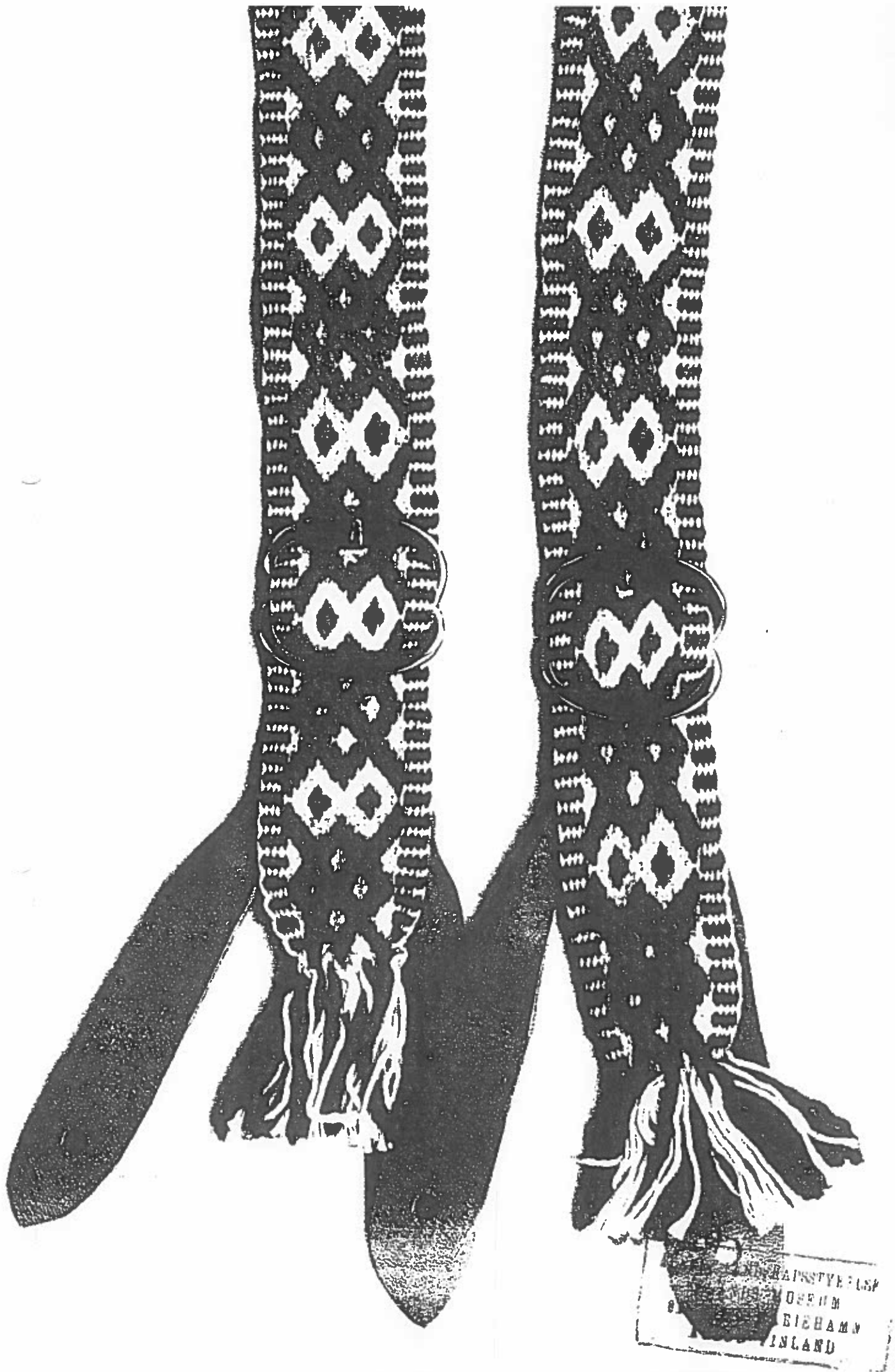
Förlagan: Brudgumshängslen från Örnäs.

15 mönstertrådar, röda

$2 \times 15 = 30$ bottentrådar, vita eller bruna

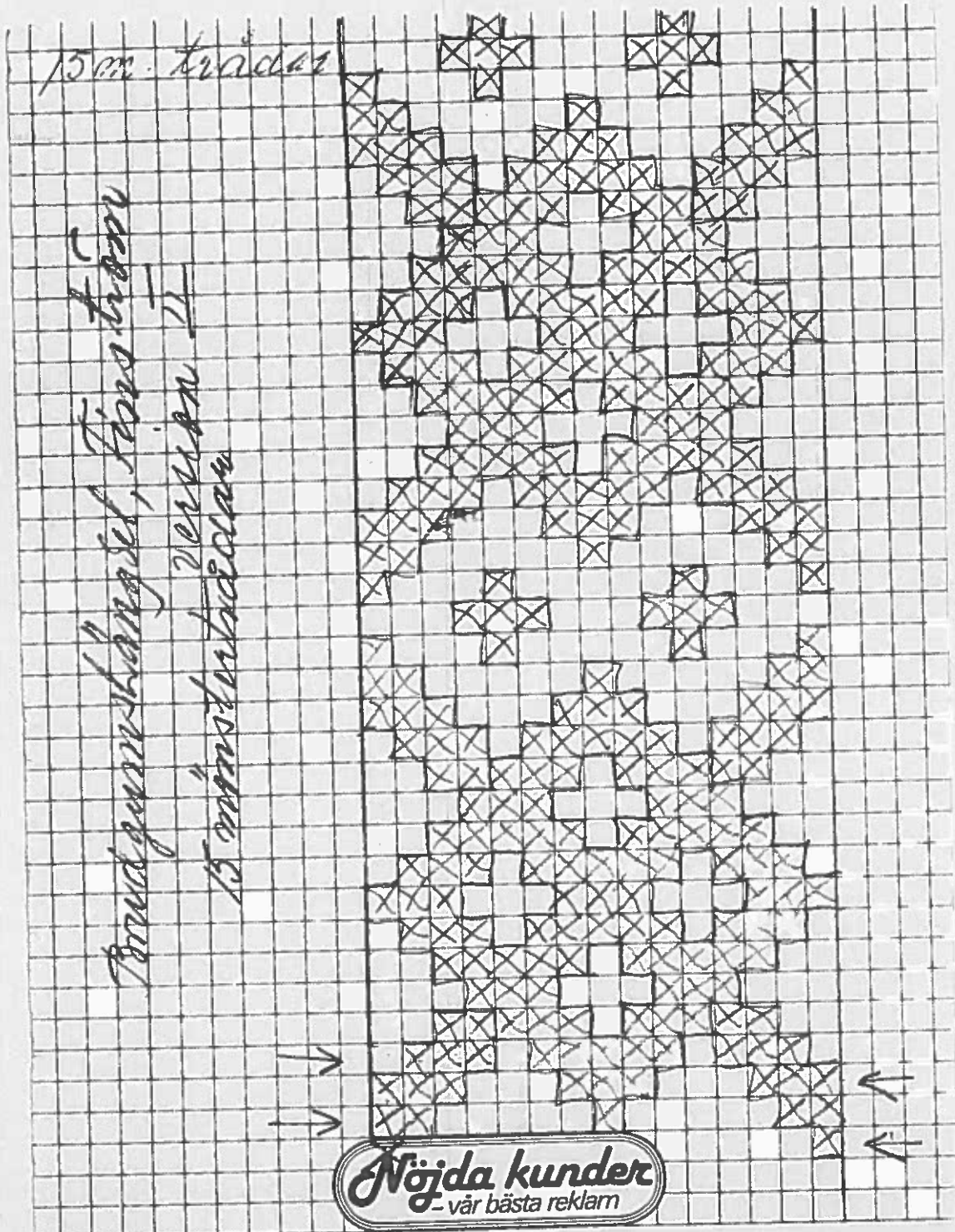
Kanttrådar

MADE IN
GREEN
BIRHAM
ISLAND

Finstrom

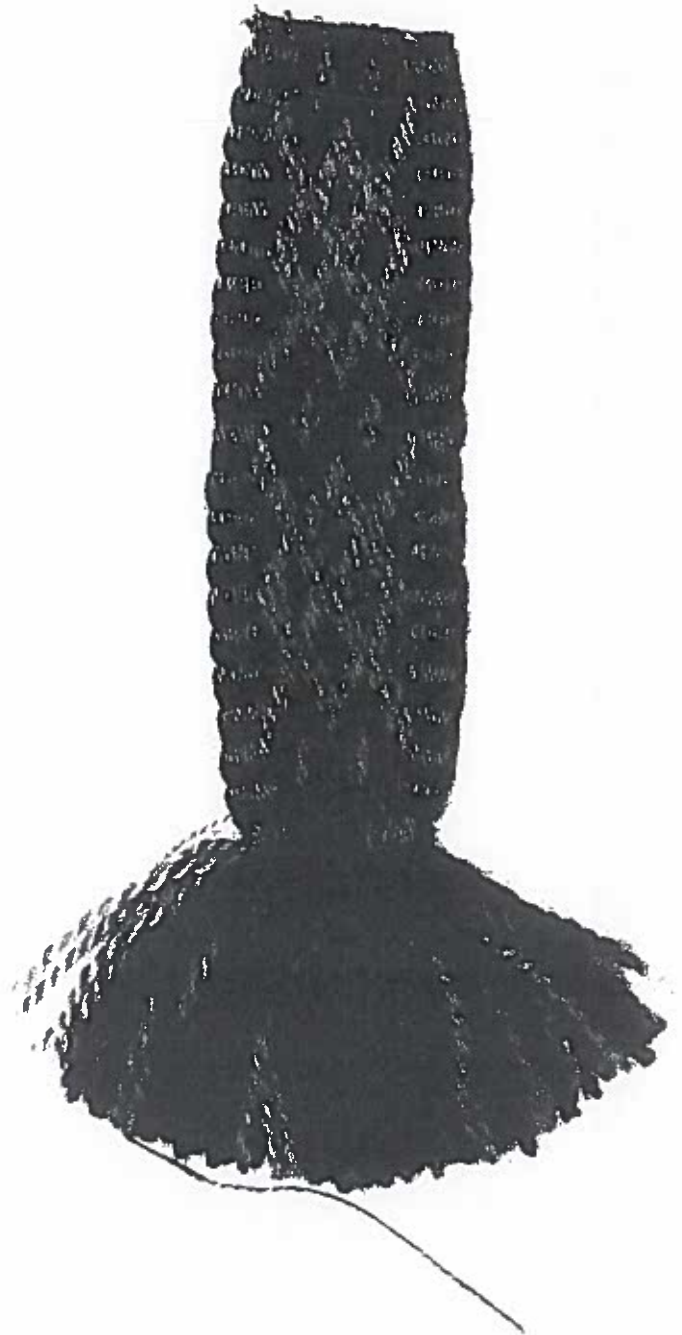
10/3-95 Dagny Westermarck

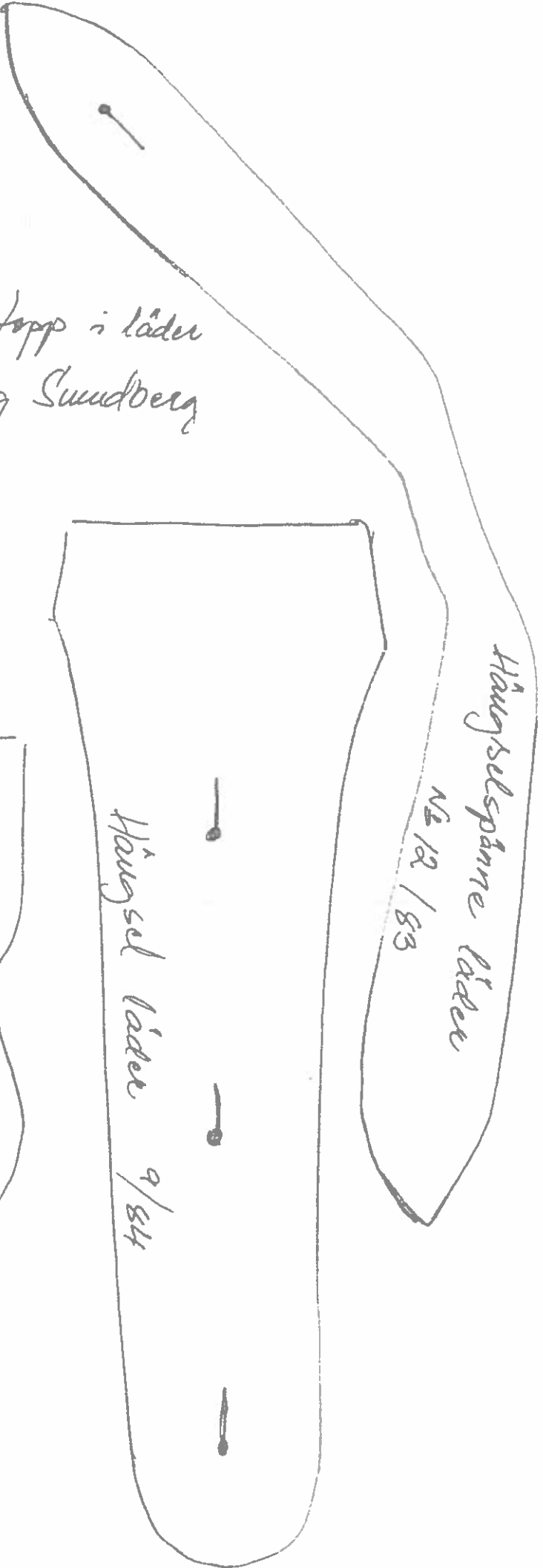

ÅLANDSBANKEN

FINSTRÖM, HÄNGSLEN

Hängslen, vävda
med röd-brun ränning.
Inslaget: blått Lingarn.
Variation av mönstret
till det röd-vita hängsel-
bandet.
15 mönstertrådar i
bandet.

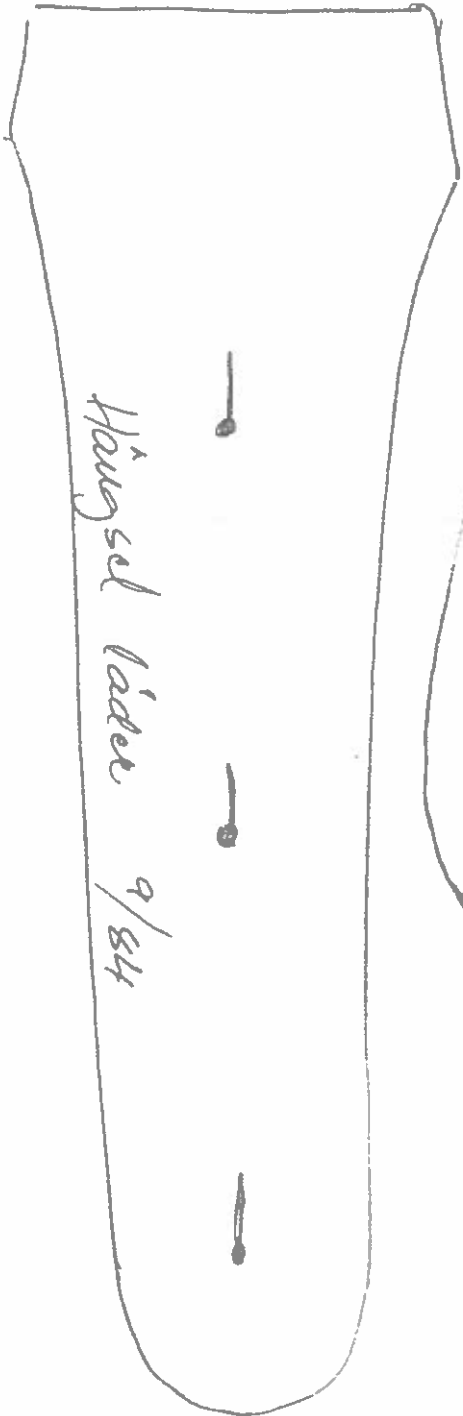

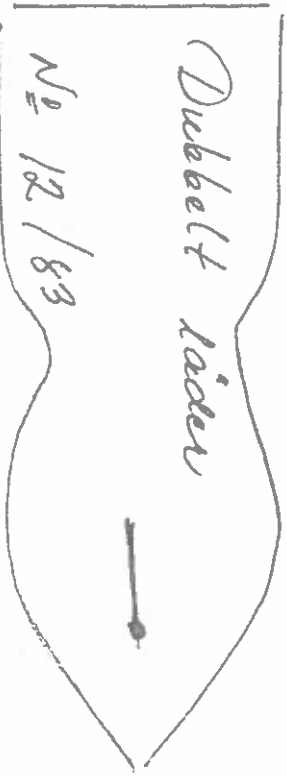
Hängselspänne läder

N° 12 / 83

Hängsel stopp i läder
ent. Viking Sundberg

Hängsel läder 9/84

Dubbel läder

N° 12 / 83

Hängselstopp läder

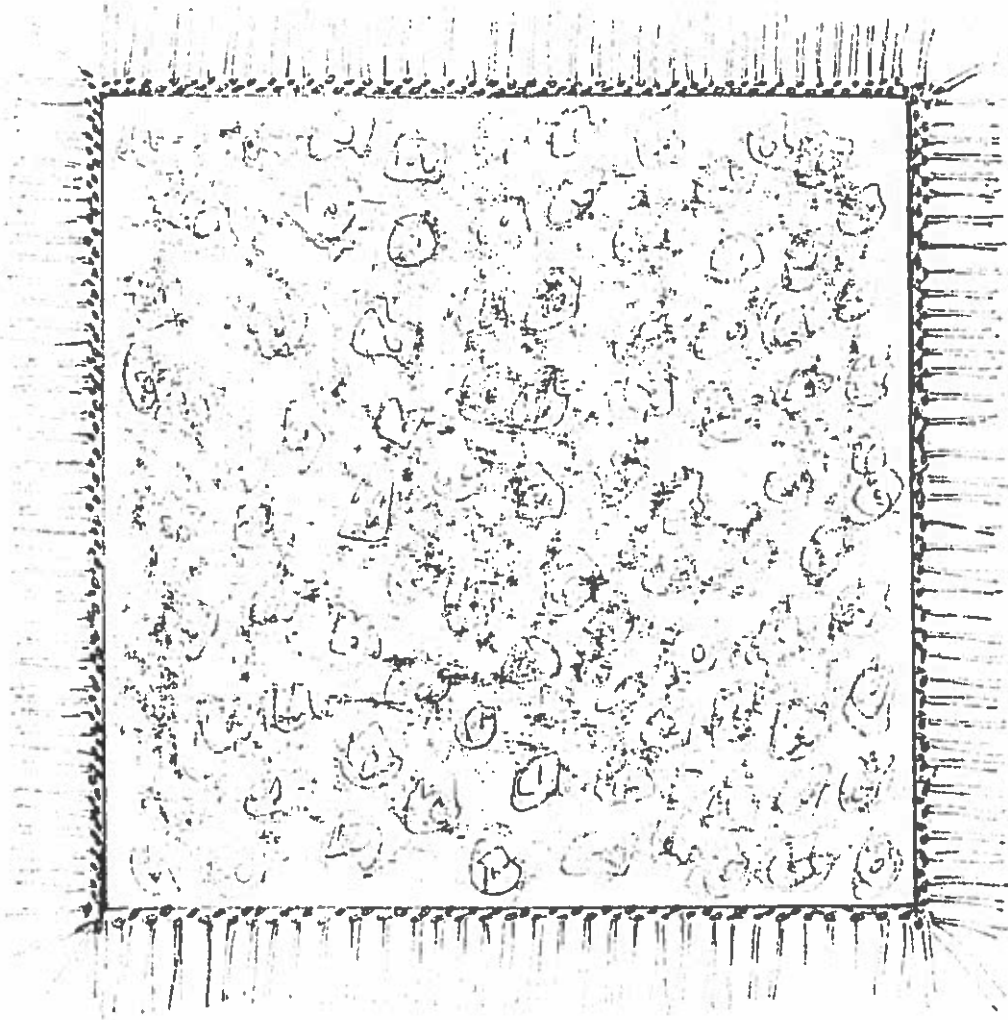

Hängsel läder

9/84

Axelduk av münstrut sidentyg.

med iknuten silkesfrans.

Tygets storlek 85 x 85 cm. Fällas för hand, smal fäll.

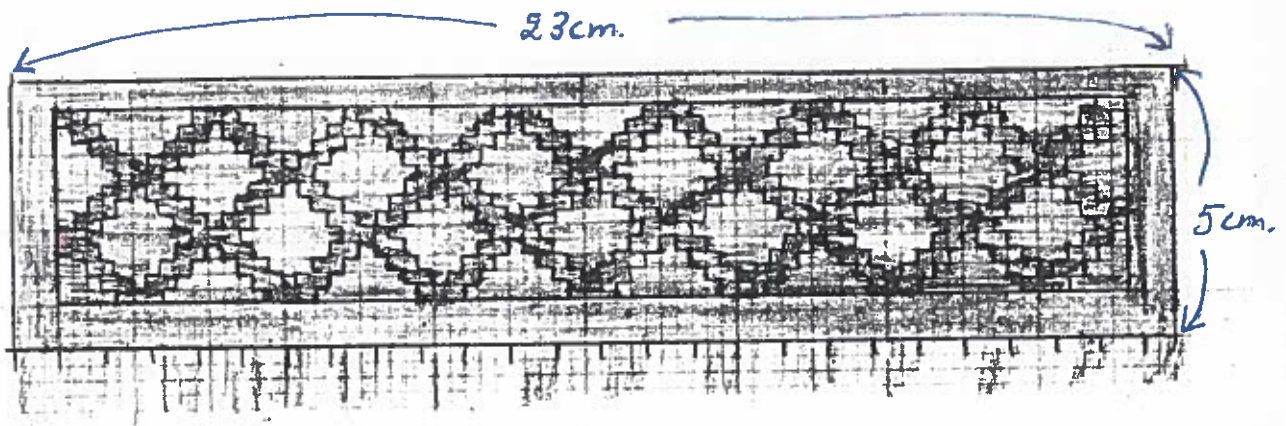
Fransens Längd som färdig ca. 12 cm.

Fransen knytes 2 ggr. med 3-4 tr. i varje trådgrupp

= 6-8 tr. i varje knut.

FINSTRÖM

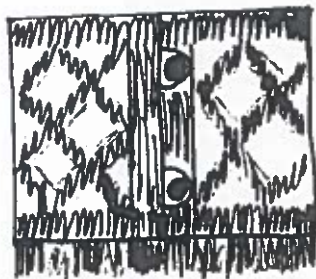
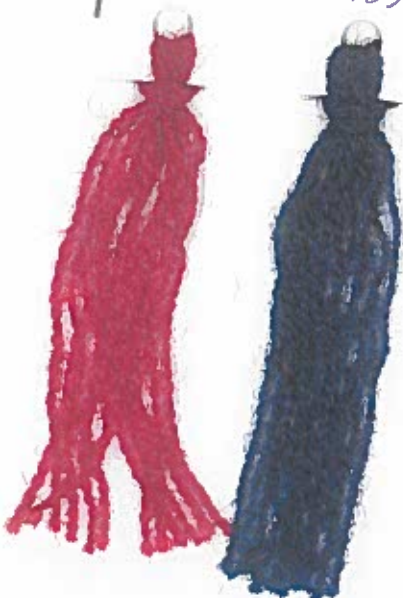
Ärmmudd, virkad av ullgarn i grönt och rött.
Ritad av Viking Sundberg efter en liten bit,
som hittats på Örnäs.

Wetterhoff
"ULLSI VEERA"

410

405

Mudden knäpps med
2 st. små tennknappar
och sydda träsar av
långgarn.

TRÄDKNAPP

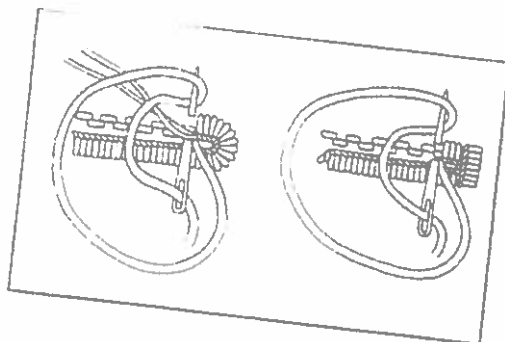

Drag tråden genom bivax före den viras runt pennan eller prylen.

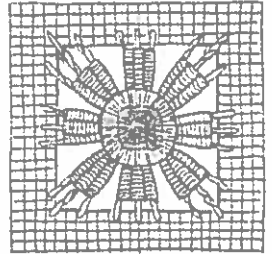
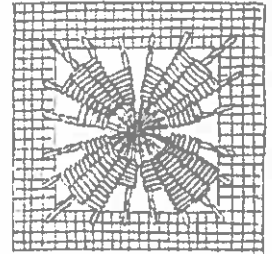
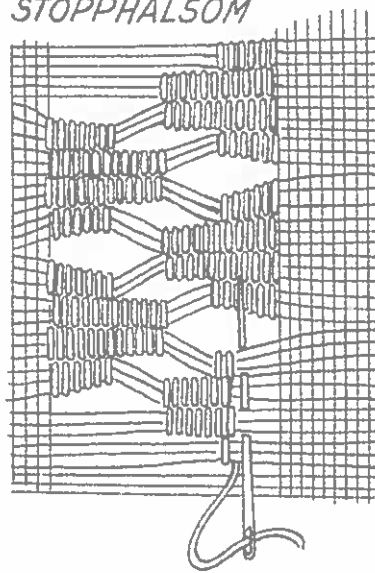
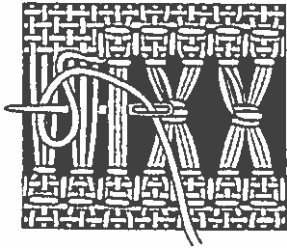

Sy sedan langettstygn hårt runt ringen.

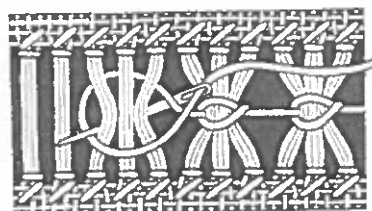
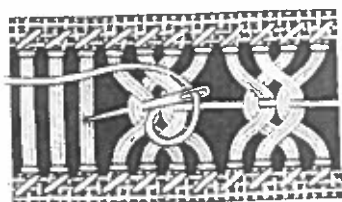
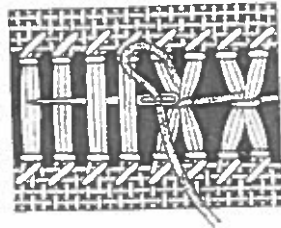
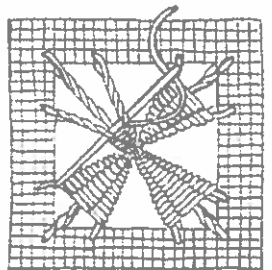
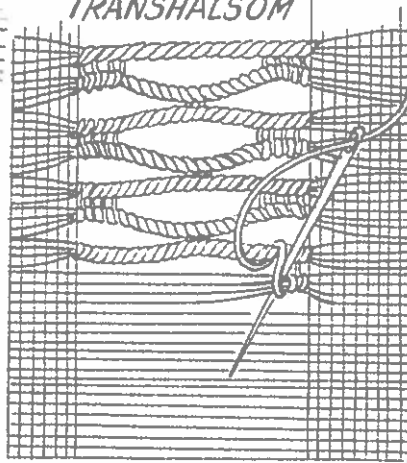
Spänn upp trådar inuti knappen och sy upp och ned mellan trådarna.

STOPPHÅLSÖM

TRÄNSHÅLSÖM

Verktyg – material

Skytteln — verktyget — skall vara omkring sju cm lång och två cm bred och tillverkad av celluloid, ben, sköldpadd eller plast. Den består av en mittdel, på vars båda sidor det finns en ut mot kanterna avsmalnande platta. Spetsarna måste beröra varandra, det är mycket viktigt för att garnet skall hindras löpa i onödan. I skyttelns mittdel finns ett hål, i vilket man fäster tråden, och sen virar man på så mycket garn att det nått och jämnt når ut till ytterkanterna. Se till att det inte blir för mycket garn på skytteln. Det blir lätt smutsigt och hindrar arbetets gång.

Ha gärna mer än en skyttel i lager hemma. Ni kanske vill pröva på att göra fler mönster samtidigt.

När ni blivit mer van, kommer ni att arbeta med två skyttlar och det är då en fördel att dessa har olika färger. Detta för att ni inte skall blanda garnerna med varandra.

Liksom kunskapen om arbetstekniken spelar stor roll för det färdiga arbetets utseende är materialfrågan viktig. Ett jämnt och fint garn, ej för löst eller hårt tvinnat, måste användas.

Det bästa är D. M. C. Cordonnet Special, som finns i många olika grovlekar och färger.

Vi har provat olika garnkvaliteter, bl. a. persiennsnören, fiskegarn och linmattvarp, för att få fram grövre arbeten. Dessa har emellertid visat sig så svårhanterligt att arbeta med att vi bestämt avråder. Dessutom är ju tjusningen med frivoliteter det lätta och skira.

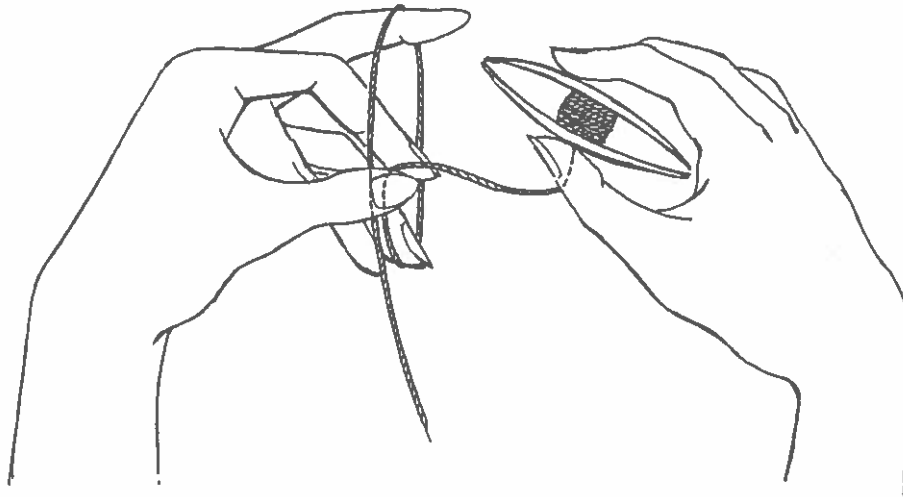
En del lär sig snabbt att hantera skytteln — verktyget — medan det för andra tar längre tid.

Förlora ändå inte tålamodet om ni hör till den senare kategorin, kom ihåg att övning ger färdighet.

Man måste försöka att arbeta jämnt och fint och inte ryckvis.

Alla picoter (öglor) bör vara lika långa, detta är viktigt både av praktiska och estetiska skäl.

Frivoliteter består av knutar och picoter. De oftast förekommande knutarna är dubbelknutar. Picoterna bildas genom att man lämnar ett avstånd mellan dubbelknutarna.

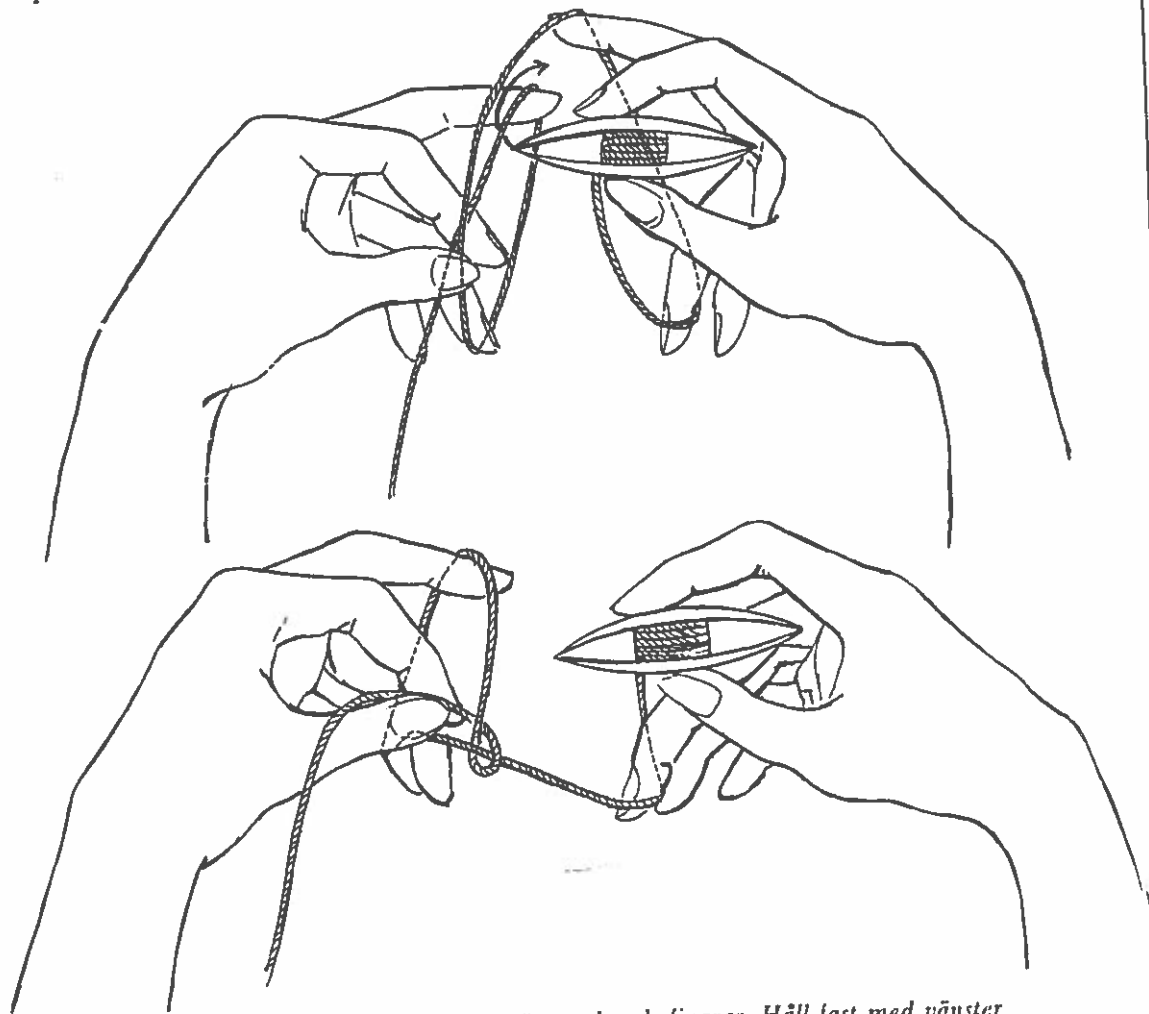

7. Utgångsläget. Skytteln i höger hand och tråden runt vänster hand.

FAIVOLITE

Teknik

8. För skytteln i pilens riktning, genom trådöglan som bildats på vänster hand. Skytteltråden skall nu spännas, samtidigt som vänster hands fingrar förs ihop. En halv knut har bildats.

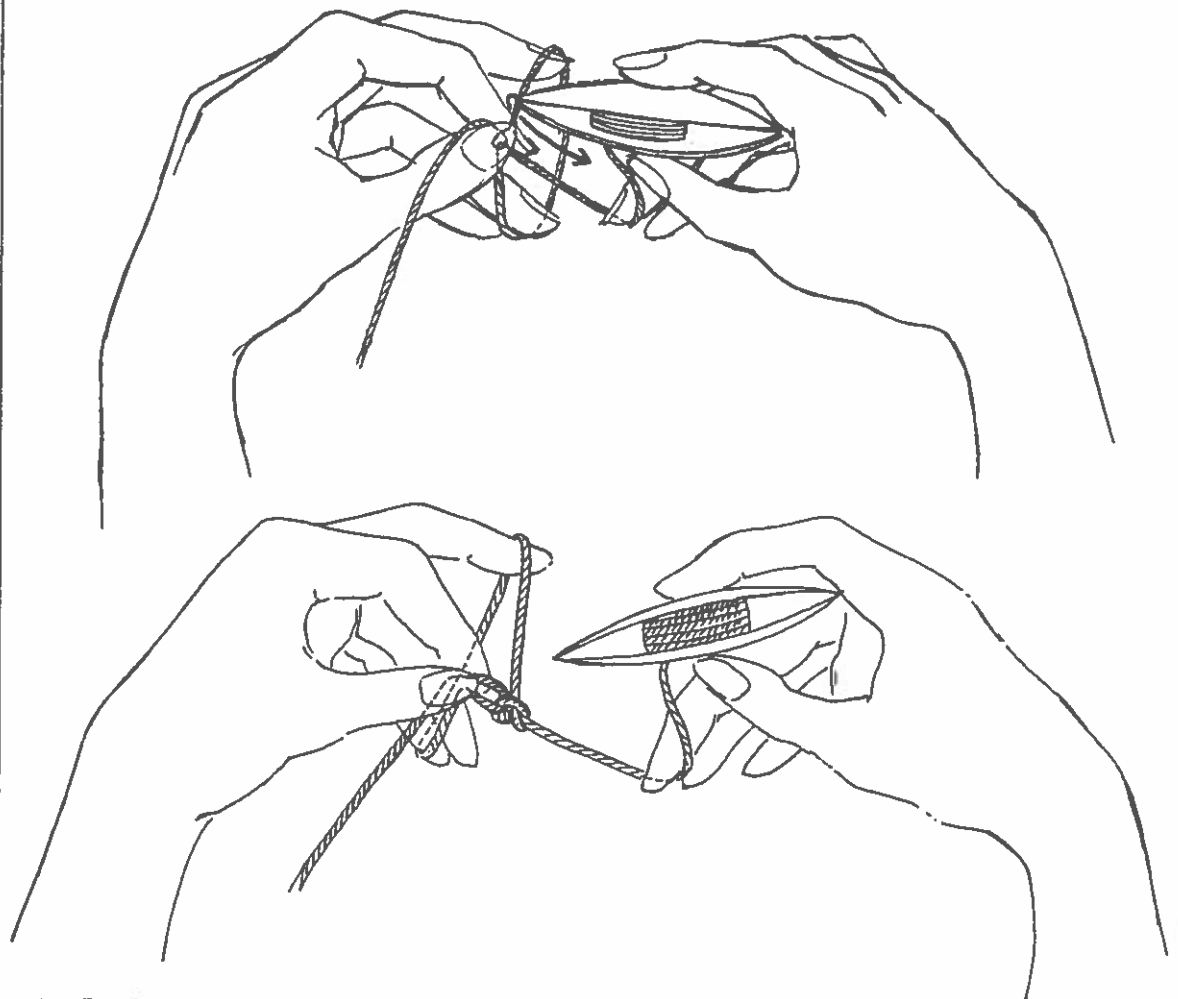

9. Drag till knuten genom att åter sträcka vänster hands fingrar. Håll fast med vänster hands tumme. OBS. att skytteltråden alltid måste hållas spänd!

FRIVOLITE

Teknik

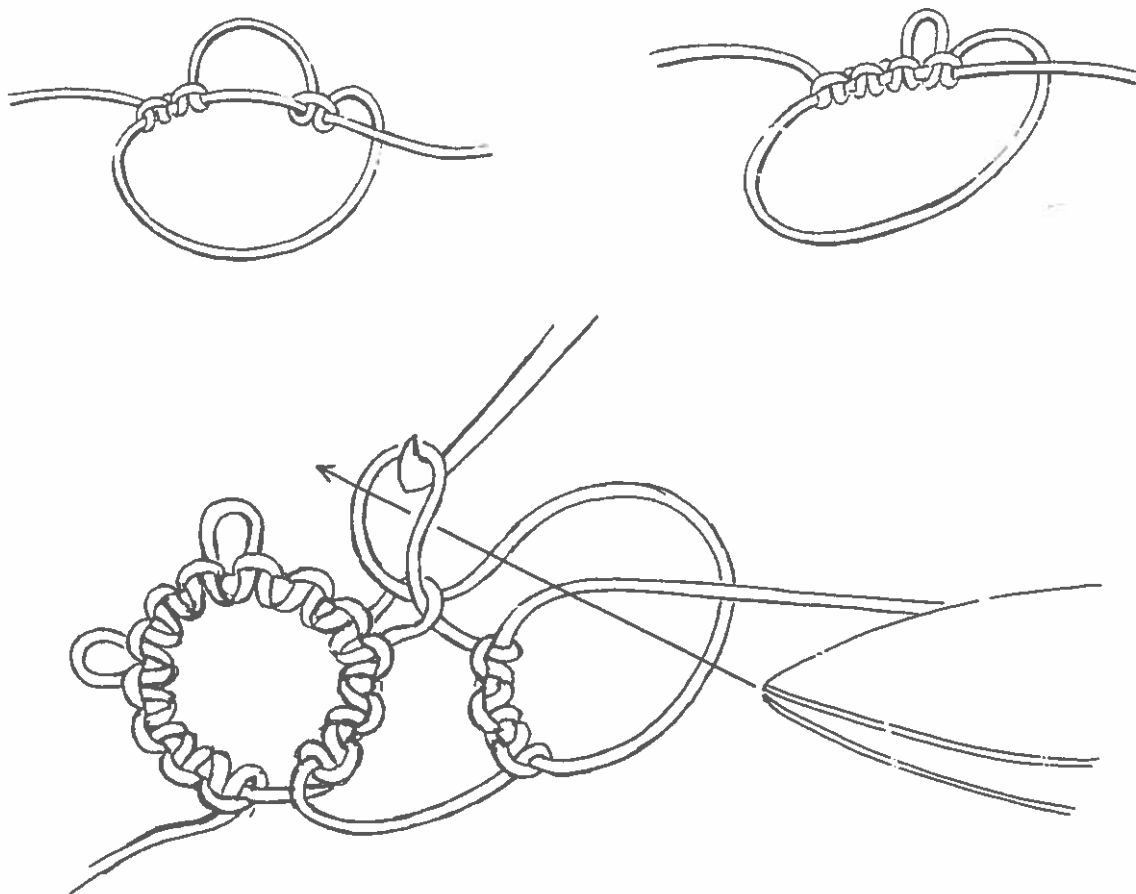
10. Andra delen av dubbelknuten. Höger hands långfinger drar tråden neråt, och skytteln förs bakifrån och framåt i pilens riktning. Drag åt som förut. Man kan också låta skytteltråden hänga och arbeta enligt teckningen.

11. Färdig dubbelknut.

FAIVOLITE

12. Picoter. Dessa fås genom att man lämnar tråden mellan två dubbelknutar så långt som man vill ha picoterna. Vid sammandragningen uppstår picoten, och man bör naturligtvis se till att alla picoter får samma längd. De får inte bli för långa, eftersom de då blir svårhanterliga vid tvätt och strykning. De tjänar förutom prydnad till att man genom dem kan sammanbinda t. ex. en ring och en båge.

13. Sammanfogning av ringar. Detta görs med hjälp av en virknål.

FRIVOLITE

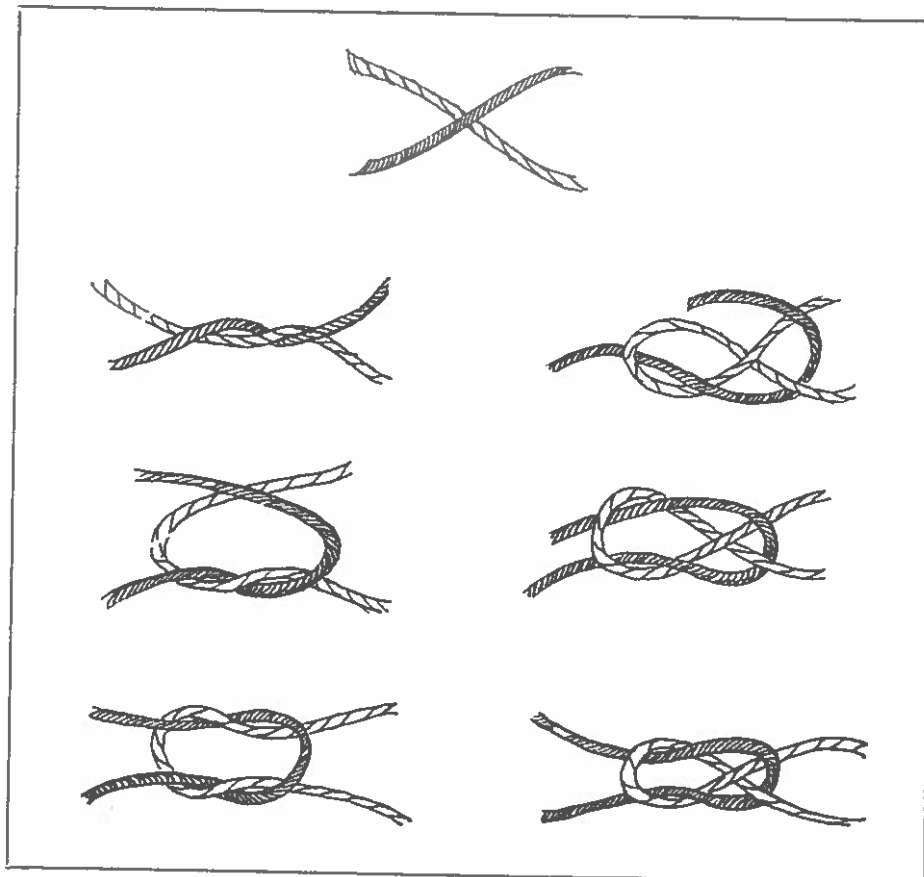
Tekni

Hopfogning

När man gjort önskat antal ringar, lyfts arbetet och läggs runt tummen. Sammanfogas i önskad picot. Båda trådarna måste vara på undersidan av arbetet

Skarvning

Gör en vävknut, bilden visar två olika förfaringssätt. Antingen görs den mellan ett par ringar, eller på tråden om handen, så att den göms bland knutarna.

Hjälptråd

Den första ringens dubbelknut görs som vanligt. Göm den korta börjänden och låt den följa skytteltråden en liten bit efter första knuten. Efter ringen kommer den båge till vilken hjälptråden behövs. Arbetet vänds och hjälptråden läggs under ringen och runt handen. Arbeta som med första ringen. När bågen är färdig förs knutarna samman, arbetet vänds och en ny ring görs och fogas till den föregående.

Två skyttlar

Skall man göra bågar, vars delar inte enbart går åt motsatt håll mot ringen, måste man ha hjälptråden på en skyttel. Detta är också fallet om hjälptråden skall användas till figurer.

Innerring = arbetets mittdel.

Ring = en mönsterdel, som alltid dras ihop, så att en sluten enhet bildas.

Båge = en mönsterdel, vars börj- och slutände inte förbinds med varandra.

Halvbåge = en mönsterdel, bestående av enkelknutar. Den sluts inte helt.

Enkelknut = en halv knut, dvs. den sista delen av dubbelknuten.

Picot = ögla mellan knutar.

En mittring bestående av t. ex. 2×12 innehåller i teorin bara elva picoter, men måste ha tolv. Den tolfte bildas genom att man knyter de båda slutändarna till en picot.

De i beskrivningarna lämnade garnnumren kan naturligtvis bytas ut mot grövre eller finare, varvid arbetets storlek ökar eller minskar.

När ert tekniska kunnande är så pass stort att ni vill försöka komponera ett eget mönster, använd då gärna naturen som formgivare. Det finns i den mycket som kan inspirera t. ex. frökapslar, löv, blommor, torkat ris, mossor.

Gullan

FRIVO LITE

Användningsområde: Kantspets

Garn: D.M.C. nr 80

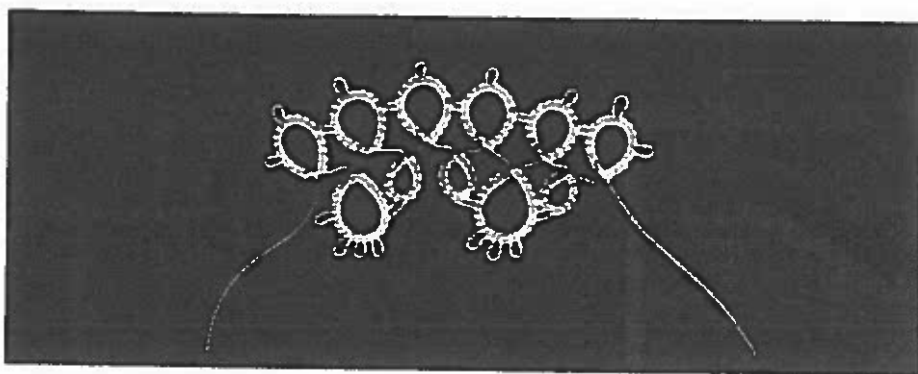
Storlek: 0,7 cm bred

Använda förkortningar: Siffra = antal knutar mellan picoterna, R = ring,
+ = sammanfogning, - = picot.

Antal skyttlar: En

R 5-5-5-5. R 5+5-5-5.

Upprepas så långt som arbetet önskas.

Inga

Användningsområde: Kantspets

Garn: D.M.C. nr 30

Storlek: 2 cm bred

Använda förkortningar: Siffra = antal knutar mellan picoterna, R = ring,
+ = sammanfogning, - = picot

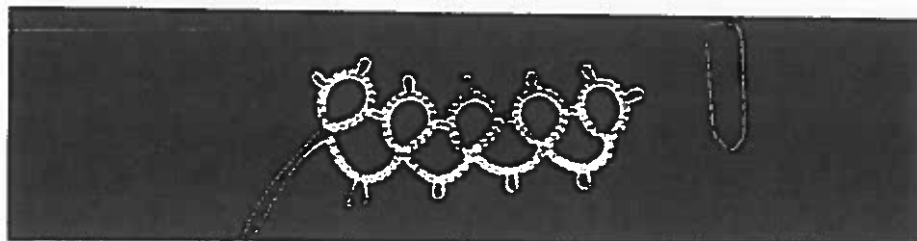
Antal skyttlar: En

R 5-5-5-5. R 6-6. R 5+5-5-5. R 6+4-2-2-4-6.

R 5+5-5-5. R 6+6.

Upprepas så långt som arbetet önskas.

FAIVOLITE

Ulla

Användningsområde: Kant- eller mellanspets

Garn: D.M.C. nr 30

Storlek: 1,4 cm bred

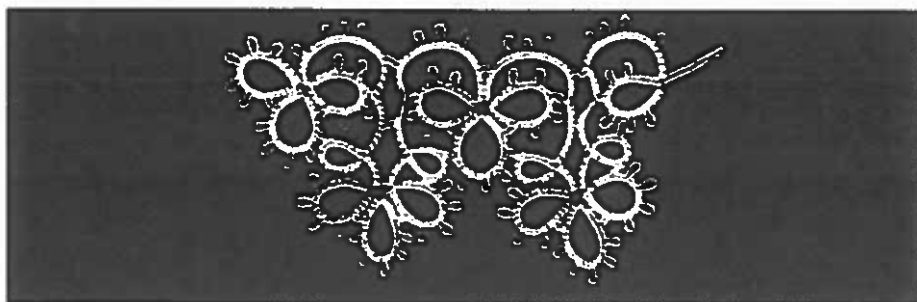
Använda förkortningar: Siffra = antal knutar mellan picoterna, R = ring,

B = båge, + = sammanfogning, - = picot

Antal skyttlar: En, samt hjälptråd

R 5-5-5-5. B 5-5. R 5+5-5-5. B 5-5. R 5+5-5-5.

Upprepas så långt som arbetet önskas.

Astrid

Användningsområde: Kantspets

Garn: D.M.C. nr 30

Storlek: 3 cm bred

Använda förkortningar: Siffra = antal knutar mellan picoterna, R = ring,

B = båge, + = sammanfogning, - = picot

Antal skyttlar: En, samt hjälptråd

R 5-3-3-3-3-3-5. R 5+3-3-3-3-3-3-5.

R 5+3-3-3-3-3-5. B 5-5-3-3-5-5+. B 5-5.

R 5+5-5. B 5. R 5+3-3-3-3-3-5.

R 5+3-3-3-3-3-3-5. R 5+3-3-3-3-3-5. B 5.

R 5+5-5. B 5+5-5+5-3-3-5-5.

STICKAD LUVA , röd - blå.

Originalmössan stickad av handspunnet ullgarn.

Material: Två-trådigt ullgarn, rött och blått. Ca. 75 gr. av varje färg. (Satakieli från Helmi Vuorelma Oy.).

Stickor 2,50 m.m.

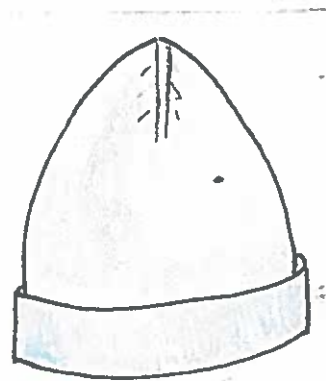
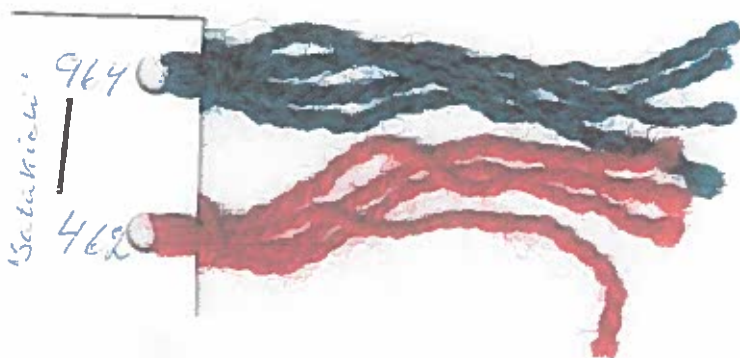
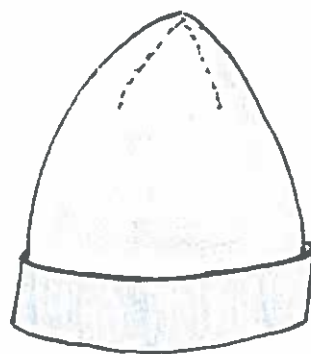
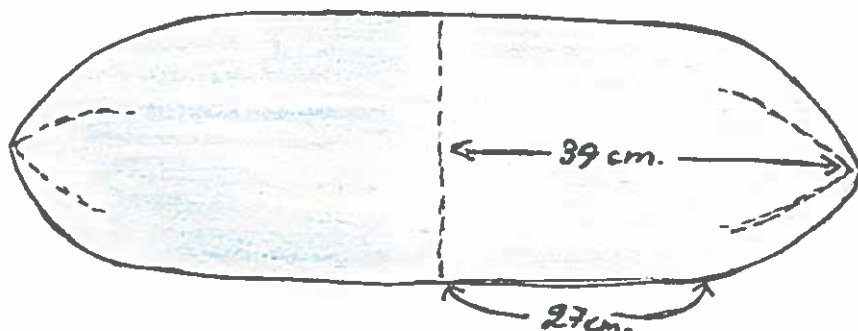
Mössans omkrets 55 - 56 cm.

Lägg upp 148 m. med rött garn. Sticka räta maskor på rundsticka tills mössan är 27 cm. Dela maskorna på 4 stickor. Fortsätt och sticka runt. Gör 8 hoptagningar på ett varv jämnt fördelade så att på varje sticka finns 2 hoptagningar. Mellan hoptagningsvarven stickas 6 v. slätstickning. Mössan skall få en rundad form upptill. Därför minskar man antalet varv utan hoptagningar mot avslutningen av mössan.

Hoptagningen kan även göras så att det bildas "band" på 4 ställen vid avrundningen.

Då röda sidan är färdig plockar man upp 148 maskor i uppställningsvarvet med blått garn på rundstickan och stickar en likadan blå mössa åt andra hållet.

Då stickningen är färdig kan man pressa lätt på mössan. Den blå mössan förs in som foder i den röda och ett blått uppslag viks utåt på den röda sidan.

Sömnad :

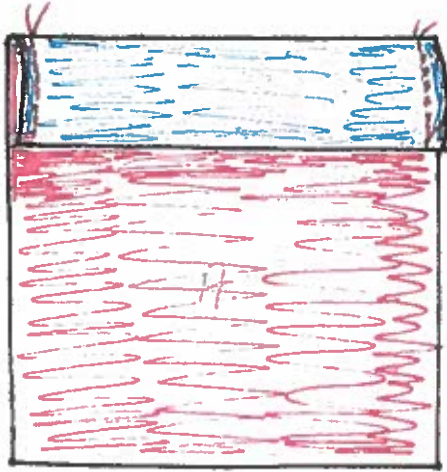

Bild 1 . Av del A vikes
En sömsmån på 3 cm.
Ändarna sys på maskin.

VÄSTFICKA :

Arbetsordning :

A. Förberedande arbeten ,

1. Fickans plats bestämmas.
2. Ficktyget tillklippes. (2 st)
 - a) det ena ficktyget A klippes t.e.x 15 cm långt och 12 cm brett. I denne dels övre kant vikes 3 cm till fickans öppning.

- b) Det andra ficktyget B klippes 11 cm långt och 12 cm brett. Ficktyget klippes i trådrak riktning av tyget och av samma tyg som plagget.

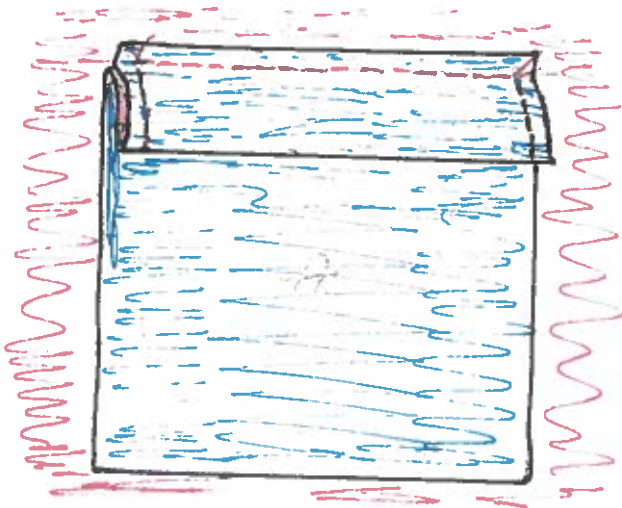

Bild 2. Ficköppningen
sys på sin plats.

B. Sömnad .

1. Fickans öppning förfärdigas.
Av ficktyget A vikes 3 cm sålunda, att rättsidorna kommer mot varandra .
Ändarna sys på maskin 0,5 cm från kanten. Se bild 1.
0,5 cm sömsmån vid nedre kanten lämnas osydd.

fortsätter...

Västficka (forts.)

2. Ficköppningen fästes på sin plats. Se bild 2.

3. Del B sys på sin plats .

a) del B tråklas som fortsättning på del A , sålunda att sömsmånerna kommer ca 0,5 cm på varandra. Se bild 3 .

b) del B sys på maskin , se bild 3.

Sömmen bör vara ett par mm kortare än motsvarande söm på del A .

Sömmarnas avstånd från varandra är ca 5 – 6 mm. Trådändarna fästes.

4. Fickans öppning uppklippes.

Man klipper upp tyget mellan maskinsömmarna . Ändarna klippes enligt bilden.

OBS. inte genom sömmarna .Se bild 4.

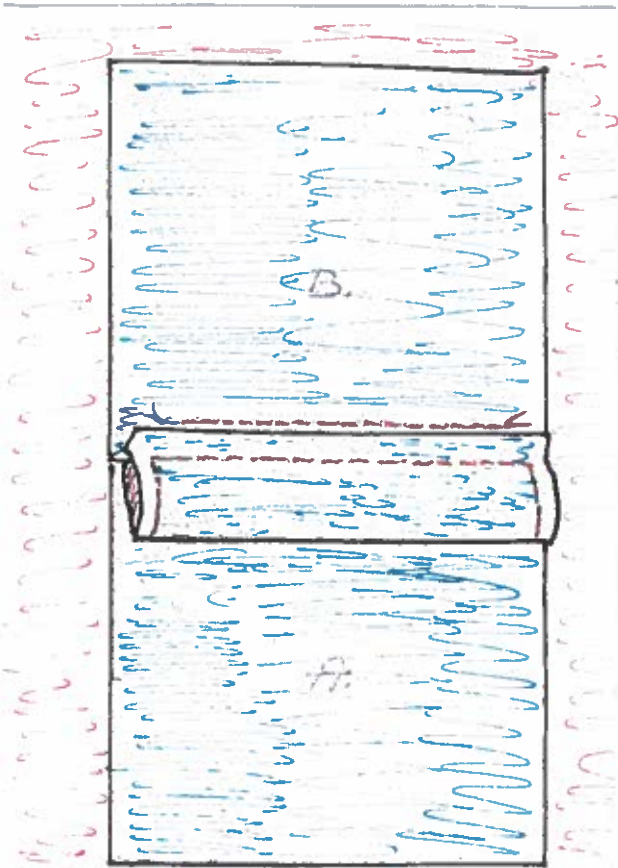

Bild 3. Del B sys på sin plats.

Bild 4. Ficköppningens maskinsömmar sedda från avig sida .
Öppning uppklippes.

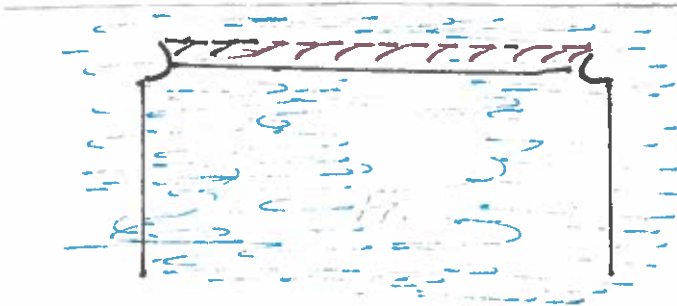

Bild 5 .

Ficklocket vänt och del A förd till avig sida.
Observera iklippet del A:s sömsmån.

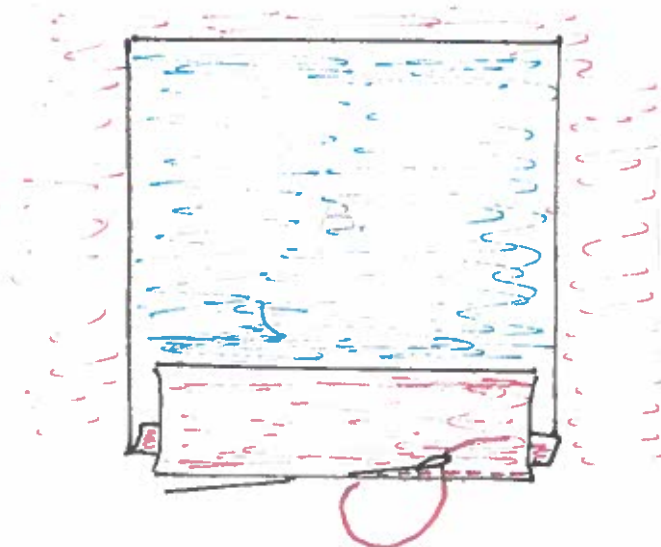

Bild 6.

Från rätsidan sys i ficklockets söm för- eller efterstygn , för att ficklockets bredd skall hållas jämn .

fortsätter...

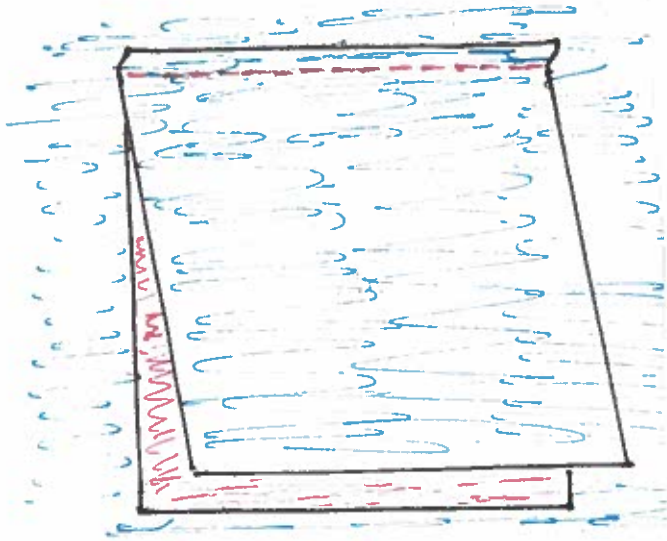

Bild 7. Del B föres genom ficköppningen till avig sida .

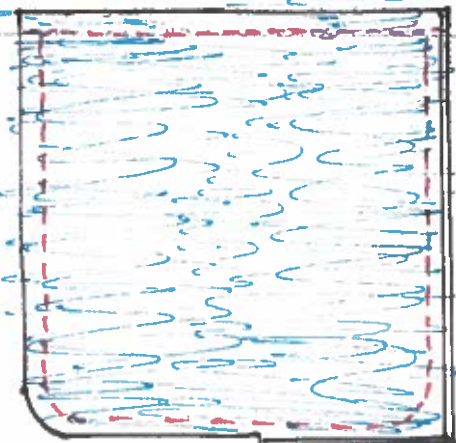
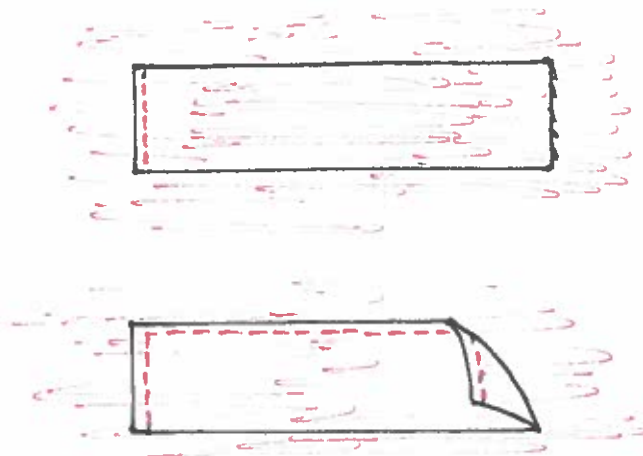

Bild 8. Sidor och botten sys på maskin.

Västficka (forts..)

5. Ficklocket vändes och del A föres samtidigt till avig sida. Se bild 5 . Sömsmånerna pressas utåt från ficköppningen.

Observera iklippet i del A:s sömsmån. Se bild 5.

6. Från rätsidan sys i ficklockets söm för - eller efterstygn , för att ficklockets bredd skall hållas jämnbredd. Se bild 6 .

7. Del B föres genom ficköppningen till avig sida. Se bild 7 .

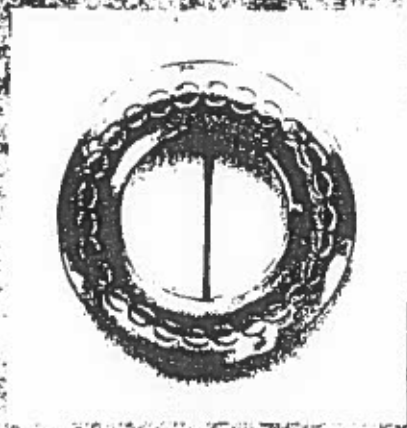
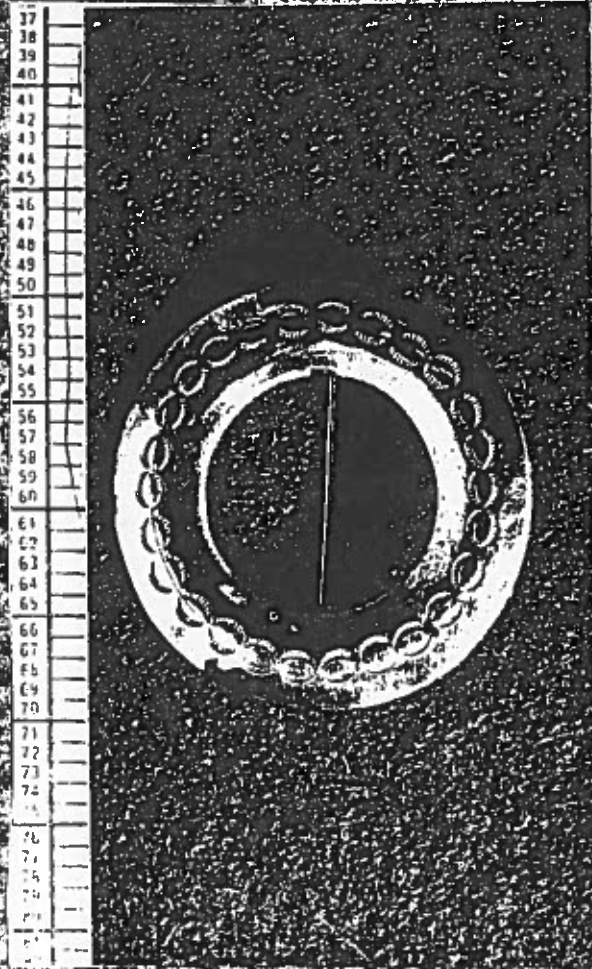
8. Fickans sidor och botten sys på Maskin. Sömsmånerna jämnas Och överkastas . Se bild 8 .

9. Fickans ändrar på rätsida sys med Smygstygn (se bild 9), sidor på maskin . Se bild 10 .

Bild 9 o. 10 .

Fickans ändrar på rätsida sys med smygstygn eller på maskin .

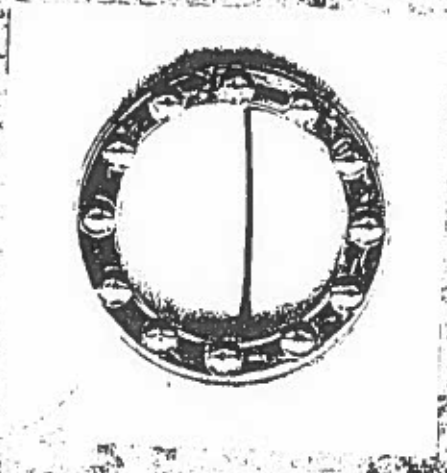
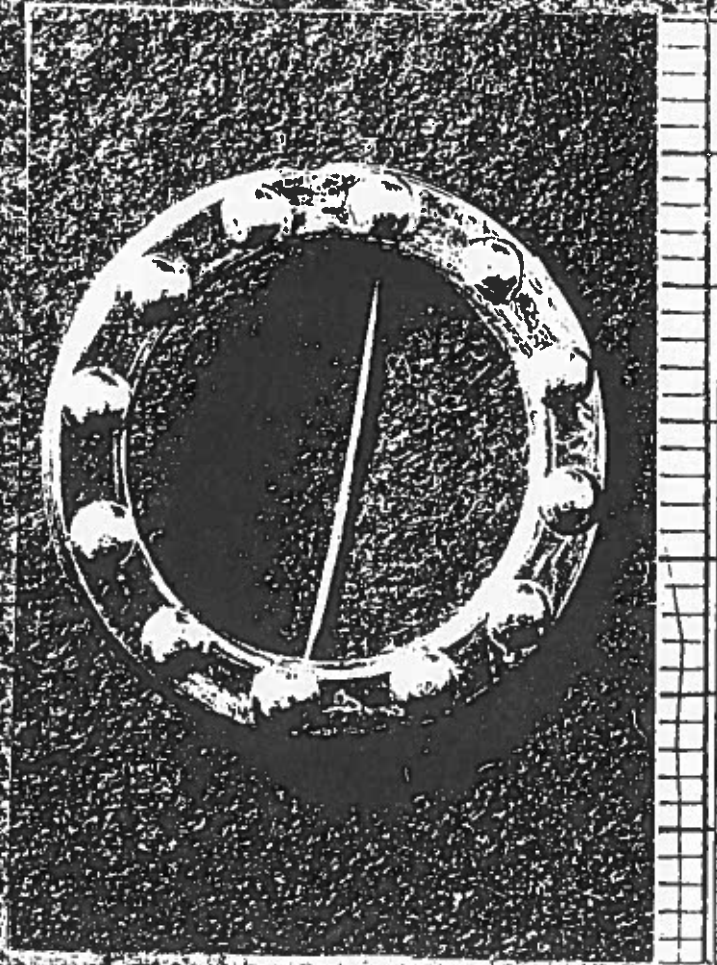
Uppskrift

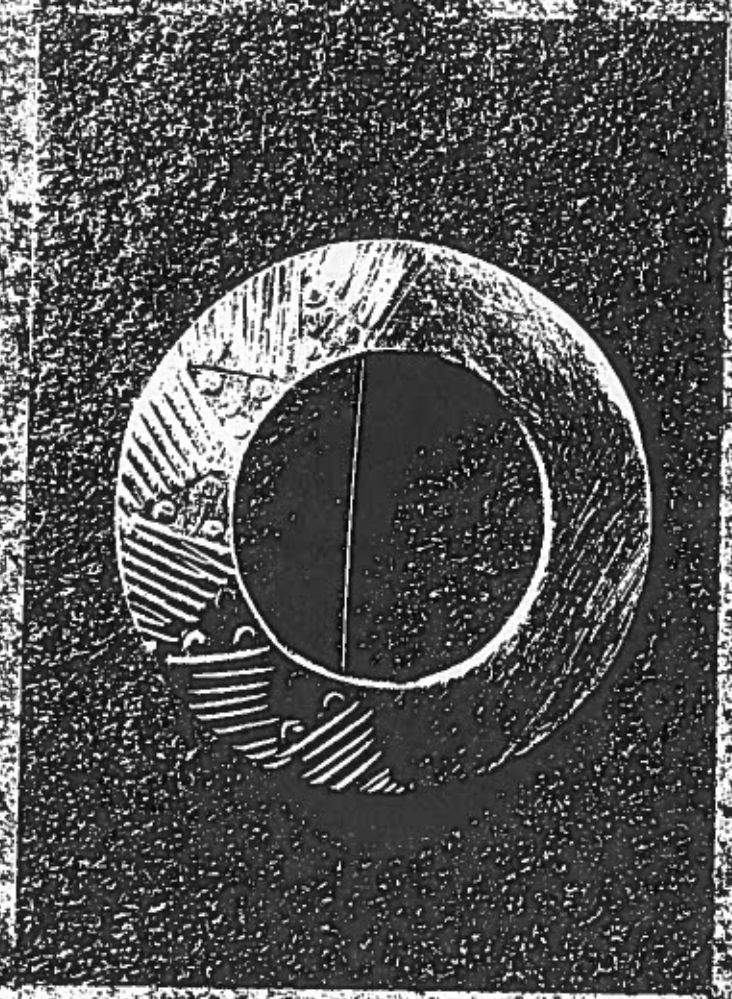
FINSTRÖM, DUKNÅL, Förloren ^{gammal} - en knapp från Finström. Utlarbetad av V. Sund
 1890.

FINSIRÖM, DUKNÄL, Förlagan = etågummalt spörne från Finström litarbetad av V. Sandberg.

Finström

Handwritten text at the bottom right corner, possibly a date or reference number.

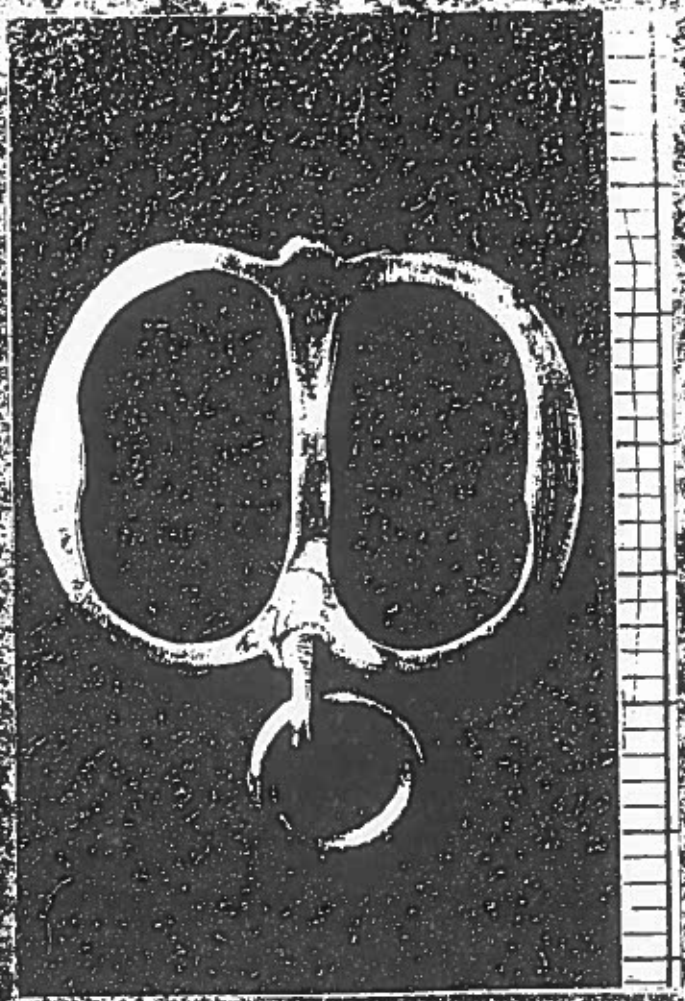
FINSTRÖM

LIBRARY
MUSEUM
FINSTRÖM

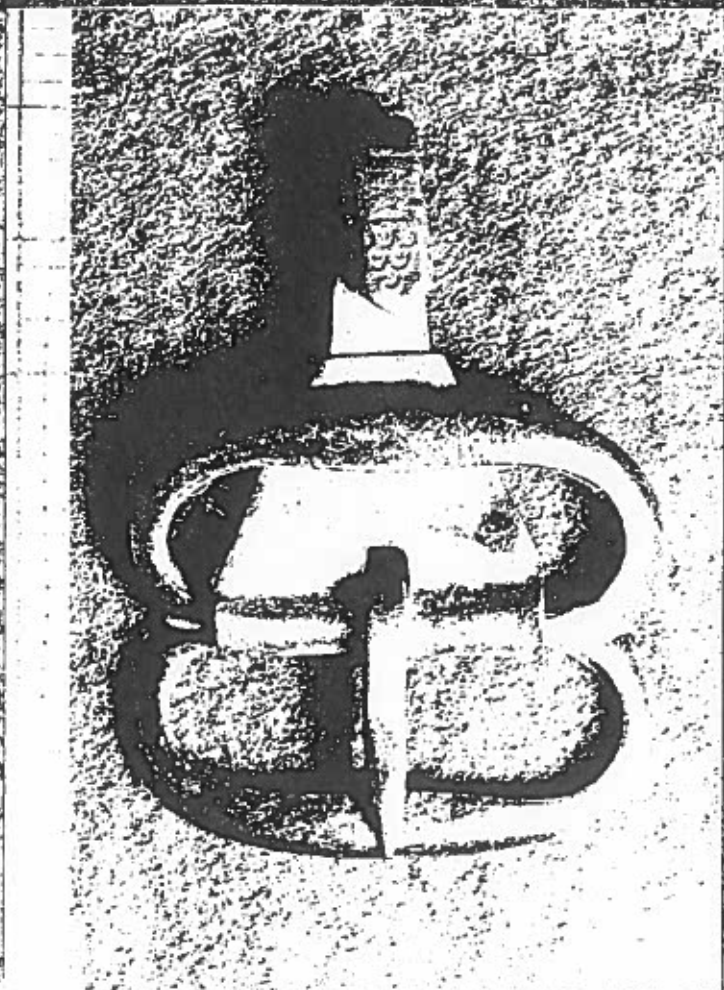
DUKNÄL Förlagen hittad i Finströms kyrka utarbetad av V. Sundberg

TINSTEIN
Bältes sölja

STÄNDBÄRIG
KVALITÄT
SÄKERHET
FÖR
HÄLSAN
OCH
MILJÖN

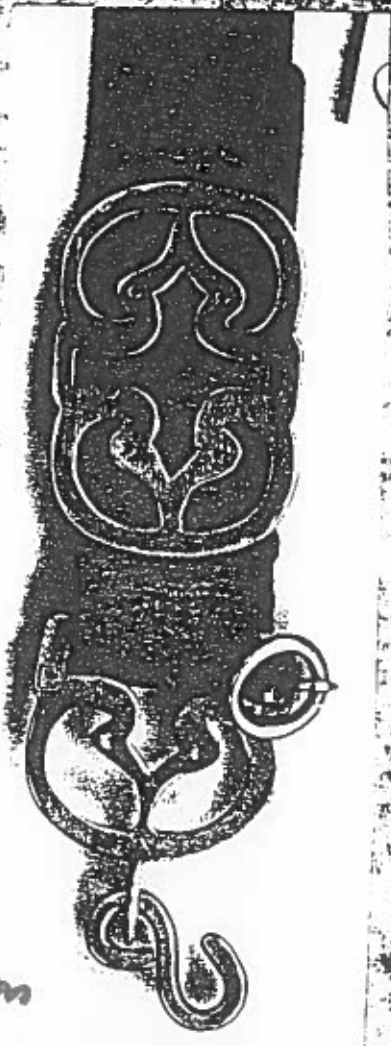
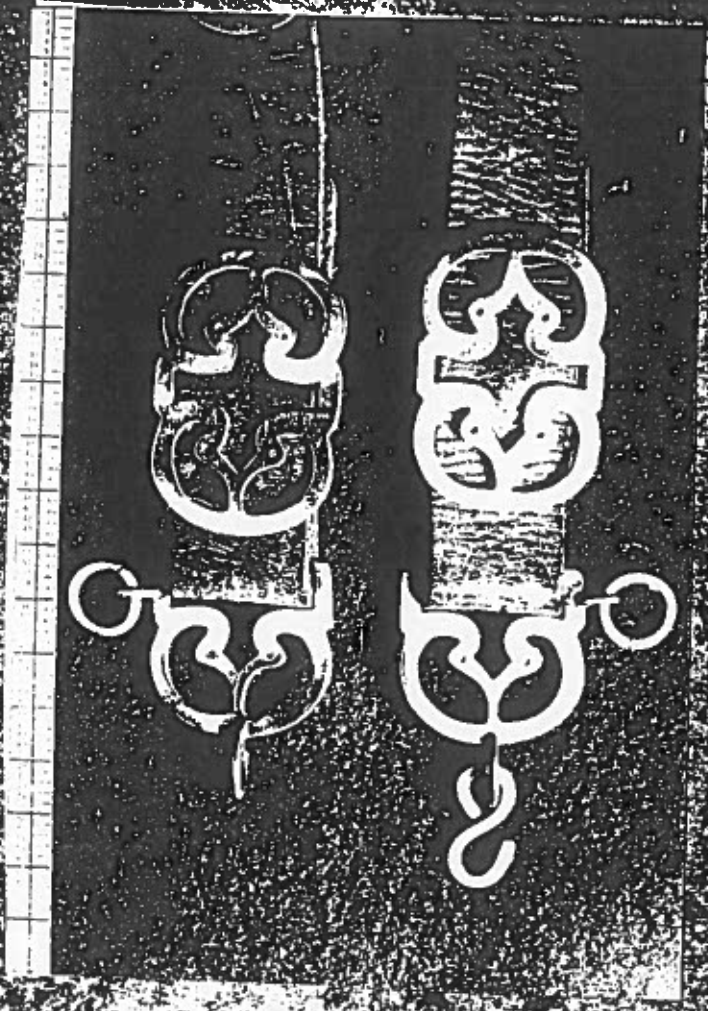
Staffans Bjärström
Hängselspanne

Finström
Hängselspanne
Staffans Bjärström

ALANDS LÄNS HANTVERKS
MUSEUM
S-22100 HELSINKI
ALAND, FINLAND

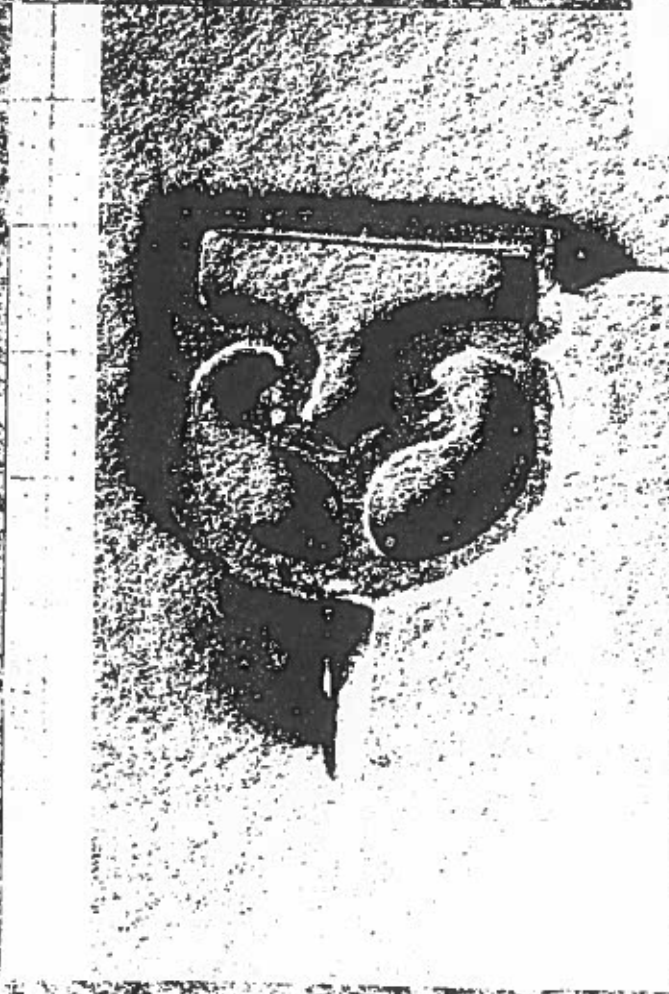
Ostergårds Bälte

Fjärström
Bälte
Ostergårds, Åttböle

MUSEUM
ARISHAM
ALAND ISLAND

*Finstrom
Baltosolja
Från Östergårds
Ättböle*

ALANDS LÄNSREGERING
ALANDS HÖFVING
FRÅN ÖSTERGÅRDS
ÄTTBÖLE

TVÄTTRÅD FOLKDRÄKTER OCH BYGDEDRÄKTER

på initiativ av Svenska Hemsjösällskapet Riksförbund
utarbetade i samråd med representanter för Konsumentverket
och andra experter.

Plagg av linne och bomull: överdelar, skjortor, förkläden och halskläden tvättas som fintvätt med tvättmedel, avsett för tvätt upp till 60° C.

Halskläden kan stärkas något liksom vita linnehattar och hilkor.

Stycken och halskläden med spetsar tvättas försiktigt för hand med fintvättmedel. Klappa ur vattnet i en duk, låt spetsen torka utarbetad med fingrarna i rätt form på en vaxduk eller Perstorpsplatta. När spetsen torkat är den slät och behöver ej strykas, det vita tyget kan pressas med en våt duk.

Broderade halskläden med färgat garn tvättas separat, lägges plant till torkning och vikes ej ihop fuktiga. Färgen kan blöda ut ytterligare och lämna fula fläckar.

Gamla siden- och yllemuslindor kan tvättas med kallt vatten och fintvättmedel, om de ligger plant på vaxduk eller Perstorpsplatta och endast genomgås med en tvättsvamp. Först tvättmedelslösning, så sköljning och urklappning av fukt med en duk, sedan tillrätalägs tyget noga med fingrarna och får torka på vaxduken eller Perstorpsplattan. Ingen strykning.

Halskläden av dyrare material kan kramas försiktigt i tvättlösningen, sköljas väl, urklappas i en duk och strykas fuktiga med ej för varmt strykjärn, gärna med vit pressduk emellan. Förvaras på rulle ej vikt.

Mollskinnbyxor kan tvättas i skonsam maskintvätt vid 60° C eller handtvätt.

Handskar av tvättskinn tvättas och gnuggas rena sittande på händerna i handlummert vatten och handsktvättmedel eller ren tvål, sköljas noga och tvålvas in väl i sista sköljvattnet för att behålla mjukhet och elasticitet. Torkas uppblåsta och gnuggas flera gånger i fuktigt tillstränd under torkningen.

Skinbyxor kan tvättas på samma sätt som skinnhandskar. De ska töjas och gnidas under torkningen för att behålla formen. Förr fylldes de med hö, när de hängde till tork, nu kan man ta frottéhanddukar el dyl. Skinbyxor kan tvättas kemiskt i flurkolvare (F) med återfettning. Det finns ett fåtal tvätterier som kan utföra denna form av kemtvätt om de håller sig efter VIC-tvättare.

(Forts. på nästa sida)

Kjolväskor och ar 4 plagg kan rengöras med varmt potatismjöl, gnids in med fingertopparna, kvarligger en stund, borstas försiktigt bort.

Metalltrådsbroderier som oxiderat kan gnidas med ett sämskinn.

Metall- porslin- och glasknappar bör borttagas före maskintvätt.

Silversmycken bör förvaras i en tät ask eller inslagna i mjuk flanel eller syrefritt silkespapper. Silvret får en svart hinna av luftens svavelväte, även av kroppens utdunstning svartnar silvret. Efter användning bör silvret alltid noga avtorkas vilket i allmänhet räcker för att hålla det rent. Om en kraftigare putsning behövs använd slipfri putsvadd.

Vid nyttilverkning tänk på att:

Krympning av linne- och bomullsväv bör ske vid första tvätt av nysytt plagg, ej av väven före användningen. Vid sömnad av plaggen bör krympman beräknas vid tygets tillklippning.

Uppriat broderimönster går ej bort vid maskintvätt eller kokning, då fixeras istället färgen på tyget. Använd ren tvättvätt i handvarmt vatten, då försvinner mönsterteckningen.

Överfärg och överskottsfärg faller ut vid svag tvättvärme och bör tvättas i minst 60 gr varmt vatten eller kokas då färgen fäster och ej blödet ut.

Allmänna råd:

Gnugga inte ömtåliga plagg, vrid ej utan krama ur vattnet.

Torka ej i solen, färgen kan blekas.

Varmmangla ej linne, stryk vid 210° C.

Natursilke stryks vid 160° C.

Broderier stryks från avigsidan.

Fransar kammats ut med gaffel, eventuellt kam.

Om sköljvattnet är missfärgat tillsätt ärtika eller något salt i sista sköljvattnet.

För ömtåliga plagg, använd regnvatten, mjukt vatten.

Kemtvätt för plagg av ull och siden (t. ex. västar och livstrycken). Bed om skonsam tvätt. För moderna kläder tillsätts ibland starkare medel för borttagning av fläckar o. dyl. Bättre ett rent plagg med en skugga av gammal fläck än en allvarlig försvagning av äldre ömtåliga fibrer.

Tre kemtvättformer förekommer, välj det lämpligaste:

Fullkem: rengöring, pressning och fläckborttagning

Enkelkem: rengöring och pressning

Kilokem: enbart rengöring

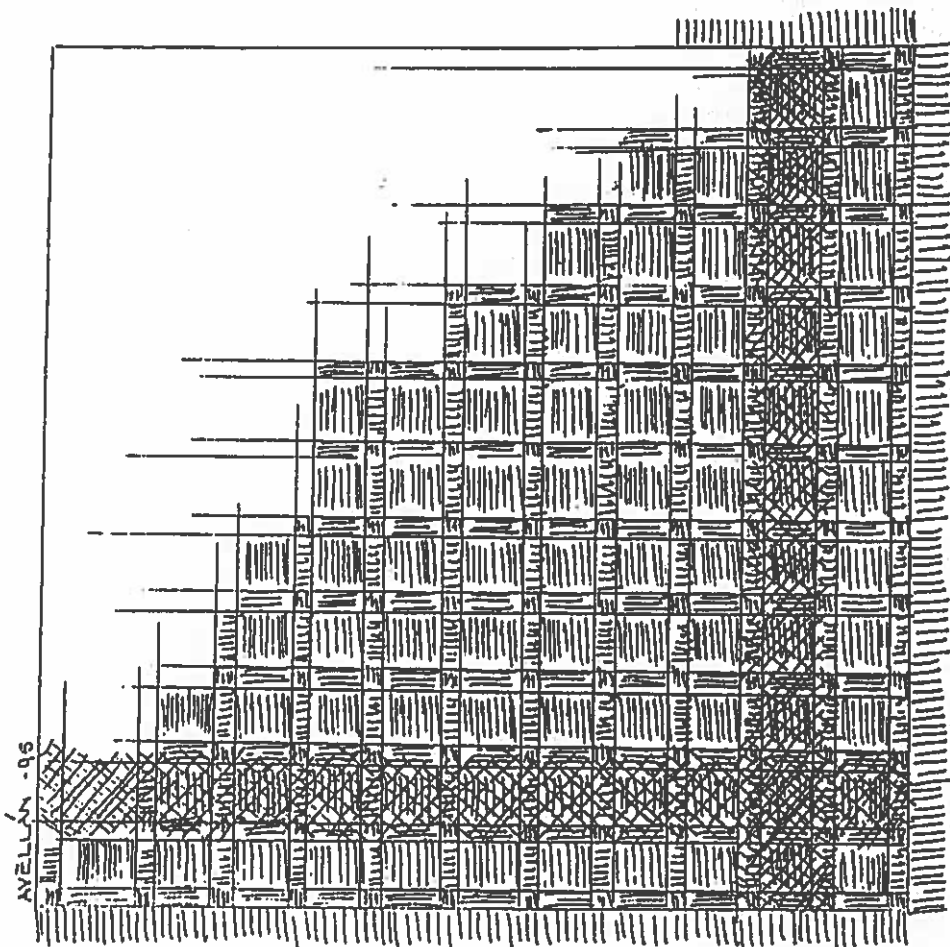
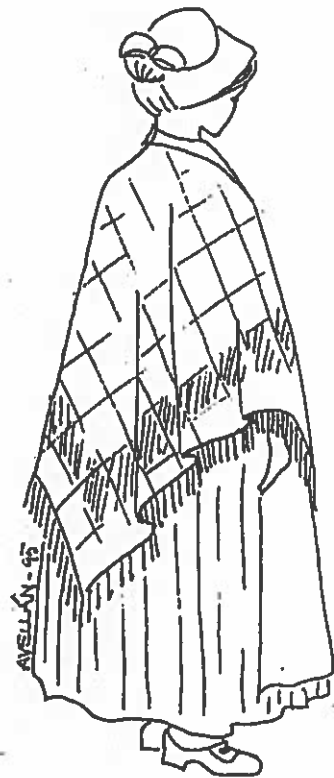
STOR - SCHAL (L)

Modellen är hämtad av en gammal schal tillhörande Rainer Kronstam, i Finström, Åland.

STOR - SCHALEN är ombearbetad av Maj Lindberg, Mariehamn och av Barbro Avellán, Jomala.

STOR - SCHALEN är godkänd att bära som ytterplagg till alla åländska kvinnodräkter av Ålands Folkdräktsråd den 13.05 1995.

STOR - SCHALEN vävdes av 1 trådigt ullgarn från AB Skärgårdsull, Hammarland, Åland. Mönstret består av rutor, stora och små. Stor ruta 10.5 x 10.5 cm. liten ruta 2.5 x 2.5 cm.

FINSTRÖM, LÖPARE

Förlaga: tyget till mansvästen

Bindning: Ränningsatlas.

Ränning: Blårgarn nr. 8.

Inslag: Obl. blårg. nr. 8.

SKed $50/3 = 15 \text{ tu./cm.}$

Revnöta:

8 tu. vitt = ($1/2$ blockt)

12 " blått

12 " rött

12 " rosa

80 " vitt

12 " blått

9 " rött

10 " rosa

4 " vitt

2 " rött

2 " gult

2 " grönt

2 " gult

2 " grönt

2 " gult

2 " rött

4 " vitt

10 " rosa

9 " rött

7 " blått

2 " rött

2 " gult

7 " blått

2 " rött

2 " gult

7 " blått

2 " rött

2 " gult

7 tu. blått

9 tu. rött

10 tu. rosa

2 tu. vitt

2 tu. rött

2 tu. gult

2 tu. grönt

2 tu. gult = mitten

